Täysistunto

Keskiviikko 22.9.2021 klo 14.00—18.19

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.19.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—15.58 ja 18.05—18.19) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—18.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2021 vp
Lakialoite LA 28/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2021 vp
Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 21.9.2021 Liite 2A

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 21.9.2021 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa on Mia Laiho Sari Sarkomaan kannattamana tehnyt kolme lausumaehdotusta, jotka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 118/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 28/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 30, ei 21; poissa 148 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 22; poissa 145 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mia Laihon ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 131/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen lähtökohtana on ollut, että mahdollisimman korkean rokotekattavuuden ansiosta yhteiskuntaa voidaan pitää pysyvästi auki. Uudistetussa hybridistrategiassa on esitetty askelmerkit yhteiskunnan hallituksi avaamiseksi. Valtakunnallisista rajoituksista ja kattavista suosituksista luovutaan, kun rokotusten kohderyhmään kuuluvien, 12 vuotta täyttäneiden, vähintään 80 prosentin rokotekattavuus saavutetaan tai kaikilla halukkailla kohdeväestöön kuuluvilla on ollut mahdollisuus saada kaksi rokotusta. Strategiassa määritellään välineet, joita jatkossa alueilla voidaan käyttää mahdollisen paikallisen tartuntaryppään hoitamiseen, kun epidemian alueellisista vaihekuvauksista on luovuttu ja siirrytään yhdenmukaiseen paikallistason epidemiantorjuntaan.

Tiistaina hallitus antoi eduskunnalle esityksen tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Muutokset on tarkoitettu olemaan voimassa vuoden loppuun asti. Hallituksen esitykseen sisältyvät säännökset sekä koronapassista että niin sanottujen rajapykälien jatkosta, ja esittelen tässä molemmat.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä eli koronapassista. Koronapassin käyttöönottoa on valmisteltu STM:n johdolla yhdessä muiden ministeriöiden kanssa elokuusta 2021. [Ben Zyskowicz: Eli liian myöhään!] Koronapassi toimisi terveysturvallisena vaihtoehtona rajoituksille. Toiminnanharjoittaja voisi halutessaan tietyin edellytyksin edellyttää tilaisuuteen osallistuvilta ihmisiltä koronatodistuksen esittämistä. Koronapassin käyttö on toimijoille vapaaehtoista.

Koronatodistuksen käyttöä vaihtoehtona rajoituksille voitaisiin edellyttää ravintoloissa ja yökerhoissa sekä yleisötilaisuuksissa, kuntosaleilla ja muissa urheiluun tai liikuntaan käytettävissä sisätiloissa, uimahalleissa ja kylpylöissä, tanssipaikoissa ja ryhmäharrastustoimintaan käytettävissä tiloissa, huvi- ja teemapuistoissa, eläintarhojen sisätiloissa, sisäleikkipuistoissa ja sisäleikkipaikoissa sekä museoissa, näyttelytiloissa ja muissa vastaavissa kulttuuritiloissa.

Koronatodistus voisi olla käytössä vain silloin jos rajoituksia on voimassa. Koronapassi ei ole vaihtoehto rajoituksille silloin jos viranomainen on sulkenut tilan tai kieltänyt yleisötilaisuuden kokonaan koronatilanteen vuoksi. Tavoitteena on, että koronapassin avulla voisi järjestää erilaisia tilaisuuksia ja tarjota palveluita asiakkaille, mikäli toimintaan merkittävän tautiryppään ilmaantumisen myötä kohdistuisi viranomaisten päättämiä rajoituksia epidemian hallitsemiseksi. Koronapassilla asiakkaat ja osallistujat voisivat osallistua erilaisiin tilaisuuksiin ja pääsisivät erilaisiin asiakastiloihin terveysturvallisesti.

Koronapassia voitaisiin edellyttää 12-vuotiailta ja sitä vanhemmilta. Lasten oikeuksien toteuttamisen varmistamiseksi 12—17-vuotiaiden testaaminen koronatodistuksen saamista varten olisi turvattava julkisessa terveydenhuollossa, jos lapsi ei olisi saanut koronarokotteita. Jotta todistus olisi otettavissa käyttöön esimerkiksi harrastustoiminnassa, epidemiatilanteen tulisi muuttua sillä tavoin huonommaksi, että paikalliset viranomaiset pitäisivät välttämättömänä kohdistaa harrastustoimintaan nykytilanteesta poikkeavia rajoituksia.

Koronapassina toimisi EU:n koronatodistus, jonka saa Omakannasta tai tarvittaessa paperisena terveydenhuollosta. Koronapassi luettaisiin THL:n Koronatodistuksen lukija -sovellutuksella. Sovelluksen saisi maksutta yleisimmistä sovelluskaupoista.

Lisäksi säädettäisiin todistukseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä sekä tehtäisiin uudesta sääntelystä johtuvia täsmennyksiä viranomaisvalvontaa koskeviin säännöksiin.

Lain EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallista käyttöä koskeva sääntely on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa vuoden loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Tartuntatautilain rajaturvallisuutta eli terveysturvallista maahantuloa koskevat säännökset lisättiin tartuntatautilakiin ensimmäisen kerran väliaikaisesti kesällä. Muutokset tulivat voimaan heinäkuun 12. päivänä ja ovat voimassa lokakuun puoliväliin asti. Nyt näiden pykälien voimassaoloa on tarkoitus jatkaa. Säännösten voimassaolon jatkamisella pyritään edelleen ehkäisemään ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviäminen Suomeen. Säännökset pysyisivät pääosin ennallaan, joitakin tarkennuksia lukuun ottamatta.

On edelleen tärkeää huolehtia siitä, että koronaviruksen sekä mahdollisesti uusien muuntuneiden viruskantojen tulo Suomeen voidaan estää mahdollisimman tehokkaasti. Rokotekattavuutemme ei valitettavasti vielä tällä hetkellä ole niin korkea, että voisimme näistä rajoituksista luopua. Eli vieläkin on tärkeää huolehtia väestön suojaamisesta rajan yli tulevilta viruksilta. Siksi hallitus on säännösten jatkoa esittänyt. On kuitenkin hyvä muistaa, että täydellä, hyväksytyllä rokotesarjalla Suomeen on jo päässyt pidemmän aikaa vapaasti kaikista maista. Lisäksi EU- ja Schengen-valtioiden kansalaiset voivat saapua Suomeen vapaasti myös silloin kun heillä on esittää todistus alle kuusi kuukautta sitten sairastetusta taudista.

Rokottamattomien matkustajien terveysturvallinen saapuminen Suomeen suojelee hybridistrategian päätavoitetta yhteiskunnan pitämisestä pysyvästi auki ja niitä Suomessa

asuvia, jotka eivät ole rokotuksia vielä saaneet. Vastaavanlaisia maahantulon rajoituksia on voimassa lähes kaikissa muissa EU- ja Schengen-valtioissa.

Arvoisa puhemies! Tartuntatautilain väliaikaisia säännöksiä 16 a—16 g, 87 a ja 89 a § ehdotetaan jatkettavaksi. Voimassa olevaan tapaan Suomeen saapuvilta yli 16-vuotiailta henkilöiltä edellytettäisiin edelleen joko todistusta kuuden kuukauden sisällä sairastetusta koronavirustaudista, saadusta hyväksyttävästä koronavirusrokotussarjasta tai ennen Suomeen saapumista tehdystä negatiivisen tuloksen osoittavasta koronavirustestistä. Heidän, joilla on todistus ennen Suomeen saapumista tehdystä negatiivisen tuloksen osoittavasta luotettavasta koronavirustestistä tai ensimmäisestä koronavirusrokoteannoksesta, tulisi käydä toisessa testissä kolmen—viiden päivän kuluessa maahantulosta. Jos henkilöllä ei olisi mitään näistä todistuksista hänen tullessaan Suomeen, hänen tulisi käydä koronavirustestissä Suomeen saavuttuaan ja toisessa testissä kolmen—viiden päivän kuluttua.

Laissa määriteltäisiin myös eräitä poikkeusryhmiä, joilta näitä todistuksia ei vaadittaisi. Nämä poikkeusryhmät ovat hallituksen esityksessä samat kuin voimassa olevassa laissa. Tämän lisäksi todistus- ja testivelvollisuus ei koskisi henkilöitä, jotka ovat viimeisen kahden viikon aikana ennen Suomeen saapumistaan oleskelleet vain sellaisissa maissa tai sellaisilla alueilla, missä koronavirustaudin ilmaantuvuus tai muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuta erityistä epidemian leviämisen riskiä. Näistä maista ja alueista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asetus annetaan siten, että se tulee voimaan samaan aikaan lain säännösten kanssa 16.10.

Tartuntatautilakiin lisättäisiin myös pysyvästi virka-apua täydentävää sääntelyä Tullin osalta. Muutos mahdollistaisi sen, että Tulli voisi antaa virka-apua terveystodistusten tarkastamisessa. Tätä muutosta on myös Tulli itse toivonut, ja muutos helpottaa kuntien resurssitarvetta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt käydään napakka debatti, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattikeskusteluun, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.11 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä tämän hallituksen esityksen esittelystä. Kyseessähän ovat rajoitukset, joiden arvioinnissa pitää aina lähteä siitä, ovatko ne välttämättömiä. Nyt kun nämä tulevat eduskuntaan, niin oma toiveeni on tietenkin... Voin luvata, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ainakin tulee erittäin tarkkaan näihin perehtymään ja myös arvioimaan sitä, onko tautitilanne asiantuntijoitten kuulemisen perusteella edennyt siihen suuntaan — huomioiden myös rokoteohjelmien ja rokotekattavuuden edistyminen — että samanlaisten rajoitusten jatkaminen vaikkapa matkustamisen osalta on vielä perusteltua kuin mitkä nyt ovat voimassa lokakuun 15. päivään saakka.

Oikeastaan olen erityisesti huolissani siitä, minkälainen viesti Suomesta on lähtenyt tämän viimeisen vuoden aikana ulospäin. Se viesti ei ole ollut semmoinen, että matkustajat ovat Suomeen tervetulleita. Meidän lentoliikenteestä on elpynyt vain 20 prosenttia pandemiaa edeltävän ajan tasolle, mutta muut Euroopan maat ovat pystyneet nostamaan jo 50 prosenttiin tai yli. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.12 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän on pystyttävä yhteensovittamaan edelleen vallitseva mutta monella tavalla erilainen koronaepidemia ja sitten toisaalta maan avaaminen ja siinä yhteydessä elinkeinoelämän entistä voimakkaampi elpyminen. No, mikä on tämä koronatilanne tällä hetkellä? Siinähän olennainen ero vuodentakaiseen tilanteeseen on se, että tällä hetkellä maassamme on annettu yli 7 miljoonaa rokotetta, mutta toisaalta meillä on deltavirus, ja tämä ero näkyy siinä, että vuosi sitten meillä elo—syyskuun vaihteessa oli vain kymmenen potilasta sairaalassa, vaikka ei ketään oltu rokotettu. Tänä vuonna sinä samana ajankohtana meillä oli sata potilasta sairaalassa, koska meillä on tarttuvampi virus.

Meidän täytyy huolehtia rajoista. Me pystymme kyllä huolehtimaan siitä, mitä täällä maan sisällä tehdään, mutta me emme saa päästää turhaan meidän maan rajojen sisälle tartuntoja, ja sen takia me tarvitsemme edelleen kohtuullista kontrollia, mutta, [Puhemies koputtaa] korostan, kohtuullista, kuten tämä esityskin on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

14.13 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä koronapolitiikassa minua huolestuttaa, että pyritään enemmän siihen, että saadaan aikaan sellaista turvallisuudentunnetta, joka ei oikein perustu mihinkään, ja sitten ne epidemiologiset seikat kulkevat ihan toista tietä — ne, joihin pitäisi oikeasti puuttua.

On todettu, että pahemmin koronaan sairastunut saattaa tartuttaa itse asiassa vähemmän, koska hän jää kotiin sairastamaan. Sen sijaan lievempioireinen ihminen saattaa tartuttaa herkemmin, koska hän ei havaitse sitä sairastumista ja kulkee tartuttamassa muita. On jokseenkin epäselvää nykytutkimuksen valossa, kuinka paljon rokotetut tartuttavat muita vähemmän vai tartuttavatko rokotetut yhtä helposti. Silti te esitätte koronapassia ja kansalaisten asettamista eriarvoiseen asemaan hyvin kevyin perustein. Yksilönvapaus menetetään ja saadaan ehdollisena takaisin. Miten te koette tämän [Puhemies koputtaa] epidemiologisesti perusteltuna?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.14 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän todella hyvänä asiana, että koronapassilainsäädäntö on viimeinkin saapunut tänne eduskuntaan. Se on myöhässä, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Tässä edellä edustaja Tavio esitti problematiikkaa liittyen ihmisten yhdenvertaisuuteen erilaisten tilaisuuksien ja ylipäätään tapahtumien edessä. Itse nostaisin esiin sellaisen asian, että kun koronapassissa myöskin tämä negatiivinen koronatestitulos on yksi olennainen elementti, niin on tärkeää, että sen negatiivisen koronatestituloksen saa suhteellisen edullisesti. Nyt jos menee yksityiselle täällä Suomessa, niin sehän maksaa 170 euroa, jopa enemmän. Pitäisi olla mahdollisuus myös tehdä se testi apteekissa, antigeenitesti muutamalla kympillä, jolloin se olisi helpommin saatavilla kaikille ihmisille, jotka eivät jostakin syystä halua sitä rokotetta ottaa mutta haluavat kuitenkin osallistua erilaisiin tapahtumiin, kun tietävät, että heillä ei tätä koronavirusta ole. [Puhemies koputtaa] Voisitteko ottaa kantaa, arvoisa ministeri, tähän apteekkien mahdollisuuteen tehdä näitä testejä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

14.16 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan koronapassin käyttöönottoa Suomessa. Kiitos hallitukselle, että esitys on nyt meillä käsittelyssä täällä. [Ben Zyskowicz: Siitä kiitetään, että myöhästyi puoli vuotta!]

Keskustelussa on huomioitava myös se seikka, että teho-osastoilla hoidetaan tällä hetkellä lähinnä vain rokottamattomia ihmisiä. Työkalupakkiin tulevien epidemioiden varalta tarvitsemme koronapassin kaltaisia keinoja, koska tämä ei ole viimeinen pandemia tällä planeetalla. Nyt pääsemme testaamaan sen käyttöä Suomen olosuhteissa, muualla sen käyttö jo sujuu. Seuraava aalto tai uudet virusmuunnokset odottavat kulman takana. Olemassa oleva EU-koronatodistus riittää, emmekä tarvitse muita sovelluksia tähän käyttöön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.16 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on kannattanut koronapassin mahdollisimman ripeää toteuttamista perusoikeudet ja yhdenvertaisuus huomioiden. Koronapassi on yksi työkalu, ja on tärkeää tosiaan muistaa, että tämä on siis vaihtoehto rajoituksille ja tämä malli on aika erilainen kuin ne koronapassit, joita tällä hetkellä on käytössä muissa Euroopan maissa.

Itse haluaisin kiinnittää huomion lasten asemaan tässä hallituksen esityksessä. Toivon, että esimerkiksi sivistysvaliokunnassa tarkastelemme kriittisesti ikäryhmää 12—17-vuotiaat ja pohdimme sitä, voisiko kenties olla mahdollista nostaa tätä ikärajaa 16:een, koska nyt tilanne on se, että se asettaa eri-ikäiset lapset mahdollisesti hyvin eriarvoiseen asemaan ja me saatetaan olla itse asiassa sitten tilanteessa, [Puhemies koputtaa] jossa itse asiassa koronapassi rajoittaa enemmän [Puhemies: Kiitoksia!] kuin nykylainsäädännön puitteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.17 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olipa koronapassin hyödyistä mitä mieltä tahansa, niin kyllä tämä hanke on nyt tässä vaiheessa jälkijättöinen. Monet maat ovat jo luopumassa koronapasseistaan ja avaamassa yhteiskuntia kaikille. Ajattelen, että kyllä koronapassi myös merkitsisi kajoamista yksilön oikeuksiin, joten kynnyksen sellaisen käytölle tulisi olla korkea. Tämän hetken sairaala- ja tehohoitokuormitus eivät puolla hankkeen toteuttamista. Korkea rokotekattavuus on tärkeä tavoite, mutta mielestäni siihen tulee pyrkiä aidon vapaaehtoisuuden pohjalta, aivan niin kuin on päästy muidenkin rokotteiden osalta. Ja jos tätä koronapassia käytettäisiin jonkinlaisena pakotteena rokotteiden ottamiseen, niin se saattaisi lietsoa epäluuloja ja vastarintaa koronatoimia kohtaan. Testien tulisi olla maksuttomia ollakseen oikeudenmukaisia, ja passia varten [Puhemies koputtaa] testaaminen kuormittaisi henkilöstöä, [Puhemies: Kiitoksia!] jota tarvittaisiin nyt muihin töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

14.19 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Eilen täällä salissa puhuttiin sisäisestä turvallisuudesta, ja hallituksen mukaan kaikki oli sen suhteen kunnossa. Nyt päivää myöhemmin me käsittelemme täällä hallituksen natsipassiesitystä, jolla ollaan jakamassa kansaa kahtia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisa edustaja, pyydän asiallista kielenkäyttöä.

Siis ihan oikeasti, hyvä hallitus, te olette tällä esityksellä laillistamassa syrjinnän tässä maassa. Ymmärrättekö te, mitä tästä voi seurata? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Werning, olkaa hyvä.

14.19 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Hallituksen esitys on kannatettava, ja itse olen iloinen erityisesti hallituksen tuomasta esityksestä koskien koronapassin käyttöönottoa. Me jokainen tiedetään se, että tapahtuma-alalla, liikunnan ja kulttuurin alalla viimeiset reilut puolitoista vuotta on hiljaista pidellyt. Tämä on yksi työkalu siihen, että me voidaan mahdollistaa tapahtuma-alan, kulttuurin ja liikunnan tapahtumajärjestäjien toiminta jatkossakin.

Tapasin viime viikolla kulttuurikummien tiimoilta Teoston henkilöstöä, ja myös sieltä suunnalta toivottiin, että tätä passia ripeästi saataisiin käyttöön. Tällä mennään, mikä tilanne yhteiskunnassa tällä hetkellä on, mutta meidän pitää tehdä kaikkemme siihen, että pystytään järjestämään turvallisesti tapahtumia.

Kannatan lämpimästi koronapassin käyttöönottoa ja uskon, että myös tapahtuma-ala toivottaa tämän tervetulleeksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

14.20 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee koronarokotteisiin, niin mehän emme tällä hetkellä tiedä, kuinka kauan ne koronarokotteet suojaavat siltä taudilta. Me tiedämme kuitenkin sen, että myöskin rokotetut voivat tartuttaa sitä tautia eteenpäin ja myöskin saada tartunnan itse, vaikka eivät sairastu niin vakavasti kuin kokonaan rokottamattomat. Pelkästään tämä pudottaa minusta pohjan pois koko koronapassilta.

Sitten haluaisin kysyä ministeriltä: Millä tavalla perustuslakiasiantuntijat ovat kommentoineet perustuslain 6 ja 7 §:iä liittyen yhdenvertaisuuteen ja liittyen henkilökohtaiseen vapauteen ja syrjimättömyyteen? Minkälaisia kannanottoja sieltä on tullut, koska itse lakia lukiessani näen, että tämä koronapassi vahvasti sotii molempia näitä perustuslain pykäliä vastaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Löfström.

14.21 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Ärade herr talman! Precis som ledamot Lohi sade så är det viktigt att riksdagens utskott tittar på om de här hälsokontrollernas förlängning faktiskt är motiverad. Vaccinationerna går framåt i snabb takt och det har gjort att regeringen har beslutat om en ny hybridstrategi för att öppna upp samhället. Det skulle vara

viktigt att det också gällde gränserna, för gränserna ställer till stora problem för gränssamhällen som till exempel Åland. Jag vill fråga ministern: Hade man alls övervägt att man till exempel för Norden, som ju har ett likadant vaccinationsläge och ungefär liknande epidemiskt läge som Finland, åtminstone skulle avskaffa hälsokontrollerna. För gränssamhällen som Åland ställer det till problem att åländska lag som spelar i svenska serier på grund av geografin nu är utestängda från att delta i Sverige på grund av att ungdomarna inte ännu har två doser vaccin, och det här är väldigt beklagligt. Lappland har fått [Puhemies koputtaa] ett undantag, men det har inte Åland fått, och det känns orättvist.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

14.23 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Parempi hyvin viivästyneenä kuin ei milloinkaan. On todella hyvä, että koronapassiesitys on vihdoin eduskunnassa. Tuo sydämetön viivyttely on aiheuttanut valtavaa inhimillistä ja taloudellista tuhoa. Jos meillä olisi ollut koronapassi ajoissa, yritykset ja tapahtuma-ala olisivat voineet toimia, mutta hyvä, että voititte ideologisen vastenmielisyyden koronapassia vastaan ja toitte tämän esityksen.

Tapahtumateollisuus on antanut semmoisen lausunnon, että tälle passille olisi tarvetta vielä vuodenvaihteen jälkeenkin, koska esimerkiksi kansainvälisiä suuria tapahtumia järjestetään pitkällä jänteellä ja tartuntatautilain 58 § mahdollistaa vielä sen, että tullaan rajoittamaan tapahtumia. Tämä saattaa estää isot kansainväliset tapahtumat. Kysyn, ministeri: miten te tähän vastaatte, ja voisiko tätä lakia muuttaa vielä täällä eduskunnassa?

Kokoomus kannattaa, että katsotaan ikärajoja lasten osalta. Myöskin toivomme kannanottoa meidän ehdotukseemme, kokoomuksen ehdotukseen, [Puhemies koputtaa] että apteekit otettaisiin mukaan tekemään testejä. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Silloin se olisi sujuvampaa ja edullisempaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.24 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On muistettava, että Suomi on pärjännyt koronan torjunnassa verrattain hyvin kevyillä rajoituksilla ja terveyden ja talouden näkökulmastakin hyvin.

Mielestäni on hyvä, että tätä koronapassia on valmisteltu huolellisesti. On tärkeää, että yhteiskuntaa päästään avaamaan ja että tilaisuuksia voidaan pitää, ja varmasti kaikki ajattelemme, että toivottavasti tätä passia ei tarvitsisi edes ottaa käyttöön, koska sehän on vaihtoehto näille erilaisille rajoituksille. Mutta itsekin korostaisin tätä lasten ja nuorten näkökulmaa, ja näiden 12—17-vuotiaiden tilannetta on kyllä valiokunnissa syytä tarkastella todella huolellisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

14.25 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnassa olemme koko tämän kriisin ajan korostaneet taloutta ja terveyttä ja sitä, miten ne menevät käsi kädessä, ja parasta kriisinhoitoa on koko ajan ollut — ja on itse asiassa jatkossakin — se, että hoidamme terveyskriisin kunnolla, jolloin taloutta pystytään pitämään mahdollisimman auki ja ihmisillä on luottamusta myös kuluttaa.

Nyt kun rokotekattavuus on saatu hyvälle tasolle ja kohta ollaan tilanteessa, että kaikilla suomalaisilla on ollut mahdollisuus ottaa kaksi rokotetta, koronapassi on yhdenvertaisuusnäkökulmastakin helpompi ja perustellumpi ottaa käyttöön. Tässä salissa puhutaan nyt paljon viivyttelystä ja ideologisesta vastustamisesta, mutta tietääkseni myös kokoomuksen ryhmässä jo keväällä tunnistettiin ne yhdenvertaisuusongelmat, jotka tähän koronapassiin liittyvät. Niitä on nyt selkeästi vähemmän, ja olemme oikea-aikaisesti liikkeellä, kun ihmisten saatua kaksi rokotetta saamme vihdoin passin käyttöön. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

14.26 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannan erityistä huolta siitä, jos jatkossakin, joulun ylikin, matkailu ilman tuplatestejä olisi mahdollista vain kaksi kertaa rokotetuille myös Euroopan unionin jäsenvaltioista. Ministeri on korostanut, että onhan Euroopassa satoja miljoonia ihmisiä, joilla tämä tuplarokotus on. No niin on, mutta onko tässä mietitty loppuun asti sellaista tilannetta, jos ajatellaan vaikka brittiläistä matkanjärjestäjää, että miten hän kerää etukäteen tiedot, keillä on tuplarokotus, keillä ei, ja osaa kohdentaa markkinoinnin sinne. Ruotsissa ei vaadita — Ruotsissa ei vaadita tätä tuplarokotusta ja testata lentokentillä sitä, onko se olemassa. Käykö tässä nyt niin, että meillä on 10 000 kausityöntekijää vailla töitä ja sen sosiaaliset, terveydellisetkin, vaikutukset joulusesongin osalta, jos me ylitulkitsemme tätä... Onko arvioitu tarkkaan, miten tämä pystytään järjestämään niin, että suomalaiset matkanjärjestäjät eivät tässä jää mäkeen ja lumen alle, kun ruotsalaiset menevät ohi?

Lohen avaus tälle oli hyvä, tuki hänelle, [Puhemies koputtaa] mutta hän joutui ilmeisesti jo puhutteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.27 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka yhdynkin kritiikkiin, miksei passin valmistelua aloitettu jo aikaisemmin, ajattelen sen sitten aikanaan tullessa käyttöön olevan kuitenkin hyvä asia. [Sari Sarkomaa: Kyllä!] On tärkeää mahdollistaa yritysten, liikkeiden ja kauppojen aukiolo sekä erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien järjestäminen. Avoinna oleva yhteiskunta on kaikkein parhainta yritystukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

14.28 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että tämän koronapassin saa myös, kun on käynyt testissä ja saa siitä negatiivisen testituloksen, joka on voimassa 72 tuntia. Suomen kohdalla kuitenkin testaamisen kulut tulisivat käyttäjälle itselleen maksettavaksi. Tiedämme, että yksityisellä sektorilla tämän testin ottaminen

maksaa 200 euroa, ja toisinaan testituloksen saamisessa jopa kestää huomattavan kauan. Esimerkiksi Tanskassa, jossa koronapassi oli jonkin aikaa voimassa — ei ole toki enää — testaaminen oli maksutonta jopa turisteille. Siellä jokainen pääsi nopeasti testiin, sai tuloksen, mistä seuraa se, että koronapassi ei tarkoita samaa kuin pakkorokottautuminen. Tässä Suomen tilanteessa ja tässä hallituksen esityksessä käytännössä ainoa vaihtoehto tämän passin saadakseen on rokottautua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

14.29 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tämä koronapassihanke tulee vähän myöhässä, [Kokoomuksen ryhmästä: Ai vähän?] niin joka tapauksessa tämä on paljon parempi vaihtoehto kuin yhteiskunnan suljettuna pitäminen. Ilman muuta kannatettava asia. Lyhyesti sanottuna lämmin kannatus: kannattaa viedä nyt nopeasti läpi täällä eduskunnassa ja saattaa asia voimaan. Onpahan ainakin passi sitten takataskussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa. — Edustaja Mäkelä.

14.30 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina on terveellistä muistaa, että se on peruslähtökohta, että meillä on liikkumisen, elinkeinon ja kokoontumisen vapaus. Se ei ole mikään poikkeus. Jotta niistä voidaan tehdä poikkeuksia, niin se täytyy pystyä perustelemaan välttämättömyydellä.

Tämän rokotepassin perusongelma on se, että jos rokote toimii, niin sitä oikeastaan ei tarvita, ja jos rokotus taas ei toimi, niin sitten sitä ei ainakaan tarvita. Nythän näyttää siltä, että rokotus ei läheskään kokonaan estä taudin saamista eikä sen tartuttamista. Mitä siis oikeastaan tällä passilla todistetaan? Erityisen tuomittavaa on se, että hallitus esittää passia ylipäänsä alaikäisille ja että testi olisi aikuisille maksullinen huomattavaa summaa vastaan. Voisiko ministeri nyt aivan rehellisesti myöntää, että tässä on tosiasiallisesti kysymys rokotepakon säätämisestä koronarokotuksen suhteen tähän maahan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.31 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen hallituksella on monia onnistumisia koronaepidemian torjunnassa Suomessa, mutta viivyttely tämän koronapassin toteuttamisessa on tämän hallituksen ilmeisesti surkein epäonnistuminen koronatoimissa. [Timo Heinonen: Täydellinen!] Kun keväällä kulttuuri- ja tapahtuma-ala ja urheilu — kaikki nämä — tarvitsivat toimintaansa tällaista passia, niin silloin hallituksessa torjuttiin tämä passi typerillä poliittisilla ja oikeudellisilla argumenteilla, joista edustaja Matias Mäkynen antoi täällä näytteen. Nyt kun kaikki toivomme, että tätä passia ei tarvita, nyt te sitä esitätte. Mutta parempi tässä vaiheessa edes, koska tätä kuitenkin saatetaan tarvita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

14.32 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten on sanottua, niin näimme jo keväällä, että koronapassille on tarvetta ja sitä on syytä ruveta valmistelemaa. Se otettiinkin käyttöön rajoilla nopeassa vaiheessa. Siinä vaiheessa ilmeisesti muissa ministeriöissä oltiin siinä arviossa, että tämä tautitilanne helpottaa kesän ja syksyn myötä, eikä tehty esitystä siitä, että tätä olisi tarvetta ruveta valmistelemaan. No, tänä syksynä on kuitenkin näin onneksi tehty, ja nyt kun rokotekattavuus alkaa olla hyvällä tolalla ja jokaisella yli 12-vuotiaalla on pian ollut mahdollisuus ottaa kaksi rokotetta, niin pystymme myös niissä perustuslain puitteissa, jotka edustaja Zyskowiczkin erittäin hyvin tuntee, ottamaan tämän passin käyttöön.

Tämä on erittäin perusteltu esitys. Hienoa, että saamme sen nyt eduskuntaan, mutta myös tunnemme ne reunaehdot, [Sari Sarkomaan välihuuto] jotka lainsäädäntö meille asettaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jatketaan vielä muutaman puheenvuoron verran. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huhtikuussa kokoomus esitti koronapassia, ja silloin te, ministeri Kiuru, A-studiossa totesitte 8.4., että koronapassi on yhteiskunnan sulkemisväline. No, nyt tämä on iso epäonnistuminen. Puoli vuotta myöhemmin te tuotte tämän, ja eilen te pahoittelitte tiedotustilaisuudessa, että se viivästyi kaksi tuntia. Olisitte, arvoisa ministeri, pahoitelleet sitä, että tämä on puoli vuotta myöhässä. Menetettiin koko kesä, menetettiin kesän tapahtumat, konsertit ja teatterit isolta osin.

Arvoisa edustaja Lohi: täysi tuki teidän esityksellenne, mutta tuntuu siltä, että te, arvoisat keskustalaiset, olette kovia vain puheissa ja täällä salissa, ja jälleen valiokuntakäsittelyssä te hyväksytte sen, mitä ministeri Kiuru esittää. [Sari Sarkomaan välihuuto — Jani Mäkelä: Pääministeri Kiuru!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

14.34 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin täällä on aiemmin todettu, isossa kuvassa Suomi ja hallitus ovat onnistuneet tässä koronatorjunnassa äärettömän hyvin. Mutta minun täytyy ehkä poiketa siitä normista ja myöntää, että minusta myös hallituksen ja hallituksen edustajien on paikallaan välillä sanoa, että joissakin asioissa emme ole onnistuneet. Minusta oppositio sekä kulttuuritapahtuma- ja ravintola-ala olivat oikeassa siinä, että koronapassin olisi voinut hieman aiemmin — en tiedä, puoli vuottako aiemmin, mutta nopeammin kuin nyt — saada myös Suomessa käyttöön. Eikä se ole synti myöskään hallituksen edustajille myöntää, että hyviä ideoita voi olla myös oppositiossa. Minusta se on täysin normaalia, että näin demokratiassa on. Kaikki viisaus ei aina asu pelkästään hallituksessa ja hallituksen edustajissa.

Mutta hyvä, että tämä nyt saadaan. Toivotaan, että sitä voi käyttää tulevaisuudessa, mikäli tilanne heikkenee. Sitä emme kukaan toivo, että se heikkenee. Hyvä, että se nyt saadaan. Ja nämä huomiot, mitä täällä tänään on tehty, toivottavasti valiokunta ja ministeriö ottaa ne jatkossa huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja nyt mennään ministerin puheenvuoroon. — Ministeri Kiuru, 5 minuuttia.

14.35 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Tässä oli edustajilla paljon kysymyksiä. Lähdetään näistä rajoista liikkeelle.

Isossa kuvassa tarkoituksena on, että me pidämme Suomen auki ja otetaan virus rajoilla kiinni. Ei tämä sen oudompaa ja erikoisempaa ole. [Sari Sarkomaa: Kunpa olisi otettu virus kiinni silloin, kun se saatiin!] Nyt kysymys on siitä, minkälainen riski otetaan. Ja työkalut kertovat meille sen, minkälainen riski halutaan ottaa ja minkälainen riski vältetään, kun valitaan näitä työkaluja. Tässä yhteydessä olennaista on se, minkälainen on Suomen rokotekattavuus nyt ja mahdollisesti tulevina kuukausina. Lähtökohta on hyvin selvä: niin kuin täällä aikaisemmin jo totesin, hybridistrategiassa on asetettu tavoitetaso, ja tuolla 80 prosentin rokotekattavuudella me käytännössä pidämme ihmiset pois tehohoidosta. Mutta riittävä rokotekattavuus antaa meille mahdollisuuden siihen, että yhteiskunta aidosti voidaan myös pitää auki, jolloin ei synny tartuntaryppäitä. Vaara on se, että jos ei ole mahdollisuutta ottaa virusta jo rajoilla kiinni, syntyy jatkotartuntoja, ympäri Suomea syntyy tartuntaryppäitä, ja näillä alueilla Suomi sulkeutuu aina sillä alueellisella tasolla. Ja tällä on suuri vaikutus yhteiskunnalle, ei vain elinkeinoelämälle ja yrittäjille, vaan sillä on myös suuri vaikutus ihmisten arjen elämään, ja nämä meidän on sovitettava nyt yhteen.

Toinen näkökulma on se, laitammeko me etusijalle rajoilta tulevien rokottamattomien perusoikeudet vai Suomessa asuvat ihmiset, joilla ei ole rokotesuojaa, koska heidän riskinsä sairastua tähän tautiin on merkittävästi koholla. Ja ketä me priorisoimme, kun me valitsemme näitä työvälineitä? Tämä ei ole vain terveyspoliittinen kysymys, tämä on elinkeinopoliittinen kysymys, mutta ennen kaikkea tämä on perusoikeus- ja perustuslaillisuuskysymys, ja varmasti arvioidaan perustuslakivaliokunnassa sitä, mikä on tulevaisuudessa välttämätöntä ja oikeasuhtaista.

Tällä hetkellä, juuri tällä hetkellä, rokotekattavuutemme ei riitä vielä edes Suomen yhteiskunnan avaamiseen. Me olemme tehneet jo avauspäätöksiä ja rajoitusten lieventämispäätöksiä, mutta kokonaan yhteiskuntaa ei ole vielä saatu auki, koska tuota hybridistrategian virstanpylvästä ei ole vielä saavutettu. [Kai Mykkäsen välihuuto] Ja nämä ovat nyt ne kysymykset, joita eduskunnassa joudutaan pohtimaan. Itse ajattelen, että matkailulle pitäisi olla yksi viesti, ja se on hyvin selvä viesti. Meillä on lähes 300 miljoonaa eurooppalaista, joilla on jo EU:n koronapassi käytössä. Meillä on satoja miljoonia amerikkalaisia, kymmeniä miljoonia brittejä, jotka voivat jo tulla rokotesuojalla tänne. Ja nämä ovat ne kysymykset, joita me joudumme eduskunnassa arvioimaan.

No, sitten siirrytään tähän koronapassiin. Kiitän edustaja Aittakumpua siitä, että tiivistitte minusta hienosti sen, mistä koronapassissa on kysymys. Ja, edustaja Heinonen, nyt on syytä olla valppaana siinä, että minkälaisia koronapasseja on Suomessa suunniteltu. Onko koronapassi terveyspassi eli rajoituspassi, vai onko se koronapassi rajoituksista vapautumisen passi? [Ben Zyskowicz: No sitähän se olisi ollut kesälläkin! — Välihuutoja oikealta] Ja nimenomaan tämä jälkimmäinen on nyt se toimintalinja, jolla on valittu mentävän. Alun perin ajatus oli, että me lähdemme hakemaan sellaista koronapassia, jossa yhteiskunta lähtökohtaisesti on auki, mutta jos jollakin alueella syntyy merkittävä tartuntarypäs ja viranomaisten valtuuksilla tätä epidemiaa joudutaan hallitsemaan, [Mauri Peltokangas: Passiko ne tartunnat estää!] tällä alueella on mahdollista näistä viranomaisrajoituksista vapautua nimenomaan tällä koronapassilla, ja tässä logiikassa on todella paljon erilaisia perusoi-

keus- ja perustuslaillisia näkökulmia, joissa me joudumme olemaan hyvin sensitiivisiä. [Ben Zyskowicz: Missäpä ei nykyään olisi!]

No, nyt tässä kokonaisuudessa, kun me keskustelemme tästä koronapassista, katson itse, että on tärkeää — olen saanut tämän tehtävän 5.8. hallituksen neuvottelussa — että sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi tätä hanketta. Substanssiministeriöt ovat tehneet tästä suurimman työn, ja me olemme tarjonneet tämän pinnan, eli tartuntatautilakiin on lisätty tämä 58 i §. Muistan hyvin myös nämä huhtikuiset keskustelut, hallituksessa myös käytiin tämä keskustelu, ja lähtökohta oli, että niillä ministeriöillä, joilla on tarvetta koronapassiin, [Puhemies koputtaa] sitä suunnittelutyötä lähdetään nyt tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, ministeri Kiuru. — Näyttää olevan tarvetta vielä debattikeskusteluun. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.40 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kiuru, kokoomus esitti tismalleen samanlaista koronapassia huhtikuussa 2021, vajaa puoli vuotta aiemmin. Meidän ryhmän puheenjohtaja, edustaja Mykkänen kävi vielä laajasti läpi, miten sillä olisi voitu tämä mennyt kesä tapahtumien osalta pelastaa. Siinä oli mukana rokote, mutta kun rokotekattavuus ei ollut riittävän korkea, siinä oli samalla lailla mukana sairastettu korona tai negatiivinen testitulos. Se ei olisi velvoittanut ketään käymään rokotusta ottamaan, mutta se olisi auttanut pitämään urheilutapahtumat auki, kesäkonsertit auki, festarit auki, tanssit auki, mitä kaikkea kesällä Suomessa olisi ollutkin, ja matkailu- ja ravintola-alan. Aika moni ravintola olisi selvinnyt kesästä huomattavasti paremmin, [Puhemies koputtaa] jos heillä olisi ollut tämä kortti käytössä — yhteiskunnanavaamiskortti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

14.41 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nämä tiukat koronarajoitukset eivät ole enää oikeasuhtaisia. Kysyn ministeriltä: kun sairaalakapasiteetti ei näytä olevan enää uhattuna ja enemmistö on rokotettuja, miten on perusteltua, että te vain ajatte tähän asti järeintä rajoitustoimenpidettänne eli koronapassia? Ihmettelen varsinkin sitä, että vastoin THL:n linjaa te ulotatte tämän myös lapsiin. Mitä te, ministeri Kiuru, sanotte sille 12-vuotiaalle, joka ei syystä tai toisesta ole rokotettu ja jota te esitätte käännytettäväksi leikkipaikan porteilta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.42 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä kyllä nyt liioitellaan, niin kuin äskeisessä Tavion puheenvuorossa, näitä vaikutuksia [Mauri Peltokangas: Mitäs liioittelua tuossa oli?] ihan dramaattisesti. Minä haluaisin tässä palauttaa keskustelua myös siihen, että kun me olemme puhumassa koronapassista ja olemme puhumassa siitä, mitä tehdään rajoilla, kaiken täytyy lähteä siitä, mikä on se tilanne meidän maassamme. Äkkiä kun katsoin tämän päivän rokotustilanteen, niin 83,3 prosenttia yli 12-vuotiaista on saanut yhden rokotteen ja 66,6 prosenttia on saanut kaksi rokotetta. Kun katsotaan toisin päin, se tarkoittaa, että 1,5 miljoonaa suomalaista ei ole vielä saanut kahta rokotetta. Ja niiden joukossa, jotka ovat saaneet vain yhden rokotteen, on merkittävä määrä ihmisiä, joilla ei ole riittävää vastustuskykyä tätä deltavirusta vastaan. Tässä tilanteessa

me joudumme käyttämään vielä edelleen tarkoin harkittuja rajoituksia samalla, kun teemme [Puhemies koputtaa] kaiken voitavamme rokotuskattavuuden lisäämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

14.43 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Tavion rinnastus oli minusta aivan oikein. Näinhän tämä käytännössä tulee näyttäytymään. Meillä tulee olemaan lapsia, joista osa pääsee jalkapalloharkkoihin tai jääkiekkoharkkoihin ja osa ei pääse, jos ei juokse koko ajan testaamassa itseään. Onhan tämä nyt väärin, ja onhan tämä nyt yksilön oikeuksien loukkaus aivan selkeästi.

Sitten toistan kysymyksen ministeri Kiurulle tästä valmistelusta: kun te olette varmaankin kuullut useita perustuslakiasiantuntijoita liittyen tähän yhdenvertaisuuteen ja koskemattomuuteen — perustuslain 6 ja 7 § — niin minkälaista viestiä sieltä on tullut?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron, sen jälkeen ministerille 2 minuuttia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.44 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän sen kritiikin siltä osin, että kyllähän tämä koronapassi olisi voinut tulla hieman aikaisemmin, kuten täällä on moni todennut, mutta sekin pitää kyllä tunnustaa, että jos meillä rokotuskattavuus on hyvin alhainen, niin eihän silloin tämmöisellä passilla voida toimia.

Mutta sitä toivoisin, että tästä salista lähtisi myös oikea kuva tästä koronapassista: Eihän tämä ole mikään järein keino missään tapauksessa, kuten täällä on väitetty. Tai kun moni kansalainen antaa palautetta, että tässä puututaan yhdenvertaisuuteen tai ihmisoikeuksiin, niin he voivat kyllä luottaa siihen, että eduskunnan perustuslakivaliokunta tästä näkökulmasta aivan varmuudella tutkii, että tämä on sopusoinnussa kansainvälisten ihmisoikeuksien kanssa eikä riko perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuutta. Tämähän on, kuten ministeri täällä totesi, vaihtoehto silloin, jos välttämättömyyskriteerit edellyttävät, että jollakin alueella otetaan tilojen käyttöön liittyviä rajoituksia käyttöön — sitten ei tarvitse ottaa, jos on [Puhemies koputtaa] tämä koronapassi. [Puhemies: Kiitoksia!] Ei tämä ole mikään järeä keino. [Mauri Peltokangas: Ihmisen liikkumisen estäminenkö ei ole järeä keino?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

14.45 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on nimenomaan havaittava ero viime kevään ja tämän syksyn välillä, ja se on erityisesti rokotekattavuudessa. Viime keväänä koronapassi olisi sulkenut useampia ihmisiä näiden palveluiden ulkopuolelle. [Välihuutoja oikealta] Nyt kun me voimme ottaa sen käyttöön, kuten Lindén sanoi, kaksi kolmasosaa ihmisistä on jo saanut, ja muutamien viikkojen sisällä kaikilla... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Edustaja Zyskowicz otti minulta puheenvuoron. [Ben Zyskowicz: Anteeksi, painoin väärin!] — No niin, edustaja Zyskowicz, jos saan jatkaa loppuun. — Nyt muutaman viikon sisällä meillä ovat kaikki yli 12-vuotiaat saaneet mahdollisuuden ottaa toisen rokotteen. Silloin tämä on tapa avata yhteiskuntaa, välttää laajempia rajoitustoimia, ja se on se suuri ero viime kevään ja tämän syksyn välillä. [Mauri Peltokangas: Mihin sä tarvitset koko passia?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, 2 minuuttia.

14.46 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin todettu, että tämä koronapassi tässä esitetyssä muodossa, joka eduskunnalle tulee, avaa yhteiskuntaa. [Ben Zyskowicz: No niinhän se olisi kesälläkin tehnyt!] Se avaa yhteiskuntaa nimenomaan siksi, että se ei ole rajoitusväline vaan se on yhteiskunnan rajoituksista vapautumisen väline, [Ben Zyskowicz: Aivan kuten kesällä!] ja sitä eivät päätä viranomaiset, vaan sen tekevät alan toimijat. Tämä on se logiikka, joka tässä nyt on käytössä. [Ben Zyskowicz: Aivan kuten kesällä!] Minä itse ajattelen, että tämä tapa, jolla eduskunnalle koronapassia esitetään, on mielestäni hyvinkin perusteltu, [Mauri Peltokankaan välihuuto] ja tätä näkökulmaa käydään sitten perustuslakivaliokunnassa yhdenvertaisuuden näkökulmasta läpi.

Edustaja Juuso myös kysyi, mihin oikeudellinen arvio perustuu. Sitä on tehty oikeusministeriössä, tämän passin lainsäädännön tekniikan valitsemisessa, ja olemme myös kuulleet perustuslakivaliokunnassa tottuneita perusoikeuksien asiantuntijoita, jotta me saamme käsitystä siitä, että tämä myöskin perusoikeudellisesti sekä perustuslain näkökulmasta on yhdenvertaisuusehdot täyttävää.

Nyt on kysymys siitä, että jokaisella on Suomessa mahdollisuus tämä koronapassi hankkia ja sitä kautta tulla myöskin sen mahdollisuuden piiriin, että jos omalla alueella nätä rajoituksia joudutaan merkittävän tautiryppään tilanteessa mahdollisesti ottamaan käyttöön, niin siinäkin tilanteessa pystyttäisiin toimimaan ilman näitä rajoituksia. Tämä on se logiikka, jota tässä nyt rakennetaan. [Juha Mäenpää: Millä 11-vuotias todistaa ikänsä?]

Onko tautitilanne sitten hyvä vai huono? On tärkeää myös eduskunnan katsoa hiukan menneeseen: Viime vuonna kesäkuun ja syyskuun välillä, jos katsotaan ja lähdetään liikkeelle 16.6., meillä oli 13 kuollutta. Tällä hetkellä, tämän vuoden samalla ajanjaksolla, meillä on valitettavasti 87 menetettyä ihmishenkeä. [Puhemies koputtaa] Tämä ei ole vielä ohi, mutta miten tässä tilanteessa menetellään ja millä tavalla tehdään oikeasuhtaisia välttämättömiä toimia, siitä tässä kokonaisuudessa on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin tälle asialle tässä vaiheessa varattu käsittelyaika on kulunut umpeen ja keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.48.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.51.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä samassa täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Puhujalistaan. Edustaja Turtiainen.

16.52 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! George Orwell sanoi aikanaan, että totuuden kertomisesta tulee vallankumouksellinen teko silloin, kun valehtelu on vallalla maailmassa. Nyt elämme sellaista aikaa, jossa valehtelu on vallalla ja vallankumouskin on jo alkanut. Valheita vastaan totuutta puhuvia on jo niin paljon, että sitä voidaan sanoa kansan-

liikkeeksi ja jopa kansalaiskapinaksi. Ja se kasvaa koko ajan suuremmaksi ja suuremmaksi. Hyvät kollegat, voitte olla varmoja, että se tulee vastustamaan kaikkia rajoituksia tässä valepandemiassa, kuin myös koronapassissa. Ja varmasti tullaan näkemään myös kansalaistottelemattomuutta, jos tässä maassa langetaan alistamaan joitakin ihmisryhmiä.

Syrjintä on aina tuomittu laajasti tässä yhteiskunnassa, ja hyvä hallitus, te olette nyt lähdössä koronapassiesityksellä syrjinnän tielle. Te olette heittämässä nyt sen ensimmäisen kiven. Te olette tällä esityksellä laillistamassa syrjinnän. Yhdenvertaisuuslakiin on erityisesti kirjattu, että ketään ei saa syrjiä terveydentilan takia. Mitä luulette, hyvä hallitus, saatteko te sen heittämänne kiven vielä niskaanne ja vielä moninkertaisena? Iltalehti uutisoi eilen: ”Myyjä pyysi miestä laittamaan maskin Saksassa — mies ampui myyjän.” Eivätkö edes tällaiset uutiset herätä teitä, hyvät kollegat?

Arvoisa puhemies! Jos tämä natsipassi puheistani huolimatta saatetaan voimaan, eikö saman tien voitaisi määrätä kadulla kulkeville ihmisille näkyvät hihamerkit? Natsipassin omistavilla voisi olla hakaristitunnus ja passittomilla vaikka siniristilippu. Ehkä tästä syntyy teille, hyvä hallitus, kiihottavia muistikuvia — tai mielikuvia tulevasta tilanteesta. Hihamerkki vastaan hihamerkki. Lisäksi rokottamattomat voitaisiin velvoittaa huutamaan ihmisten ilmoilla liikkuessaan ”Saastainen, saastainen”, kuten spitaaliset aikoinaan joutuivat Raamatun mukaan tekemään. Raamattu jatkaa spitaalisista: ”Niin kauan kuin sairaus hänessä on, olkoon hän saastainen; saastaisena hän asukoon yksinänsä, hänen asuinsijansa olkoon leirin ulkopuolella.” Leirin ulkopuolella — sinne te, hyvä hallitus, olette nyt laittamassa terveitä ihmisiä, eristämässä heitä yhteiskunnasta kuten spitaalisia. Erona on siis vain se, että nyt niitä tautisia olisivat terveet ihmiset. Siis terveet ihmiset, jotka eivät vain ole suostuneet ottamaan myrkkypiikkisarjaa.

Arvoisa puhemies! Tämä valepandemia ja hallituksen asettamat poikkeustoimet ovat monin tavoin syventäneet eriarvoisuutta yhteiskunnassamme. Nyt, hyvä hallitus, te olette pistämässä kahta pahemmaksi ja luomassa kansaamme kahden kerroksen väkeä. Te olette tekemässä sellaista jakoa, jossa jakotekijänä ei toimi varallisuus vaan vakaumus. Jakotekijänä on myös valhe vastaan totuus. Siinä kisassa ratkaisevaa on, kummalle puolelle kukin sijoittuu.

Arvoisa puhemies! Valta kuuluu kansalle -puolue on aina totuuden puolella — ja niin tässäkin asiassa. Olemme vapauden puolella fasistista totalitariaa vastaan. Eräänä päivänä totuus vielä paljastuu kaikille ja se pyhässä kirjassakin mainittu valo tulee vielä siintämään täältä Pohjolasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Soinikoski.

16.57 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitin hallitusta koronapassilakiesityksestä jo aiemman debatin aikana. Tämä laki tarvitaan mukaan pandemian torjunnan työkalupakkiin. Vihreät näyttivät koronapassille vihreää valoa jo tämän vuoden helmikuussa.

Koronapassi tuo varmuutta tapahtuma- ja kulttuurialalle, matkailussa se toimii jo kautta linjan. Koronapassi mahdollistaa terveysturvallisten tapahtumien toteuttamisen myös huonommissa epidemiatilanteissa. Mikäli rajoituksia jouduttaisiin ottamaan vielä käyttöön, toiminnanharjoittaja voisi osittain poiketa niistä ottamalla käyttöön koronapassin.

Passi myös kannustaa ottamaan rokotteen, mutta rokotus ei ole edellytys sen saamiselle, ja passin voi saada myös negatiivisella testillä tai todistuksella jo sairastetusta covid-19-taudista, toisin kuin edustaja Turtiainen täällä toistelee.

Alle 12-vuotiailta ei edellytetä koronapassia, ja lapsen edun ensisijaisuuden periaatteen mukaisesti alle 18-vuotiaille tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan testaukseen.

Paras vaihtoehto olisi, että rajoituksista päästään luopumaan eikä passia tarvita kovin pitkään Suomessakaan. Lainsäätäjinä me voimme nyt lisätä tämän uuden työkalun mukaan pandemia-ajan työkalupakkiin, mikäli rajoituksia joskus vielä joudumme käyttöön ottamaan tämän tai seuraavan tartuntataudin takia.

Arvoisa puhemies! Korona jyllää yhä maailmalla, ja siksi meidän on huolehdittava siitä, etteivät uudet variantit maailmalta uhkaa Suomen tällä hetkellä paranevaa tautitilannetta. Oppositio täällä tuttuun tapaan jankkaa tällä kertaa sitä, miksei koronapassia ole aiemmin tuotu tähän saliin. Suomalaisten rokotekattavuus on vasta nyt sillä tasolla, että passi voidaan ottaa käyttöön meillä. Kevään rokotetilanne ei sitä vielä mahdollistanut. Ne maat, joita täällä on tänään mainittu, ovat pystyneet syystä tai toisesta rokottamaan väestönsä nopeammin, ja siksi myös koronapassin käyttöönotto onnistui niissä aikaisemmin kuin Suomessa. Siitäkin huolimatta Suomi on pärjännyt koronatoimissa kansainvälisesti hyvin.

Toivottavasti opposition kiire passin käyttöönotolle jatkuu myös valiokuntakäsittelyn aikana, jotta hallituksen esitys koronapassista palaa nopeasti meille hyväksyttäväksi tähän saliin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivisaari.

17.00 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, tähän hallituksen esitykseen liittyy kaksi keskeistä asiaa, yhtäältä Suomeen saapuvien henkilöiden terveysturvallisuuteen liittyvät käytänteet eli käytännössä se, että toivotamme heittämällä tervetulleeksi täyden rokotesarjan omaavat, puolen vuoden sisällä koronan sairastaneet tai tuoreen negatiivisen koronatodistuksen omaavat henkilöt. Ne, jotka eivät näitä kriteerejä täytä, joutuvat maahantulon osalta lisätoimiin tai lisätesteihin.

Toinen asia on kansallisen koronapassin mahdollinen käyttöönotto, jonka tavoitteena on vähentää kokoontumisiin liittyviä koronavirustartuntoja ja edistää yhteiskunnan avaamista. Koronapassin lähtökohtana on helpottaa sellaisten alojen toimintaa, jotka tällä hetkellä kärsivät eniten rajoituksista tai joiden toimintaan asetettaisiin lisärajoituksia tautitilanteen pahentuessa. Käytännössä siis niin, että alueilla, joilla merkittäviä rajoituksia on, koronapassin avulla elinkeinonharjoittajat kuitenkin pystyisivät toimimaan. Esimerkkinä näistä ovat vaikkapa ravintolat, yökerhot, yleisötilaisuudet, kuntosalit, urheilu- ja liikuntatilat, uimahallit, kylpylät, tanssipaikat ja niin edelleen. Tämä olisi siis vaihtoehto sille, kun mikään muu ei auta: korona roihuaa, ja rajoituksia asetetaan. Tällöin koronapassi olisi keino pitää elinkeinoelämää yllä, keino siis sille, ettei putiikkia laitettaisi kiinni.

Puhemies! Me kaikki tunnistamme sen keskustelun, mitä sekä maahantulorajoitusten että koronapassin ympärillä on käyty. On aivan selvää, että monet näkökulmat ovat myös oikeutettuja. Junttaammeko me esimerkiksi Lapin talvimatkailun vaikeuksiin tai kohtelemmeko ihmisiä tasavertaisesti? Esimerkiksi matkailun osalta meillä ei ole tietenkään varaa menettää toista talvea. Meillä pitää olla siis ketteryyttä, ja onko tässä sellaista riittävästi, sitä valiokuntien on myös hyvä miettiä.

Lopulta itse näen, että koronapassi on mahdollinen varustelisä, jonka avulla voimme avata yhteiskuntaa. Se ei ole siis rajoite, vaan vapauspassi. Toivon toki, että sitä ei tarvitsisi käyttää, vaan lähtisimme yhä rohkeammin kohti yhteiskunnan avaamista joka tapauksessa. Se voi olla takataskussa, jos portit uhkaavat taas mennä kiinni. Sitä sulkemisen tietä,

siis sulkemisen tietä, me emme kukaan enää halua. Yhtä selvää on myös se, että meillä pitää olla tässä järki kädessä ja sydän lämpimänä sen osalta, ettemme hajota ja hallitse vaan rakennamme yhteisöllisyyttä ja vastuullisuutta emmekä tee mitään tarpeetonta.

Puhemies! Lopuksi: Meidän on varmasti valiokunnissa tervettä ja viisasta myös pohtia niiden ihmisten asemaa, jotka esimerkiksi sairauden osalta eivät voi syystä tai toisesta rokotetta ottaa. Sama koskee myöskin lasten asemaa. Tältä osin uskon, että valiokuntakäsittelyssä nämä lakiesityksen asiat vielä tarkentuvat, täsmentyvät ja kenties paranevat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mattila.

17.05 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olemme saaneet totutella jo jonkin aikaa avoimempaan yhteiskuntaan, jossa ovat ravintolat auki ja tilaisuuksia on pystytty järjestämään. Tämän ovat mahdollistaneet hyvin sujuneet rokotukset ja hyvässä hallinnassa oleva tautitilanne. Käsillä oleva lakiesitys tartuntatautilain muuttamisesta on osa hallituksen suunnitelmaa purkaa koronasta johtuneita rajoituksia. Hallitus on aivan oikein linjannut koronastrategiakseen yhtäaikaisen yhteiskunnan auki pitämisen ja tautitilanteen hallinnassa pitämisen eri keinoin.

Pidän tärkeänä hallituksen toimia pitää yhteiskuntaa auki. Vapaa liikkuminen ja osallistuminen ovat merkityksellisiä asioita niin fyysiselle kuin henkiselle terveydelle. Esimerkiksi koululaisten ja opiskelijoiden kannalta pysyminen lähiopiskelussa olisi ensiarvoinen tavoite. Vaikka etäopiskelu on toki ollut tyhjää parempi vaihtoehto, nyt jo tiedetään poikkeuskuukausien aikana lasten ja nuorten opintosuoritusten heikentyneen ja mielenterveysongelmien lisääntyneen. Etäopiskeluun ei siis kannata palata kuin äärimmäisessä tilanteessa.

Käsillä oleva lakiesitys pitää sisällään esityksen koronapassista yhtenä keinona pitää yhteiskuntaa auki, vaikka paikallisesti tauti saattaisi nostaa päätään. Koronapassin saamisen ehtona olisi kaksi rokotusta, sairastettu korona tai tuore negatiivinen tulos koronatestistä. Vaikka yhdynkin kritiikkiin siitä, miksei passin valmistelua aloitettu jo aikaisemmin, ajattelen sen sitten aikanaan tullessaan käyttöön olevan kuitenkin hyvä asia. On tärkeää mahdollistaa yritysten, liikkeiden ja kauppojen aukiolo sekä erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien järjestäminen. Avoinna oleva yhteiskunta on kaikkein parhainta yritystukea.

Koronapassin käyttöönottoa on kritisoitu siitä, että se eriarvoistaa kansalaisia. Sitä on virheellisesti nimitetty myös rokotuspassiksi. Pitää muistaa, että koronapassin saadakseen riittää todistus tuoreesta negatiivisesta koronatestistä. Tällä tavalla rokotetut ja rokottamattomat ovat passin saannin suhteen tasavertaisessa asemassa.

Parasta olisi, että kansalaiset toimisivat vastuullisesti ja ottaisivat sekä ensimmäisen että toisen rokotteen. On perin erikoista, että joillekin tahoille eivät kelpaa Suomen johtavien terveysasiantuntijoiden yhteneväiset näkemykset siitä, että rokotteet kannattaa ilman muuta ottaa. Kahteen kertaan rokotetut sairastavat mahdollisen koronan lievänä. Tehohoidossa olevat koronapotilaat ovatkin järkiään rokottamattomia. Sosiaali- ja terveysvaliokunta saa pian kuultavakseen asiantuntijoita, jotka avaavat terveydellisiä syitä, miksi rokotetta ei voisi ottaa.

On kyseenalaista, että nämä oman elämänsä virologit pitävät muuta Suomea ja rokotettuja kansalaisia panttivankeina ja hidastavat yhteiskunnan avaamista. He ovat todennäköisesti niin poteroituneet omaan rokotekriittiseen maailmankuvaansa kaiken maailman sala-

liittoteorioineen, ettei heihin tehoa mikään järkipuhe. Onkin hyvä, että ei jäädä enempäänsä odottamaan, milloin 80 prosentin rokotekattavuus on täynnä vaan samaan aikaan valmistellaan myös keinoja elää niin normaalia elämää kuin mahdollista. Virus ja sen variantit ovat tulleet jäädäkseen, ja meidän on sopeutettava elämämme sen mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Löfström.

17.08 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Vaccinationerna går framåt i snabb takt. Vaccinerna är effektiva och färre behöver sjukhusvård. I dag vårdas 19 patienter i hela landet på intensivvårdsplats för covid-19. Det gör belastningen på sjukvården hanterbar.

Finlands hantering av coronapandemin har lyckats mycket väl hittills. Därför är det möjligt att öppna upp samhället på det sättet som man beslutat i hybridsstrategin. Detta borde också synas vid gränserna. Det skulle vara mycket motiverat att inte förlänga hälsokontrollerna för inresande — om inte från hela Europa så i alla fall från övriga Norden, där läget är snarlikt det i Finland.

Hälsokontrollerna är tyvärr byråkratiska, dyra och fångar upp mycket få smittofall. Det är relevant att fråga sig om det nu är rätt använda resurser med tanke på att pengarna som finansierar dem i praktiken på längre sikt kommer att vara bort från någon annan offentlig service, i synnerhet i de fall då man testar inresande som kommer från områden med en lägre incidens än Finland.

Hälsokontrollerna ställer till praktiska problem för gränssamhällen såsom Åland. Åland utgör 0,54 procent av Finlands befolkning, men 15 procent av pendlingen över gränsen från Finland sker mellan Åland och Sverige. Flera områden i Sverige har en lägre incidens än områden i Finland. Därför är det motiverat att man inte skulle ha hälsokontroller heller från Sverige, då det ställt till betydande praktiska problem för exempelvis idrottslag som idrottar i Sverige, eftersom ungdomar inte ännu fått två vaccindoser.

Det är därför mycket viktigt att både grundlagsutskottet och social- och hälsovårdsutskottet noggrant granskar om förlängningen av hälsokontrollerna faktiskt är tillräckligt motiverad.

Arvoisa herra puhemies! Ahvenanmaa on tärkeä raja-alue Suomessa. Ahvenanmaan asukkaat muodostavat vain 0,54 prosenttia Suomen koko väestöstä, mutta 15 prosenttia koko maan työmatkustamisesta kulkee Ahvenanmaan ja Ruotsin välillä. Tähän vaikuttavat sekä kieli että maantiede. Manner-Ahvenanmaa sijaitsee maantieteellisesti lähempänä Ruotsia kuin Manner-Suomea. Muun muassa tästä syystä monet urheilun juniorijoukkueet pelaavat Ruotsin sarjoissa. Pelaaminen ja urheileminen Ruotsissa ei ole ainutlaatuista Ahvenanmaalla, sillä myös Tornio-Haaparannan rajalla pohjoisessa vastaavanlainen vuorovaikutus on vilkasta. Täysin rokotetuille terveystarkastusvaatimukset eivät ole ongelma, mutta yhteiskunnalle se on byrokraattista ja kallista.

Tilanne on aiheuttanut vaikeuksia myös Ahvenanmaan urheilujoukkueille, jotka on suljettu ulos Ruotsin sarjoista tartuntatautilain erittäin tiukan tulkinnan vuoksi. Ruotsi on Suomen tavoin priorisoinut riskiryhmiä ja iäkkäitä. Tämän seurauksena nuoret ovat olleet jonon viimeisenä rokotteen saannissa. Koska nuoret eivät vielä ole saaneet molempia rokotteita, tartuntatautilain nojalla on tehty päätös, että ruotsalaiset joukkueet eivät voi matkustaa Ahvenanmaalle, vaikka ilmaantuvuusluku alueilla, joilta joukkueet ovat kotoisin, on ollut alhaisempi kuin monin paikoin Suomessa. Emme tietenkään halua matkustusrajoituk-

sia Suomen eri paikkakuntien välille, mutta logiikka rajoitusten suhteen tuntuu ontuvan, kun ilmaantuvuusraja toisella puolella on ollut matalampi kuin omassa maassa.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaalla yllätyimme myös siitä, että hallitus myönsi Torniolle ja Lapille poikkeuksia matkustusrajoituksiin koskien rajaliikennettä Ruotsin Norlannin rajakuntiin. Emme katso Torniota ja Lappia karsaasti, mutta olisimme toivoneet samanlaista poikkeusta. Norlannissa ilmaantuvuusluku on ollut korkeampi kuin Ruotsin Roslagenissa toisella puolella Ahvenanmerta. Tästä huolimatta Ahvenanmaa ei saanut hallitukselta samaa poikkeusta kuin Lappi. Se ei ole reilua.

Tautinäkökulmasta katsottuna Ahvenanmaa on selvinnyt pandemiasta erittäin hyvin: kaikkiaan 481 tapauksesta kukaan ei ole menehtynyt. Koko pandemian aikana 22 henkilöä on saanut sairaalahoitoa koronan takia. Kolme henkilöä on ollut tehohoidossa, mutta yksikään ei ole tarvinnut hengityslaitetta. Rokotuskattavuus on Ahvenanmaalla korkea ja ilmaantuvuusluku on tällä hetkellä koko maan alhaisin.

Yhteiskunnan avautuessa on tärkeä avata myös raja-alueiden rajat. Koska rokotustilanne on nyt hyvin samankaltainen koko Pohjolassa, olisi Ruotsin tavoin perusteltua vapauttaa muut Pohjoismaat kokonaan kyseisistä matkustusrajoituksista. Ainakin kaikki raja-alueet pitäisi jättää rajoitusten soveltumisalan ulkopuolelle.

Tartuntatautilaissa säädettyjen rajoitusten vuoksi Ahvenanmaan urheilujoukkueet on suljettu pois Ruotsin sarjoista, minkä seurauksena nuoria ja valmentajia on jo nyt vetäytynyt joukkueista. Se ei ole hyvä asia. Siksi toivomme, että hallitus haluaa löytää myös Ahvenanmaan kaltaisille raja-alueille käytännönläheisiä ja toimivia ratkaisuja vaarantamatta kuitenkaan kansallista strategiaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

17.15 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee koronapassin olevan avaava eikä rajaava. Todellisuudessa sen kanssa astutaan aivan liian pitkälle sekä perusoikeuksien päälle että rokotteen ottamisen vapaaehtoisuuden esteeksi.

Koronapassia oltaisiin ottamassa käyttöön vaihtoehtona voimassa oleville yleisö- ja asiakasrajoituksille. Toiminnanjohtaja voisi joko rajoittaa toimintaansa vaaditun mukaisesti tai avata sitä kieltämällä tiloihin pääsyn ainoastaan sellaisilta yli 12-vuotiailta henkilöiltä, joilla ei olisi todistusta täydestä rokotesarjasta, sairastetusta taudista tai maksimissaan 72 tuntia vanhasta koronatestistä. Tähän liittyy perustavanlaatuisia ongelmia:

Ensimmäinen ja suurin ongelma on se, että lakimuutos olisi selvä signaali siitä, että koronarokotteen ottaminen ei käytännössä olisi enää vapaaehtoista. Rokottamattomia vaadittaisiin käymään muutaman päivän välein yksityisen palvelutarjoajan koronatesteissä. Nämä ovat tyypillisesti jopa yli 100 euroa maksavia testejä. Muussa tapauksessa esimerkiksi liikuntaharrastuksista olisi luovuttava kokonaan. Jo pelkkä testien kalleus asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. Hallituksen esityksessä ongelma on kuitattu sillä, että rokotteen saa ilmaiseksi. Tämä perustelu syö pohjan siltä, että rokotteen ottaminen on säädetty vapaaehtoiseksi. Mikäli kansalainen haluaa vapaa-ajallaan poistua kotoaan muualle kuin metsään, tehdään passin avulla rokotteen ottamisesta käytännössä pakollista.

Lisäksi esimerkiksi THL:n antamassa lausunnossa kiinnitetään vakavaa huomiota siihen, että esitys kohtelee eriarvoisesti sellaisia henkilöitä, jotka eivät terveydellisistä syistä pysty ottamaan rokotetta. Tältä ryhmältä ei THL:n mukaan ole kohtuullista vaatia jatkuvaa testaamista.

Arvoisa puhemies! Toinen ongelma liittyy passin epidemiologisen hyödyn perusteluihin. Olen henkilökohtaisesti tiedustellut THL:n ylijohtajalta uusimpia tutkimustietoja rokotettujen mahdollisesta tartuttavuudesta. Tervahaudan mukaan jos rokotettu infektoituu deltaviruksella, virusmäärät PCR-testillä ja Ct-arvoilla osoitettuna voivat olla yhtä suuria kuin rokottamattomilla. Vielä ei kuulemma kuitenkaan tiedetä, tarkoittaako tämä sitä, että infektoitunut rokotettu saattaa tartuttaa virusta eteenpäin yhtä herkästi kuin rokottamaton. Tämä siis THL:n omien sanojen mukaan.

Koronapassi kuitenkin perustuu sille olettamukselle — korostan sanaa ”olettamukselle” — että saatu rokotussarja vähentää yksilön kannalta tartuntariskiä oleellisesti. Toteutuuko lain vaatima välttämättömyys, mikäli koko esitys perustuu olettamukselle, jota ei olla vielä pystytty tieteellisesti vahvistamaan?

Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu on todennut aikaisemmassa lausunnossaan, että oikeasuhtaisuusarviointiin vaikuttaa oleellisesti se, kuinka luotettavana todisteena koronatodistusta voidaan pitää siitä, että henkilö ei voi olla koronaviruksen tartuttaja. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on pitänyt tähän liittyvää riittävää ja täsmällistä tietoa keskeisenä seikkana oikeasuhtaisuuspunninnan osalta.

Arvoisa puhemies! Kolmas erityisen huolestuttava seikka on se, että esitys koskee yli 12-vuotiaita lapsia, vaikka THL suositti sen rajaamista yli 16-vuotiaisiin. 12—15-vuotiaiden osalta sille ei ole epidemiologisia ja terveydellisiä perusteita. Kaikki lapset käyvät joka tapauksessa koulua ja viettävät aikaa luokkatovereidensa kanssa. Samalla alueella asuvilla lapsilla on usein myös yhteisiä harrastuksia, joissa he kuuluvat jopa samaan joukkueeseen. Mikäli kyseistä harrastustoimintaa rajoitettaisiin, suljettaisiin harjoituksista ja peleistä käytännössä ulos ne lapset, jotka eivät voi tai halua ottaa rokotetta. Luokassa lapset saavat istua vierekkäin, mutta illalla vain osa heistä voi käydä urheilemassa, ja samalla selviää jokaiselle urheilemassa olleelle lapselle kaverin henkilökohtaisia terveystietoja, sillä jokainen tietää perusteet sille, miksi kaveri ei voinut osallistua. Tällainen lainsäädäntökö on välttämätöntä ja lapsen oikeuksia turvaavaa? Tätä kysyn hallitukselta.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä: Koronapassiesitys on eriarvoistava, valinnanvapautta rajoittava ja perusteiltaan riittämätön. Se jakaa ihmiset hyviin ja pahoihin ja lisää kansakunnan polarisoitumista. Esityksessä kuvaillaan passin käyttöä muissa maissa ja todetaan, että varsinaista näyttöä koronapassin toimivuudesta ei vielä ole.

Lopuksi haluan muistuttaa vielä tämän, että Suomen perustuslaissa sanotaan selkeästi: ketään ei saa syrjiä terveydentilansa vuoksi, ei sairaita eikä terveitä. Tämän vuoksi en kannata koronapassiesitystä. Hallituksen tulisi vetää esitys pois eduskunnasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä on poissa, edustaja Honkasalo on poissa, edustaja Werning myös poissa ja edustaja Tanus on poissa. — Mutta edustaja Mäenpää on paikalla. Olkaa hyvä.

17.22 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, elikkä käytännössä puhumme koronapassista. Tämä tietyllä tapaa saattaa olla ideana ihan hyvä, mutta tämä on auttamattomasti myöhässä, ja tällä on kuitenkin aika paljon semmoisia vaikutuksia, että tämä tavallansa eriarvoistaa ihmisiä — jaetaan niitä hyviin ja huonoihin, koska tämä tulee paljastamaan asiakkaiden, työntekijöiden, urheilijoiden ja kunnanvaltuutettujen terveystietoja.

Arvoisa puhemies! Tuossa jo joku Twitter-aktiivi kirjoittikin, että hän joutuu olemaan rokotettuna kunnanvaltuustossa ja siellä on joku valtuutettu, joka ei ole ottanut rokotusta. Elikkä tällä lailla ne tiedot paljastuvat sitten, ja ihmisiä ruvetaan laittamaan eri kategorioihin.

Sitten tässä on semmoisia asioita, esimerkkinä se, että tässä on ikäraja rajattu 16 vuoteen, elikkä tätä vanhemmat joutuisivat hankkimaan koronatestauksesta tuloksen, jos he eivät ole ottaneet rokotetta. Se on kuitenkin aika kallis; on arvioitu, että sen hinta on noin 98—200 euroa. En tiedä, mistä tämä ikäraja tähän on tullut, onko se ravistettu vain hihasta. Ja sitten tässä on 12-vuotiaat nuoret, elikkä tätä vanhemmilta tätä voitaisiin vaatia. En ymmärrä ihan täysin, mistä tämä ikäraja tulee, vaan sen pitäisi olla huomattavasti suurempi.

Tässä tulee myöskin semmoinen asia, että jos järjestetään jokin urheilukilpailu tai jalkapallopeli tai vaikka konsertti tai joku, johonka nyt nuoria ja lapsia menee, niin millä he todistavat siellä ikänsä sitten. Jos järjestysmies epäilee 11-vuotiaan olevan yli 12-vuotias, niin millä hän sitten todistaa ikänsä siinä? Elikkä tämä varmaan tarkoittaa sitä, että hallitus haluaa kaikille lapsille tarjota ilmaiseksi henkilöllisyystodistuksen, jolla he voivat todistaa ikänsä. Taisi olla edustaja Tavio, joka puhui 12-vuotiaasta leikkipaikan ovella. Millä todetaan sitten kenenkäkin ikä?

Sitten tämän passin saamiseen liittyy vielä sellainen, että Omakannasta jos haluaa tämän EU:n rokotustodistuksen tulostaa, niin monella lapsella ei ole siihen oikeutta, koska heillä ei ole pankkitunnuksia, ja pankkitunnuksia ei varmaan saa ilman passia tai jotain kuvallista henkilökorttia.

Sitten tässä on ongelmia siinä, että mitkä luetaan niin kuin lakisääteiseen palveluun ja välittömiin palveluihin. Jatkossa tämä avaa ikään kuin semmoisen pandoran lippaan, että missä paikoissa tätä nyt sitten lopulta kysytään. Pitääkö kirjastossa olla, tai jos menee kunnan liikuntahallille, pitääkö siellä olla tämmöinen todiste sitten mukana?

Sitten, niin kuin äsken sanoin, tämä on aika lailla myöhässä. Luulen, että tämä hallituksen esitys on aikataulullisesti myöhässä, ja tämä aikataulukin on vielä auki. Tämä ei ole varmaan ihan nopea prosessi, koska tämä saataisiin sitten käyttöön.

Oma henkilökohtainen näkemykseni on, että meidän tulisi poistaa kaikki rajoitukset välittömästi ja luottaa meidän kansalaisiin, että he itse omalla toiminnallaan pyrkivät välttämään tämmöistä epidemian leviämistä.

Sitten sellainen kysymys, minkä tuolla aamulla nostin esiin, on se, että mikä on riittävä rokotesarja, että saa sen todistuksen, ja missä vaiheessa se etenee. Onko näin, että rokotesarja voi olla valmistajasta riippuen yksi tai kaksi, tai onko mahdollisuus siihen, että nyt tämä rokotesarja kasvaakin, että vaaditaankin kolmas piikki, neljäs piikki? Kuinka moni jaksaa seitsemännen piikin jälkeen ottaa tämän? Tämä on vähän epävarma asia, koska on ennusteina, että jonkinlaisia uusia variantteja tulee ja saattaa muuntua tämä virus. Hetken päästä voidaan työpaikallakin jo ruveta sorsimaan semmoista henkilöä, josta tiedetään, että hänellä ei ole koronapassia.

No sitten on tämmöinen haastava ryhmä: Jotkut henkilöt eivät terveydellisistä syistä uskalla ottaa rokotetta tai jopa lääkärin suosituksesta ovat ilman rokotetta. Mitenkä he pääsevät palveluihin? Onko heillä sitten joku ohituskaista, niin että he saavat ikään kuin hyväksytyn koronatodistuksen, vaikka he eivät ole rokotetta saaneetkaan?

Arvoisa puhemies! Tämän passin tarkoituksena on niin kuin auttaa sääntelyn poistamista semmoisilta paikoilta [Puhemies koputtaa] kuin ravitsemusliikkeistä tai kulttuuritapahtumista — sinne tämä varmaan pyrkii pureutumaan — mutta tässä on vaarana se, että tällä

tehdään semmoista laillistettua syrjintää. [Puhemies koputtaa] Tämän takia en tue tämän koronapassin käyttöönottoa. Mielestäni meidän tulisi poistaa rajoitukset välittömästi ja luottaa kansalaisiin. Kyllä he ovat...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisa edustaja, valitettavasti rajoitus ajassa alkaa tulla. Voitte ottaa vielä toisen puheenvuoron.

En tiedä, onko se mahdollista...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: On on.

Vai oliko tämä viimeinen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko tässä välissä puhuu, ja sitten.

17.30 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Vielä sen verran haluan toki sanoa hallituksen jäsenille, kun heitä on täällä läsnä, että toki pohjimmiltaan kaikki ymmärtävät tämän tarkoitusperän, mitä te haette tällä esityksellä, kuten hallituksen esityksessä lukee. Siellähän sanotaan, että tällä pyrittäisiin luomaan turvallisia toimintaympäristöjä niille yrityksille, jotka pystyvät tuottamaan semmoisia palveluita, jotka eivät ole niin sanotusti välttämättömiä, ja tällä saisi tilaisuuksia auki ravintoloissa ja kulttuuripuolella ja harrastuksissa. Sitten tätä perustellaan myös elinkeinovapauden lisäämisellä ja sillä, että estettäisiin koronatartuntoja, ja tätä olisi helpompi toteuttaa.

Mutta nyt kun kuitenkin ovat tiedossa nämä tosiasiat, että tämä ei tosiasiassa kerro sitä, pääseekö se koronavirus leviämään siellä vai ei, niin silloin olisi tehtävä sellaiset johtopäätökset, että nyt ei ole niin hyvin perusteltu, että tätä kannattaisi viedä läpi, ja varsinkaan tässä tilanteessa: kun kaikkialla muualla maailmassa näitä rajoituksia poistetaan, niin me rupeamme niitä lisäämään ja kiristämään. Tästä ei ole pitkä matka erilaisiin versioihin näistä rajoituksista. Esimerkiksi Baltian maissa, Virossa ja ainakin Liettuassa, missä olin, tehtiin tällainen koronapassin kaltainen toimenpide, jossa ei edes mihinkään ravintolaan pääse ilman, etteikö näytä tätä passia siellä ovella. Ja kyllä tämä jos joku eriarvoistaa kansalaisia. Se lisää polarisoitumista, ja se lisää eriarvoisuutta, ja ennen kaikkea olen huolissani siitä, että se lisää lasten syrjäytymistä niistä ympäristöistä, missä he esimerkiksi harrastustoimintojen kautta viettävät aikaansa tälläkin hetkellä.

Siinä mielessä, kun te käsittelette näitä valiokunnassa, kannattaisi huolella pohtia se, onko tämä varmasti hyödyksi suomalaisille ja onko tämä varmasti sellainen, että se ei eriarvoista ihmisiä. Ja jos näihin tulee toisenlainen vastaus, mitä tässä esityksessä on, niin toivoisin, että edustajat tekisivät sen johtopäätöksen, että tällä erää tätä asiaa ei edistettäisi eduskunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ledamot Löfström.

17.33 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Den här propositionen innehåller också förslaget om ett coronapass som ska kunna införas i de regioner som har begränsningar och då införas i stället för de begränsningarna. Man lägger till det som ett verktyg till verktygsbacken.

Det är viktigt att komma ihåg att det här är temporär lagstiftning som föreslås och ska vara i kraft till den 31 december det här året enligt lagförslaget. Man har försökt noggrant avgränsa det så att det inte gäller till exempel offentlig verksamhet såsom bibliotek eller annan typs kommunal verksamhet, utan det här är strikt avgränsat för privat verksamhet, även om där finns vissa osäkra gränsdragningar som jag tror att man behöver titta på i utskottsbehandlingen. Men på det viset har man gjort ett bra arbete gällande förslaget.

Det som jag tycker att det finns orsak att titta på extra noggrant i utskottsbehandlingen är just den här åldersgränsen, som flera har lyft upp från olika gruppers sida. Nu sätter man åldersgränsen vid 12 år medan man till exempel för inresebegränsningar har åldersgränsen 16 år. Det finns risk att ungdomar helt enkelt hamnar i olika situation här, olika läge, och här behöver man titta noggrant i de ansvariga utskotten om den här åldersgränsen är korrekt satt. Jag tycker själv att det kunde vara motiverat att den skulle vara 16 år i stället, men här behöver vi höra de sakkunniga i utskottsbehandlingen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack, och nu behöver vi tolkning. — Var så god.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Ministeri Mikkonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.48 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Meillä on tänään useita ympäristöministeriön lakiesityksiä käsittelyssä, osa on pieniä teknisiä muutoksia, osa vähän suurempia.

Ensimmäisenä on laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, ja tässä ehdotetaan muutettavaksi lakia kolmella erillisellä kiireellisellä muutoksella. Kaksi näistä muutoksista johtuu EU-säännösten tiukoista määräajoista, jotka eivät voineet odottaa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta, joka on parhaillaan käynnissä, ja kolmas muutos on tekninen, jolla rakennustuoteasetuksen mukainen rakennustuoteyhteyspisteen tehtävä siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä Tukesiin vuoden 2021 alusta perustettuun yksikköön,

jonne tehtävä on muiden tuotteiden osalta jo siirretty. Samalla yhtenäistetään rakennustuotteiden valvontamenettelyä vastaamaan muiden tuotteiden osalta jo tehtyjä.

Sitten näistä kahdesta, jotka liittyvät näihin EU-säännöksiin, toinen on uusiutuvan energian vaatimukset rakentamisessa. Tällä ehdotetulla lailla nyt pantaisiin osaltaan täytäntöön uudelleenlaadittu uusiutuvan energian direktiivi RED kakkonen. Tämän täytäntöönpanon määräaika oli jo 30. kesäkuuta 21, ja tässähän uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuudelle uudisrakennusten ja laajasti korjattavien rakennusten kokonaisenergiasta on asetettava kansallinen minimivaatimus. Lakiehdotuksen mukainen laskennallinen minimivaatimus on 38 prosenttia. Se on alkuperäisen RED-direktiivin mukaan asetettu kansallinen tavoite uusiutuvalle energialle vuodelle 2020. Tämä lakiesitys estää fossiilisten polttoaineiden käyttämisen rakennuksen pääasiallisena energianlähteenä, kun kyse on uudisrakentamisesta tai laajamittaisesti korjattavista rakennuksista, joissa korjausaste on yli 25 prosenttia elikkä hyvin merkittävä. Jo nyt uusissa asuin- ja palvelurakennuksissa fossiilisiin polttoaineisiin perustuva kiinteistökohtainen lämmitys on hyvin harvinainen — käytännössä näitä on alle 20 rakennusta vuodessa — ja tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on varmistaa, että näitä ei sitten jatkossa olisi lainkaan. Kyseessä on eräänlainen perälauta muutenkin jo tapahtuneeseen kehitykseen.

Kaukolämpö ja sähkö täyttävät uusiutuvien energianlähteiden raja-arvon, 38 prosenttia, siitä riippumatta, mikä on paikallisen kaukolämpölaitoksen energianlähde, koska tämä prosenttiosuus lasketaan valtakunnallisesta energianlähteen keskiarvosta. Tilastokeskuksen mukaan meillä on uusiutuvan osuus sähköstä 47 prosenttia ja kaukolämmöstä 40 prosenttia, niin että sinänsä Suomessa tämä vaatimus täyttyy.

Tuotantorakennuksissa fossiilisilla polttoaineilla on noin 2 prosentin markkinaosuus, ja energiatodistusrekisterin mukaan viime vuonna fossiiliseen energiaan perustuva päälämmitysmuoto asetettiin viiteen uuteen omakotitaloon eikä yhteenkään uuteen rivi- ja kerrostaloon. Elikkä käytännössä öljylämmitys uusissa rakennuksissa on jo lähes kokonaan päättynyt.

Lakiesitys tietysti varmistaa, ettei fossiilista energiaa käyttävää päälämmitysjärjestelmää enää asenneta myöskään laajamittaisten korjausten yhteydessä. Tämä hallituksen esitys vaikuttaa vuosittain enintään 30 korjaushankkeeseen, koska vain osassa laajamittaisesti korjattavista rakennuksista on käytössä fossiiliseen energiaan perustuva kiinteistökohtainen lämmitys — tämä on Motivan vaikutusarvio.

Sitten tämä toinen direktiivistä johtuva muutos on yva-direktiivin täytäntöönpano rakennuslupamenettelyn osalta. Suomi on saanut tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen viime vuonna, minkä takia kansallisen lainsäädännön muutoksia nyt kiirehditään. Suomi on komissiolle antamassaan vastauksessa ilmoittanut, että yva-direktiivin säännösten täytäntöönpano hoidetaan niin, että lainsäädäntömuutokset tulisivat kokonaisuudessaan voimaan vuoden 21 aikana.

Yva-arviointia edellyttävien rakennusten rakennusluvan mahdollisten muutoksenhakijoiden piiriä laajennetaan koskemaan paikallisia yhteisöjä, joiden sääntöihin kuuluu luonnon, terveyden tai ympäristön suojelu. Samalla lisättäisiin viittaussäännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin ehdotettuun uuteen, valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevaan säännökseen. Tavoitteena on tehostaa yva-direktiivin mukaisten ympäristövaikutusten huomioon ottamista yva-menettelyä edellyttävissä hankkeissa myös rakennuslupakäsittelyn osalta komission antaman virallisen

huomautuksen johdosta. Keinona on laajentaa osallisten piiriä niiden rakennusten osalta, joiden rakennuslupakäsittely edellyttää pakollista yva-menettelyä. Esityksen määrittelemä tiedottamis-, kuulemis- ja valitusoikeuden laajennus koskee vain yksittäisiä luvitettavia rakennuksia, joiden yhteydessä on tehtävä pakollinen yva-lain mukainen tarkastelu. Näitä on vuodessa alle 30 kappaletta. Rakennuslupamenettelyä muutetaan myös niiden rakennusten osalta, joilla on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, ja hankkeesta on järjestetty yva-lain 5 luvussa tarkoitettu kansainvälinen menettely. Menettely parantaa näissä tapauksissa mahdollisuuksia vastata Suomen kansainvälisistä sitoumuksista muita valtioita kohtaan. Vuosittain tällaisia on vain yksittäisiä tapauksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.54 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies, hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! Sain aikoinaan aiemmilla kausilla toimia ympäristövaliokunnassa ja viime kaudella myös valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston puheenjohtajana, ja nämä asiat ovat sitä kautta jääneet mieleen ja näitä on ollut mielenkiintoista seurata, vaikka tällä hetkellä en suoranaisesti näiden asioiden ihan niin ytimessä ole, varsinkin kun nyt oppositiossa olemme. Tässä hallituksen esityksessä 121/2021 käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain muuttamista, kahta osaa: uusiutuvan energian osuuden vähimmäismäärittelyä ja toisena sitten yva-menettelyn laajennusta.

Nostan esille muutamia huomioita, joita toivon, että eduskunnan valiokuntakäsittelyssä vielä käsitellään. Kaksi on tähän uusiutuvan energian osuuteen: Toisena se, että tarkasteltaisiin vielä kerran huolella sitä, että hallinnollinen taakka ei syntyisi tässä kohtuuttomaksi saavutettaviin hyötyihin nähden. Tämä tuli aika monessa asiantuntijalausunnossa esille, kun niitä tuossa läpi kävin. Toisena, johon toivoisin myös ministeriltä vastausta, on tämä muun muassa Helenin, Energiateollisuuden, TEMin ja Kaupan liitonkin esille nostama hukkalämpökysymys, että minkä takia hukkalämpöä ei lueta uusiutuvaksi energiaksi. Esimerkiksi olikohan se nyt Kaupan liiton vai Energiateollisuuden lausunnossa, kun tuotiin esille sitä huolta, että tämä voi johtaa siihen, että hukkalämmön hyödyntämiseen ei enää ryhdyttäisikään, kun se ei täyttäisi tämän lainsäädännön vaatimuksia. Kysyisin ministeriltä: onko se sellainen asia, että sen poissulkemiselle on joku ehdoton ehto, vai voisiko se olla sentyyppinen, että tämän lausuntomateriaalinkin kautta se esille nostetaan?

Haluan antaa kiitosta myös edellisen hallituksen pääministerille Juha Sipilälle. Hänen hallituksensa johdolla tehtiin silloin hyvää työtä nimenomaan sujuvoittaaksemme lupaprosesseja. Muistan, kun silloin puhuttiin, kuinka iso määrä erilaisia investointeja seisoi näiden luvitusten takia jumissa ja samaan aikaan myös valitusten takia jumissa. Silloin ministeri Tiilikaisen johdolla tehtiin aika paljon tällä puolella, ja enempikin olisi voitu tehdä, ja nimenomaan haluttiin purkaa sitä tuplavalitusta tai ketjutettua valitusta ja sentyyppisiä tilanteita. Niissä saavutettiin hyviä askelia, ja nyt näyttää, että otetaan takapakkia.

Tässä pykälässä esimerkiksi todetaan, että kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennusta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Tämä laajennus on muuten aika laaja ja varsin kattava, jos ajatellaan vaikkapa kaupunkeja, joissa se koskisi kaikkia kunnan asukkaita. Kokoomus jakaa huolen näistä prosesseista, sillä jo ny-

kyisin päällekkäiset valitukset viivästyttävät hankkeita. Suunnan pitäisi meidän mielestämme olla päinvastoin sujuvoittava, niin kuin Sipilän hallituskaudella oli.

No, otin kaksi lausuntoa vähän tarkempaankin lukuun, ja nämä samat asiat nousivat siellä esille. Tukea annettiin aika paljon näille ensimmäisille tästä uusiutuvan energian käytöstä ja siitä, että fossiilisista polttoaineista päästäisiin eroon, mutta kritiikki kohdistuu nimenomaan tähän yva-kohtaan, jossa siis valitusoikeuksia näytetään laajennettavan. Niin kuin Teknologiateollisuus toteaa: ”Rakennuslupa on sen sijaan luonteeltaan tekninen lupamenettely, jossa arvioidaan kaavanmukaisuus ja rakentamisen tekniset vaatimukset. Näin ollen rakennusluvassa ei ole kysymys seikoista, jotka olisivat yva-direktiivin tarkoittamien ympäristövaikutusten kannalta relevantteja.” Tämä on aika olennainen kysymys siinä, että tämä valitusoikeus kohdistetaan myös rakennuslupakokonaisuuteen. ”Käytännössä ehdotettu rakennuslupaa koskeva valitusoikeuden laajennus lisäisi samaa hanketta koskevia menettelyitä, joista on siis mahdollista valittaa. Kaikista mainituista menettelyistä on lisäksi mahdollisuus kaksivaiheiseen muutoksenhakuun, ensin hallinto-oikeudessa ja sitten valituslupamenettelyn kautta korkeimmassa hallinto-oikeudessa.” Näin toteaa Teknologiateollisuus. ”Valitusten käsittelyt voivat käytännössä tehdä hankkeiden toteuttamisen mahdottomaksi kohtuuttoman ajankulun vuoksi. Useat näistä hankkeista edistäisivät toteutuessaan kansallisia ilmasto- ja kiertotaloustavoitteita.” Eli viekö tämä loppupelissä väärään suuntaan? Aivan hyvä ja aiheellinen kysymys.

Arvoisa puhemies! Haluan kehua myös toista entistä keskustan puheenjohtajaa ja pääministeriä, nykyistä Kaupan liiton toimitusjohtajaa Kiviniemeä. Mari Kiviniemi Kaupan liiton lausunnossa nostaa esille näitä samoja huolia, kuten tämän hukkalämpökysymyksen, miksi sitä ei lasketa, mutta sitten hän tuo täällä myöhemmin esille — lainaus Kiviniemen ja Kaupan liiton lausunnosta: ”Valitusoikeuksien lisäämistä perustellaan Suomen hallituksen saamalla Euroopan komission virallisella huomautuksella, jonka vuoksi muutoksia kyseessä oleviin lakeihin täytyy tehdä.” Tähän myös arvoisa ministeri viittasi täällä, mutta Kaupan liitto jatkaa: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu.” Kysyisin ministeriltä: minkä takia tätä muistutusta ei ole avattu ja kerrottu, mitä siinä vaaditaan? Mielestäni tämä on oleellinen materiaali, kerran tällä muistutuksella perustellaan näitä toimenpiteitä, joita nyt monet kyseenalaistavat, ja toivon, että eduskunnan laajan tiedonsaantioikeuden nimissä tämä materiaali eduskunnalle toimitetaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tässä Kiviniemen lausunnossa todetaan vielä: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu. Kuulemisessa ei ole näin ollen mahdollista ottaa kantaa siihen, mitä tosiasiallisesti on vaadittu muuttamaan, [Puhemies koputtaa] eikä vireillä oleva kuuleminen siten täytä kuulemiselle asetettuja vaatimuksia.” [Puhemies: Kiitoksia!] Eli, arvoisa puhemies, toivon, että näihin saamme vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Multala, olkaa hyvä.

15.02 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tässä on kyse muutamista muutoksista, joita maankäyttö- ja rakennuslakiin tehdään ikään kuin irrotettuna nyt siitä suuresta uudistuksesta, jota parlamentaarisestikin seurataan. Sitä työtä olen itsekin päässyt seuraamaan. Muutoksilla on, kuten ministeri totesi, osaltaan taustalla komission huomautus, mutta kuten edellä edustaja Heinonen totesi, huomautuksen sisältö on meille vielä hieman epäselvä.

Arvoisa puhemies! Kun tiedän, että aiempi pääministeri Sipilä on kova norminpurkutalkoiden kannattaja, niin toivon, että ympäristövaliokunnassa, johon tämä oletettavasti lähetetään, todella tutkitaan, ovatko kaikki nämä muutokset perusteltavissa tällä komission huomautuksella. On nimittäin tietenkin niin, että vaikka kuinka tärkeää on arvioida ympäristövaikutuksia ja huolehtia siitä, että jos ympäristövaikutuksia on, esimerkiksi kaikki ympäristöluvan ehdot täyttyvät, niin silti näille on jo oma prosessinsa olemassa.

Ympäristövaikutusten arvioinnin alaisiin hankkeisiin — pääpiirteisesti voi sanoa, että lähes kaikkiin — kuuluu myös ympäristölupamenettely, jonka puitteissa arvioidaan näitä hankkeita, ja luvan ehdot on silloin täytettävä. Sen vuoksi tuntuu nyt hieman päällekkäiseltä sääntelyltä ja myös prosessien mahdolliselta venyttämiseltä, että näitä valituskäytäntöjä oltaisiin nyt laajentamassa näin merkittävästi yvan alaisiin eli ympäristövaikutusten arvioinnin alaisiin hankkeisiin, myös rakennuslupiin.

Kuten esimerkiksi Teknologiateollisuus lausunnossaan toteaa, kaavan hyväksymisen jälkeen, joka siis yleensä tehdään vasta siinä vaiheessa, kun hanke voidaan viedä eteenpäin, kun hankkeelle on kaikki muut luvat kunnossa, rakennusluvan tulisi olla käytännössä tekninen tarkastelu siitä, täyttääkö se aiottu rakennelma, rakennushanke sen kaavan ehdot. Sen vuoksi tässä on vaara sille, että tämäntyyppiset hankkeet, jotka saattavat olla hyvinkin merkittäviä, entisestään viivästyvät ja toisaalta sitten luovat sille mahdolliselle investorille epävarmuutta, että onko se hanke mahdollista toteuttaa. Tätä me emme varmasti Suomessa toivo, ja sen vuoksi toivon, että ympäristövaliokunta perehtyy tähän asiaan sen vaatimalla vakavuudella ja pohtii, ovatko kaikki nämä muutokset sellaisia, joita tästä komission huomautuksesta aiheutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

15.05 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan ensimmäinen osa EU-direktiivin toimeenpanoa käytännössä kieltää öljylämmityksen uusissa kohteissa. Kyllä tämä on hyvä suunta: eroon fossiilisista, kohti uusiutuvia kotimaisia polttoaineita. Niin kuin ministeri tuossa esitteli, käytännössä uusissa kohteissa ei enää öljylämmitystä rakenneta. Rakentajilla on vaihtoehtoina kaukolämpö, sähkö, biopolttoaineet, myöskin nestemäiset biopolttoaineet, sitten kattiloissa maalämpö, ilmalämpö ja niin edespäin.

Tämä tilanne koskee tosiaan myöskin niin sanottua täysremonttitilannetta, jossa usein kajotaan lämmitysjärjestelmään, mutta sitten tässä on rajattu minusta onnistuneesti pois ne tilanteet, joissa saneeraus koskee vain esimerkiksi keittiöremonttia, pienempää remonttia. Silloin ei tarvitse vaihtaa toimivaa öljylämmitysjärjestelmää uuteen tai siitä luopua.

No, sitten tämä toinen osa: yva-arviointia edellyttävien hankkeiden muutoksenhakijoiden laajentamiskohta. Tässä on tosiaan riski siihen, että yva-arviointia edellyttävien hankkeiden osalta valituksia tulee enemmän ja sujuvoittamisen näkökulmasta hankkeiden lupaprosessit pitenevät. Suomelle on vähän tullut maine maana, jossa pitkät lupaprosessit haittaavat investointeja, ja minusta tämä näkökulma on kyllä relevantti. Mutta tämäkin on minusta tässä otettu sillä tavalla huomioon, tätä on kevennetty niin, että luvanhakija voi hakea hankkeen aloittamista vakuusmenettelyllä, jolloin kun on kiire päästä aloittamaan, niin vakuusmenettelyllä voitaisiin sitten, vaikka täällä olisi valitusprosessi kesken, päästä hankkeissa eteenpäin. Minusta myöskin tämä on hyvä lisäys, joka on tullut tuossa valmistelun aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.07 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä ovat jo viime vaalikaudella käynnistetyn massiivisen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen ensimmäiset lakihankkeet, ja täytyy kyllä sanoa, että hieman ihmeissäni olen.

Isommat ihmetyksen kohteet liittyvät näihin lausuntositaatteihin, joista ensimmäisen on antanut energiayhtiö Helen: ”Laki kääntyy tavoitettaan vastaan estämällä hukkalämpöjen hyödyntämisen. Suomessa biomassan polttaminen on kustannustehokkain perinteinen uusiutuvan energian muoto lämmitykseen vielä 2020-luvun ajan, joten tiukka hukkalämmöt huomiotta jättävä uusiutuvan energian velvoite ajaisi Suomen lämmöntuotantoa entistä vahvemmin polttoon perustuvaan uusiutuvan tuotantoon sekä laajamittaiseen biopolttoaineen tuontiin ulkomailta.”

Toinen sitaatti koskee niin sanotun yva-menettelyn laajennuksia, joita on perusteltu EU:n komission vaatimuksilla mutta joista muun muassa Kaupan liitto lausuu näin: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu. Kuulemisessa ei ole näin ollen mahdollista ottaa kantaa siihen, mitä tosiasiallisesti on vaadittu muuttamaan, eikä vireillä oleva kuuleminen siten täytä kuulemiselle asetettuja vaatimuksia.”

Kysymykseni ympäristöministeri Mikkoselle ovatkin: Miten te vastaatte edellä esitettyihin väitteisiin? Ollaanko nyt runnomassa läpi puolivalmista lakia, joka hidastaa Suomen siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa näennäisen energiatehokkuuden nimissä? Ja miten tämä Kaupan liiton esittämä kritiikki? Jos ja kun yva-prosesseja halutaan tiukentaa ja käytännössä myös tavallisen kansalaisen lupajonotusaikaa ollaan pidentämässä, miksi sitä velvoittavaa komission kirjelmää ei ole julkaistu?

Näiden perusteella pitää kyllä olla aidosti huolissaan tämän hallituksen lainsäädäntövalmistelun tasosta. Ja kuten edustaja Sipilä osittain ja Heinonen äsken totesivat, tämän piti olla alun perin byrokratian purkamiseen tähtäävä hanke, ei sitä lisäävä. No, ehkäpä tässä näemme sen ideologisen eron, mikä viime hallitusta ja tätä nykyistä hallitusta erottaa. Silloin yritettiin asioita mahdollistaa, nyt yritetään enemmänkin tukahduttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

15.10 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan lämpimästi kiittää ministeri Mikkosta hallituksen esityksen esittelystä. Käytännössähän tässä muutetaan maankäyttö- ja rakennuslakia oikeastaan kolmelta osin, joista, aivan kuten ministeri kertoi, kaksi osiota tulee sieltä EU:sta ja sitten yksi, se kolmas osio, on käytännössä tekninen osio.

Kuten täällä on aiemmissa puheenvuoroissa jo todettu, nämä osiot, mitkä tulevat sieltä EU:sta — käytännössä uudisrakentamisessa uusiutuvan energian vaatimusten täyttämisestä ei aiheudu omakotitaloissa eikä asunto-osakeyhtiöissä lisäkustannuksia, sillä tavoitteeseen päästään kustannustehokkaasti yleisesti jo tällä hetkellä käytössä olevilla ratkaisuilla, niillä ratkaisuilla, joita edustaja Sipilä omassa puheenvuorossaan toi erittäin hyvin esille. Uudisrakentamisessa investointi vain fossiiliseen energiaan perustuvaan päälämmitysjär-

jestelmään jää käytännössä kokonaan pois tämän jälkeen näistä lämmitysvaihtoehdoista ja mennään sitten muihin, uusiutuviin energiamuotoihin.

Hallituksen esityksessä on myöskin se lähtökohta, että tämä varmistaa myöskin, ettei fossiilista energiaa käyttävää päälämmitysjärjestelmää enää asenneta myöskään laajamittaisten korjausten yhteydessä. Omasta mielestäni on erittäin hyvä, että tässä on määritelty nimenomaan, että se on laajamittaiset korjaustoimenpiteet, jotka ovat tämä raja. Käytännössähän näin on jo, näin toimitaan hyvin pitkälle Suomessa. Sekin on hyvä huomioida.

Tietysti on huomioitava se, että toivottavasti tästä ei aiheudu myöskään hallinnollista taakkaa ja turhaa byrokratiaa. Itse toivon, että myöskin tämä otetaan huomioon. Ja itse toivon, että tällä voi olla myöskin pieni lisäävä vaikutus esimerkiksi vaikkapa biokattiloiden ja takkojen hankintoihin, joita sitten käytetään, esimerkiksi takkoja, lisälämmitysmuotona kylmällä talvisaikaan.

Sitten tästä toisesta osiosta, ympäristövaikutusten arviointimenettelyä vaativat hankkeet, yva-hankkeet: Itse toivon, että ympäristövaliokunnassa sitten asiantuntijakuulemisissa käydään tarkoin läpi valiokuntakäsittelyvaiheessa asiantuntijoita kuullen tämä asia, että onko tämän mentävä juuri näin niin kuin tässä on. Toivon, että luvitusten sujuvoittaminen on meillä edelleen Suomessa se, mitä halutaan viedä, [Puhemies koputtaa] ettei se aiheuta turhaa... Ja oikeastaan kysyisin vielä, kun ministeri on paikalla: mitä tämä kohta käytännössä tarkoittaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

15.13 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Lupien sujuvoittamisen osalta kaikkein tärkeintä on resursoida lupia käsittelevät henkilöt riittävällä tavalla, jotta siellä ei ole pullonkaulaa. Mutta ehkä tästä keskustelusta poiketen luvilla kyllä on myös joku merkitys. Myöskin perustuslain mukaan ihmisillä on oikeus osallistua ympäristöänsä koskevaan päätöksentekoon, ja sillä on ihan paikkansa ja arvonsa. Totta kai on valitettavaa, että nämä kuulemismenettelyt harvoin vaikuttavat suuresti, eli kyllä enemmän haasteena on se, että meidän lainsäädännössä ihmiset eivät pääse riittävästi vaikuttamaan elinympäristöänsä koskeviin päätöksiin monessa tilanteessa.

Tämän direktiivin mukaan yva-rajan ylittävissä hankkeissa kuuleminen pitää tehdä sekä kaavoitus- että rakennuslupavaiheessa, mutta tässä nyt esitetään, että tämä tapahtuisi ainoastaan tässä kaavoitusvaiheessa mutta ei yksittäisen rakennusluvan yhteydessä. Tämä on tietysti vähän harmillista, että tämä kuuleminen on nyt kapeampi kuin tämän direktiivin mukainen velvoittavuus on. Tämä olisikin tärkeä kyllä varmistaa, voidaanko näin tehdä.

Yva-menettely on muutenkin hirveän haastava siinä suhteessa, että tämän arvioinnin tekee hankkeen maksama konsultti. Tätä on toki kritisoitu sen takia syystä, että tämä konsultti ei tietenkään ole täysin riippumaton taho. Usein tämä sama konsultti tekee suunnittelutyönkin sen jälkeen. Sen takia on nähty myös tapauksia, että nämä hankkeet törmäävät sitten myöhemmässä vaiheessa. Olisi tosi tärkeätä saada riippumaton konsultti arvioimaan sitä, mitkä hankkeet voidaan toteuttaa. Se ei toki ole tämän lainsäädännön käsittelyssä tällä hetkellä — tämä on pienempi muutos, mikä meillä on nyt käsillä — mutta kyllä tämä yva-prosessi ja sen riippumattomuus vaatisi ihan uutta otetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

15.16 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Tämän uusiutuvan energian osuuden osalta tässä lähinnä jäi joitain kysymyksiä, joita varmaan ympäristövaliokunta käsittelee tarkemmin, liittyen esimerkiksi siihen, että vaikkapa täällä Helsingissä tällä hetkellä ei taida 38 prosentin osuus täyttyä. Sikäli esimerkiksi nämä Helenin huomiot hukkalämmön huomioimisesta: jos ja kun täällä pystytään paljon käyttämään teollisuuden ja palveluiden hukkalämpöä ja se on tärkeä osuus hiilen korvaamisessa, niin tällä hetkellä ilmeisesti tämä lakiesitys ei niitä täysin kata ja voi tulla epäoptimaalisia investointeja isossa luokassa, jos jouduttaisiin tätä noudattamaan.

Mutta päähuoleni kyllä kohdistuu rakennusluvan laajenevaan valitusoikeuteen yvan alaisissa hankkeissa. Tässä entinen pääministeri, edustaja Sipilä sanoi, että tässä on riski, että se hidastaa hankkeita. Minä sanoisin, että tässä on riski, että tämän puolen takia tämän koko hallituksen esityksen nettovaikutus pikemminkin hidastaa puhtaan tekniikan käyttöönottoa Suomessa kuin nopeuttaa sitä, koska meillä todella on valtava määrä — itse asiassa Elinkeinoelämän keskusliiton arvion mukaan noin 3 miljardin euron arvosta — investointeja lupajonoissa, ja näistä valtaosa liittyy siihen, että siirrytään puhtaampaan teknologian tuotannossa tai itse asiassa hyvin suurelta osin suoraan energian — puhtaan energian — tuotannossa.

Suomessa jo nykyisellään isot investoinnit vaativat keskimäärin viisi vuotta luvituksessa. Me ollaan vähän totuttu viime vuosikymmeninä siihen, että tämä on ikuisuusaihe, jolle ei voi mitään, mutta tosiasiassa, jos katsoo, esimerkiksi Hollannissa on kuuden kuukauden käsittelytakuu, johon liittyvät ympäristöluvitus ja kaavat, Ranskassa ja Saksassa alle vuoden. Meillä keskiarvo pelkässä ympäristöluvassa on 14 kuukautta. Kysynkin ministeriltä tässä: Voitteko sitoutua siihen, että jos nyt sitten esimerkiksi tässä esityksessä emme saa sujuvoittamista eteenpäin, niin maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa meille tulisi kaikkien viranomaislupien osalta takuuaika, esimerkiksi yksi vuosi, mitä itseasiassa silloinen valtiosihteeri Hetemäki vuonna 2019 esitti investointien sujuvoittamisen yhteydessä? Voitteko sitoutua siihen, että maankäyttö- ja rakennuslain osalta tällaista vietäisiin eteenpäin? Jos meillä yhä useammassa kohdassa ovat myös valitusreitit käytössä, niin sitä tärkeämpään osaan tulee se, että edes nämä viranomaispäätökset saataisiin riittävässä ajassa sujumaan. Kaikkien hankkeiden osalta ei onnistu se, että pelkästään kiinnittämällä takuusumman pääsee eteenpäin, koska se riski prosessin venymisestä yllättävistä päätöksistä jää. Tämä on, kuulkaa, ihan strateginen kysymys, että meidän investointisumamme, joka odottaa lupajonoissa, pääsee eteenpäin, [Puhemies koputtaa] jos ajatellaan kasvun käynnistymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Nyt myönnän tässä vaiheessa keskustelua enää edustaja Elolle ja ministerille puheenvuoron. Sitten, jos tulee muita puheenvuoroja, ne menevät sitten jälkeenpäin keskusteluun. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.19 **Tiina Elo vihr:** Kiitos, puhemies! Tässä on hyvin todettu nämä periaatteet, että osin toimeenpannaan EU-sääntelyä ja toisaalta on teknisluonteisia muutoksia. Tämä energiaosuus tässä on aika selkeä.

Tässä on ollut muutamia kysymyksiä, joita varmasti sitten valiokunnassa tarkastellaan. Mutta sinänsä on tärkeää, että tällä tavalla vauhditetaan entisestään öljylämmityksestä luopumista, mitä hallitus on tähänkin asti tehnyt. Ja hyvä huomio täällä on nostettu jo esiin, että tätä sovelletaan vain varsin laajoissa korjauksissa, joista omistaja itse päättää, eli ketään ei tässä yhteydessä pakoteta luopumaan öljylämmityksestä.

Sitten tästä yva-osiosta. Tässä on käyty hyvää keskustelua. Itse näen sen perusteltuna sinänsä, että laajennetaan kuultavien joukkoa. Sinänsä sujuvat prosessit on kannatettavia, mutta samalla on kuitenkin varmistettava huolellinen ja kattava ympäristövaikutusten arviointi ja — kuten edustaja Holopainen täällä totesi — myös asukkaiden ja osallisten osallisuus.

Sitten ihan näistä vaikutusarvioista. Tästä ollaan valiokunnassa toisissakin yhteyksissä keskusteltu. Aikaan saattaa vaikuttaa myös esimerkiksi se, että luontoselvityksiä voidaan tehdä vain kesäaikaan, ja jos se sitten osuu siinä prosessissa huonoon kohtaan, niin se voi olla jo syy, joka venyttää ilman, että on mitään sen kummempaa. Mutta ne arviot on aina huolella tehtävä, ja se on tärkeää, että se otetaan huomioon. Itse uskon siihen, että hyvällä valmistelulla kuitenkin voidaan myös vaikuttaa siihen valitusten määrään, ja siinä mielessä tämä on tärkeä näkökulma ottaa huomioon.

Varmasti valiokunnassa vielä paneudutaan näihin kysymyksiin, mitkä täällä esiin nousivat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

15.21 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Kiitos, puhemies, ja kiitos hyvästä keskustelusta! Tämä hukkalämpöasia, joka tässä nousi esille: Todellakin tällä hetkellä tilanne on se, että tilastoissa ei ole otettu huomioon hukkalämmön osuutta kaukolämmön uusiutuvan osuuden laskennassa, vaikka se mainitaan tässä direktiivissä, koska tämä käsite on ollut vielä tilastollisesti epäselvä. Paraikaahan meillä on tarkoitus, että RED II -direktiivin mukaiset hukkalämmön ja hukkakylmän määritelmät tullaan syksyllä lisäämään kansalliseen lainsäädäntöön hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista, joka on täällä ilmeisesti jo käsittelyssä. Siinä on nimenomaan se ajatus, että me pystyttäisiin jatkossa sitten ottamaan hukkalämmön huomioon, ja myös tässä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä voisimme sen tehdä, jos käsite selkeytyy myös tilastoinnissa, ja tämä auttaisi tietysti tässä asiassa.

No sitten tästä yva:sta, mistä myös oli paljon puheenvuoroja:

Täytyy tietysti muistaa, että tämä yva-vaatimushan koskee vain hyvin isoja hankkeita, ja vuosittain niitä hankkeita on ollut alle 30, ja sitten jos puhutaan rakennuslupien osalta, niin niitä on vielä vähemmän. Tämä kysymys siitä, miten me voitaisiin kaiken kaikkiaan varmistaa, että me saataisiin luvitusprosessit etenemään nopeasti, on tietysti ihan tärkeä, ja kyllä siinä yksi iso haaste on se, että meillä on riittävät resurssit lupaviranomaisilla. Tämä on se, mihin on usein törmätty, ja se olisi se ensimmäinen asia.

Me ollaan ympäristöministeriössä myös selvitetty aika paljon, miten tässä voidaan edetä. Semmoiseen kategoriseen aikamäärän laittamiseen kohdistuu erilaisia haasteita, vaikka nyt esimerkiksi se, että jos on sentyyppinen hanke, missä täytyy tehdä luontoselvityksiä, ja se on tiettynä ajankohtana vuodesta, niin se voi tuoda siihen sitten paljon ongelmia. [Puhemies koputtaa] Meillähän on ollut täällä jo tällä kaudella käsittelyssä myös hallituksen la-

kimuutos, missä tätä yhden luukun periaatetta lisätään ja sujuvoitetaan, [Puhemies koputtaa] ja se on myös yksi keino parantaa ja nopeuttaa näitä prosesseja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta
Hallituksen esitys HE 104/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.24 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi iso ilo olla tänään eduskunnassa keskustelemassa uudesta kansallispuistoesityksestä Sallaan. Kansallispuistothan ovat luontomme arvokkaita helmiä, jotka tunnetaan myös kansainvälisesti ja ovat suomalaisten rakastamia paikkoja. Aloite tämän uuden kansallispuiston perustamisesta tuli Sallan kunnalta, ja perustamisella on hyvin laaja paikallinen tuki. Sallan kansallispuisto on esitetty perustettavan 9 983 hehtaarin laajuisena Sallan kuntaan valtion Sallatunturin luonnonsuojelualueelle.

Kansallispuistojen perustaminenhan tuli mahdolliseksi aikoinaan, kun maahan saatiin varsin monivaiheisen poliittisen keskustelun ja väännön kautta luonnonsuojelulaki vuonna 1923. Ensimmäiset kansallispuistot kuitenkin perustettiin vasta 1938. Verkostoa laajennettiin muutamalla puistolla 1956, kunnes 1982 perustettiin yhdellä kertaa peräti 11 uutta kansallispuistoa. Sen jälkeen puistoja on tasaisin väliajoin perustettu uusia, ja Suomessa on nyt upea 40 kansallispuiston verkosto, ja Sallan kansallispuisto on toteutuessaan numero 41.

Vaikka luonnonsuojelulainsäädäntö on muuttunut ja uuden polven suojeluvälineitä ja ohjelmia on tullut, niin kansallispuistojen suosio ei ole hiipunut, pikemminkin päinvastoin. Koko 2000-luvun ajan kansallispuistojen kävijämäärät ovat kasvaneet, ja erityisesti nyt korona-aikana kansallispuistot ovat olleet hyvin suosittuja. Kansallispuistot ovat luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita, mutta ne ovat myös merkittäviä virkistyskäytön näkökulmasta. Myös kansallispuistojen yhteiskunnallinen ja aluetaloudellinen merkitys on kasvanut voimakkaasti viime vuosikymmeninä sitä mukaa kuin kansallispuistobrändiin tukeutuvasta kestävästä luontomatkailusta on tullut merkittävä elinkeino ja työllistäjä erityisesti haja-asutusalueilla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan Sallan kansallispuisto perustetaan alueen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi sekä yleisen virkistyskäytön ja luontoharrastuksen edistämiseksi. Puiston perustaminen toteuttaisi osaltaan hallituksen tavoitet-

ta pysäyttää Suomen luonnon köyhtyminen sekä edistää kestävää matkailua ja matkailuyrittäjyyttä. Kansallispuisto on investointi ja kädenojennus Sallan upean luonnon tunnettuuden lisäämiseksi sekä rajat ylittävän luontomatkailun edelleen kehittämiseksi. Onhan siinä rajan takana hyvät Venäjän alueet, joiden kanssa yhteistyötä voisi varmasti tehdä nykyistä enemmän. Sallaan esitettävällä alueella luonnonkauniit vanhat metsät ja harjuinen luonto kohtaavat vaikuttavan rotkolaakson ja kutsuvat jo matkaajia. Alueelle voikin matkata perille asti julkisilla liikennevälineillä, mikä tukee myös kestävää matkailua ja on valitettavan harvinaista nykyisessä kansallispuistoverkostossamme tällä hetkellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta. — Ja edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

15.27 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

On aina juhlahetki, kun eduskunta pääsee perustamaan kansallispuistoa. Kahdeksan vuotta, edellisellä ja sitä edellisellä vaalikaudella, olin ympäristövaliokunnan jäsen, ja pääsimme myös silloin näitä puistoja perustamaan. Viimeinen oli tämä Hossan kansallispuisto Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuonna, ja myös presidentti Niinistö kunnioitti puiston avajaistilaisuudessa puheellaan puiston perustamista.

On tärkeätä, että puistolla on vahva paikallinen tuki, ja niin kuin ministeri mainitsi, tässä on aloite lähtenyt Sallan kunnalta ja lausunnot ovat pääpiirteissään myötämielisiä. Tietysti aina näitä tarkistusehdotuksia siellä on yksityiskohtiin, mutta pääasiassa myötämielisiä.

Nimi ”Sallan kansallispuisto” on osuva. Lausunnoissa esitettiin Sallan kansallispuiston nimeksi Sallan kansallispuistoa, ja on aina mukava asia, että suomen kieltä kunnioitetaan, omia äidinkieliämme, niin että tällaisia ihmeellisiä vääntöjä ei tarvitta. Selkosuomi näissä asioissa on paikallaan.

Maat ovat valtion omistuksessa. Mitään isoja järjestelyjä sen suhteen ei tarvita. Ministeri mainitsi myös nämä paikallistalouteen kohdistuvat myönteiset seuraukset. Näinhän se on, ja tällaisilla alueilla muutenkin niitä työmahdollisuuksia on rajallisesti. Ohjelmapalveluyrittäjille, majoitusyrittäjille ja vastaaville työtä ja toimeentuloa on tulossa lisää. Noin viimeisen kymmenen vuoden aikana kansallispuistojen kävijämäärät ovat noin karkeasti tuplaantuneet. Se kertoo siitä vahvasta kysynnästä ja arvostuksesta, mikä luonnolla nykyään on.

Tämmöinen positiivinen trendi on tässä rahoituksenkin osalta ollut meneillään. Viime vaalikaudella eduskunta lisäsi rahoitusta budjettikäsittelyn yhteydessä joulukuussa muistaakseni kymmenelle kansallispuistolle, ja Metsähallituksen luontopalvelut oli siitä erittäin tyytyväinen, ja sillä on saatu paljon aikaan.

Autiotupaverkostosta kannattaa pitää kiinni, ja nyt sitä korjausvelkaa on päästy kyllä parantamaan. Itse pidän hyvänä tavoitteena kiertää kaikki kansallispuistot. Tänä vuonna on tullut käytyä Rokualla ja Syötteellä, ja kiirettä pitää, että jokaisessa ehtii käydä, [Puhemies koputtaa] kun näitä lisääkin tulee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Petelius, olkaa hyvä.

15.30 **Pirkka-Pekka Petelius vihr:** Arvoisa puhemies! On ollut erittäin ilahduttavaa, kuten tässä aikaisemmin jo todettiinkin, että kansallispuistojen kävijämäärät jo ennen koronapandemiaa ovat olleet hurjassa nousussa, eikä tämä pandemiakaan sitä suuntaa ole hei-

kentänyt — pikemminkin päinvastoin. Yksinään viime vuonna kävijämäärät kasvoivat 23 prosenttia vuodesta 2019, ja mikä on ollut ilahduttavaa mielestäni, on se, että nuoret ovat löytäneet luonnon. Tässä mielessä — ja olen itsekin yhteistyötä Metsähallituksen kanssa tehnyt tässä retkeilypuolella — Metsähallitus on pitänyt sellaisen vastuullisen retkeilyn teemavuoden eli kehittänyt paitsi matkailureittejä myöskin tiedotusta vastuullisesta luontoretkeilystä, sillä ensikertalaisretkeilijöiden, lasten kanssa liikkuvien ja luonnossa yöpyjien kasvaneet määrät kaipaavat näitä palveluja.

On ollut lohdullista havaita, kuten kerran aikaisemminkin totesin, että ihmiset ovat lähteneet luontoon pandemia-aikana erityisesti hakemaan metsistä turvaa ja rauhaa koronaahdistukseensa ja sitä myötä löytäneet myös uusia tapoja itselleen nauttia kauniista luonnosta, jokainen omalla tavallaan, ja uusia harrastuksia itselleen. Esimerkiksi maastopyöräily on lisääntynyt hurjasti. Niin ikään tämä perinteisesti syrjäisempien ja rauhallisten kohteiden suosio on kasvanut. Kansallispuistojemme käyntimäärien ennustetaan pysyvän korkeina myös tässä pandemian jälkeen.

No tämä nyt esitettävä uusi kansallispuisto voisi omalla erinomaisella tavallaan toimia myös liikunnan ja terveyden edistäjänä. Onhan nimittäin tutkitustikin jo tunnettua, että fyysinen kunto, etenkin nuorten, on huolestuttavasti heikentynyt, ja luonnossa liikkuminen erityisesti ennalta ehkäisee sairauksia sekä laskee verenpainetta ja stressitasoa, ja altistuminen maaperän mikrobeille jo esimerkiksi hengitysilman kautta kohentaa ihmisen immuunijärjestelmää ja siten lisää vastustuskykyä muun muassa allergisia oireita vastaan. Eli liikkuminen luonnossa, niin kuin kaikki tiedetään, tuottaa mielihyvää ja on yksinkertaisesti kivaa.

Arvoisa puhemies! Nyt perustettavaksi esitettävä 41. kansallispuisto, Sallan kansallispuisto, vastaa erityisen hyvin tähän tarpeeseen. Nykyisten retkeilyreittien kunnostamisen ohella se laajentaa ja monipuolistaa oivallisesti tätä meidän hienoa kansallispuistoverkostoamme. Tässä tulikin jo esille, että tämä on hyvin laaja kansallispuisto. Se tulisi olemaan noin 10 000 hehtaaria ja sijoittuisi jo Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalle Sallatunturin luonnonsuojelualueelle.

Tarkoitus on edelleen kehittää aluetta luontonähtävyytenä, mikä puolestaan tarjoaisi hyvät edellytykset edelleen luontomatkailun ja matkailuyrittäjyyden kehittämiseen. Se, kuten edustaja Kiurukin sanoi, hyödyttäisi Sallan alueen taloutta, kun tutkimusten mukaan kansallispuistoon sijoitettu euro tuottaa keskimäärin kymmenen euroa aluetaloudelle. Seuraavien seitsemän vuoden aikana Sallan kansallispuiston arvioidaan lisäävän alueella työpaikkoja 90 henkilötyövuodella ja vuosittaisia verotuloja yhteensä 400 000 euroa. Ei siis ole ihme, että aloite kansallispuiston perustamisesta tuli nimenomaan Sallan kunnalta.

Yhtenä harvoista erämaisista kansallispuistoistamme se voisi edistää ekologista ja vähähiilistä matkailua, kuten ministeri tässä totesi, sillä se olisi helposti tavoitettavissa maata pitkin julkisillakin liikennevälineillä. Näin se oivallisesti palvelisi saavutettavuudellaan kaikkia niitäkin, joilla ei ole mahdollisuutta omin ajoneuvoin päästä nauttimaan kansallispuistojemme luonnosta.

Virkistyskäytön ohella Sallan kansallispuisto perustettaisiin ennen kaikkea alueen pohjoisen, boreaalisen, herkän luonnon suojelemiseksi ja tutkimusta ja opetusta varten. Sallan alueen luonto on monipuolista. Siihen lukeutuu laajoja aapasoita, vanhoja, arvokkaita metsiä, tuntureita sekä monia uhanalaisia lajejakin. Sallatunturin itäpuolella avautuu mahtava, noin 20 kilometriä pitkä rotkolaakso Aatsinginhauta, joka on syntynyt vuosimiljoonien aikana eroosion ja jääkauden muovaamana, ja se kätkee suojiinsa harvinaista lehtolajistoa,

joista kasveina mainittakoon lapinleinikki ja esimerkiksi keltaisena kauniisti kukkiva lettorikko. Myös ahma ja saukko pitävät siellä kotiaan. Edelleen siellä Kaunisharjun alueella on yli 200-vuotiaita luonnontilaisia kuusikoita, jotka nykyään ovat suhteellisen harvinaisia, ja ne sijaitsevat pääosin korkealla alueella. Metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä keloja ja lehtipuuta on metsissä runsaasti, ja niin ikään rehevämpää ja osittain lehtomaista metsää raitoineen ja haaparyhmineen löytyy Julmoivasta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on todettava, että luonto on meidän kaikkien yhteistä, tärkeää pääomaa, tärkeintämme. Luonnonsuojelu ei ole kuluerä vaan välttämätön investointi kestävään tulevaisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiimme. Omasta puolestani toivotan Sallan kansallispuiston sydämellisesti tervetulleeksi kansallispuistojemme arvokkaaseen perheeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

15.37 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelu, kansallispuistot ja retkeilyalueet ovat varmasti tärkeitä meille kaikille suomalaisille. Näen kuitenkin ongelmallisena, että yhä enenevissä määrin näiltä alueilta pyritään sulkemaan ulos metsästystä, vaikka se on osa suomalaista perinnekulttuuria ja parhaimmillaan elämäntapa, joka tukee ihmisten yhteisöllisyyttä ja liikuttaa väkeä lapsista vanhuksiin — puhumattakaan metsästäjien tekemän riistanhoitotyön merkityksestä luonnolle. Ellemme ylläpidä omaa kulttuuriamme, niin kuka sitten? Toisaalta nyt Twitter-aikana huudetaan harva se päivä, ettei mitään suomalaisuutta ole olemassakaan. Ellemme arvosta ja ylläpidä omaa kulttuuriamme, niin nämä tällä hetkellä hyvin valheelliset hokemat toteutuvat, eikä niin todellakaan saa antaa käydä.

Hallituksen esityksessä Sallan kansallispuistosta todetaan, ettei alueen muuttamisella kansallispuistoksi ole metsästykselle kuin vähäinen merkitys. Sen jälkeen tulee pitkä lista, josta käy ilmi, ettei vaikutus todellakaan ole vähäinen. Metsästys on mahdollista toteuttaa myös kansallispuistossa täysin turvallisesti siten, ettei se aiheuta vaaratilanteita alueen muille käyttäjille. Kun otetaan huomioon, kuinka paljon metsästystapahtumia vuoden aikana koko maassamme on, ovat niissä tapahtuvat ikävät tapaturmat todella harvinaisia, joten niidenkään perusteella ei liiaksi sovi metsästystä rajoittaa kansallispuistoalueillamme. Muutoin rajoitamme itsemme ulos luonnosta ja vaikeutamme muun muassa alueiden kannanhoidollista hirvenmetsästystä, pien- ja suurpetometsästyksestä puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Metsästys ei ole ristiriidassa kansallispuiston tavoitteiden kanssa, ja kuten hallitusohjelmassakin on todettu, hallituksen tavoitteena on turvata metsästyksen tulevaisuus. Tällaisenaan esitys Sallan kansallispuistosta ei tätä kirjausta kyllä tue. Metsästystä ja retkeilyä tai luonnonsuojelua ei pidä asettaa vastakkain. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

15.39 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on jälleen sellainen hetki, jolloin saa todella iloita siitä, että on päässyt hallitusneuvotteluihin aikoinaan neuvottelemaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja kansallispuistoverkoston laajentamisesta. Sallan kansallispuiston perustaminen on yksi askel siinä, että hallitusohjelmaan kirjattu tavoite luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta toteutuu. On tosi upeaa nähdä, miten hallitusneuvotteluiden linjaukset biodiversiteetin suojelusta näin konkretisoituvat pitkäaikaisesti Suomen luontoon.

No, vasemmisto yleisestikin iloitsee uuden kansallispuiston perustamisesta. Me tiedämme, että kansallispuistojen kävijämäärät ovat lisääntyneet koko 2000-luvun ajan ja erityisesti vielä korona-aikana, kuten täällä todettiin. Viime vuonna kansallispuistojen kävijämäärät kasvoivat keskimäärin 23 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, ja uudella kansallispuistolla vastataan siis myös tähän kasvaneeseen kysyntään.

Meille on myös työvoitto, että hallitus on yli kaksinkertaistanut luonnonsuojelun rahoituksen tällä kaudella. Tämä on mahdollistanut nykyisten kansallispuistojen retkeilyreiteistä huolehtimisen sekä kansallispuistoverkoston laajentamisen. Ylläpidon ja opastuksen resurssit pitää toki jatkossakin turvata, kun kansallispuistoilla osaltaan turvataan suomalaisen luonnon monimuotoisuutta.

No, luonnonsuojelun lisäksi tärkeä tavoite on tietenkin myös se, että kansallispuisto lisää koko alueen vetovoimaa luontomatkailukohteena ja kulttuurimatkailukohteena ja luo uusia, kestäviä mahdollisuuksia matkailulle. Tähän liittyen Sallatunturin alueen hyvä saavutettavuus julkisilla liikennevälineillä edistää tavoitetta vähäpäästöisestä matkailusta, mikä on tietenkin meidän mielestämme myös tosi kannatettava tavoite.

Lopuksi sanon vielä, että tärkeää on varmistaa eri kansallispuistojen käyttömuotojen onnistunut yhteensovittaminen. Tähän lainsäädännön arviointineuvostokin kiinnitti vakavaa huomiota, ja tähän varmasti kiinnitämme erityistä huomiota myös valiokuntakäsittelyssä. Mutta joka tapauksessa on tosi hienoa, että saamme olla... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni on pois päältä. — Hyvä, kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

15.42 **Katja Taimela sd:** Aivan aluksi: anteeksi, edustaja Kivelä, vein teiltä äänen hetkeksi.

Arvoisa herra puhemies! Aina kun ollaan lähetekeskustelemassa salissa uusista kansallispuistoista, on varsin lämmin ja ilo olla mukana. 14 edustajavuotta ovat mahdollistaneet useamman kerran olla käsittelemässä näitä luonnon helmiä, ja hyvä niin.

Sallan kansallispuisto on lajissaan 41. kansallispuisto. Kansallispuistohanke on lähtöisin paikallisesta yhteisöstä, ja se on kuulunut positiivisesti myös ennakkokäsittelyssä valiokuntatyössä. Esityksessä on otettu huomioon myös hyvässä yhteistyössä seudullisesti paikallisten metsästysoikeudet ja -mahdollisuudet, toisin kuin saattoi ymmärtää edustaja Simulan lähetekeskustelupuheenvuorosta. Uusi kansallispuisto on myös hallitusohjelman mukainen, koska ohjelma sisältää kirjauksen kansallispuistoverkoston laajentamisesta.

Suomen matkailulle puhdas luonto ja hyvin hoidetut kohteet ovat kilpailuvaltti. Metsähallituksen luontokohteiden, esimerkiksi kansallispuistojen, suosio ja kävijämäärät ovat olleet jo vuosia kasvussa, ja käyntimäärät ovat kaksinkertaistuneet kymmenessä vuodessa, niin kuin täällä salissa jo kävi ilmi. Ihmiset tarvitsevat luontoa, ja luonnossa liikkumisen vaikutukset terveyteen ovat kiistattomat.

Kansallispuistostatuksella on myös laaja merkitys aluetalouteen ja työllisyyteen. Ottaen huomioon, että Salla on Hossaa paremmin julkisilla kulkuvälineillä saavutettava niin kotimaasta kuin ulkomailta käsin, on varsin todennäköistä, että sen aluetaloudelliset ja työllisyysvaikutukset ovat vähintäänkin Hossan luokkaa.

Mitä tulee kansallispuistojen suureen kävijämäärään ja luontoharrastuksen yleistymiseen, käytännössä se tarkoittaa realistisesti käyntireittien suurtakin kulumista ja niiden ylläpidosta syntyviä kustannuksia. Niin tämän kuin tulevienkin hallitusten on syytä pitää

kiinni luontopalveluiden rahoituksesta. Ei riitä, että perustamme uusia kansallispuistoja, valtion retkeilyalueista ja historiallisistakin syistä merkittävistä kohteista on myös pidettävä huolta, ja se vaatii konkreettisesti euroja joka ikiseltä hallitukselta.

Toivotan myös omalta osaltani tämän 41. kansallispuiston varsin tervetulleeksi meille Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

15.45 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyn näihin kiittäviin puheenvuoroihin, jotka liittyvät tähän Sallan kansallispuiston perustamiseen. Ehkä lyhyenä historiana: toki Sallan kuntahan tavoitteli aikanaan sitä, että sitä laskettelukeskusta olisi itse asiassa pystytty vähän laajentamaan, mutta koska se mahdollisuus ei sitten onnistunut, niin tieksi valikoitui tämä. Kansallispuisto on nyt aika nopeallakin aikataululla saatu aikaiseksi, ja siihen varmasti on auttanut se, että se lähti nimenomaan paikallisten toiveista, ja olemme tietenkin siitä kiitollisia.

Ehkäpä näistä paikallisten oikeuksista on syytä mainita myös nimenomaan metsästämiseen liittyen. Kuten tässä lakiesityksen ensimmäisellä sivulla todetaan, nimenomaan Sallan riistanhoitoyhdistyksen esitykset siitä, miten metsästäminen siellä voisi tapahtua, on sisällytetty tähän lakiesitykseen. Ei suinkaan ole tarkoitus, että entisillä valtion mailla kuka tahansa suomalainen saa metsästää vapaasti, miten tahansa, vaan nimenomaan se paikallisten oikeus käyttää omaa kotiseutuaan metsästämiseen on keskeistä, ja se on tässä lakiesityksessä turvattu, joten paikallisuuden kunnioittaminen on tietenkin tärkeää meille.

Haluan ottaa esille myös sen, mihin edustaja Taimela tässä äsken viittasi, yleisen kansallispuistojen rahoituksen. Kun kansallispuistojen väkimäärät ja kävijämäärät ovat lisääntyneet, niin totta kai myös se kunnossapidon taso vaatii koko ajan enemmän rahaa. Tietenkin siitä on syytä huolehtia: kun verkostoa laajennetaan, niin sitten myös pitäisi pystyä osoittamaan sinne riittävää rahoitusta. Tästä varmaan tulevatkin eduskunnat tulevat sitten kättä vääntämään, ja loppuviimeinhän ainoa keino siihen on se, että me saisimme meidän talouskasvuamme vakaammalle pohjalle, koska muuten me sitten vain kiistelemme näistä vähistä resursseista uusien kansallispuistojen kanssa.

Elinkeinopoliittisesti varmasti tämä esitys tulee mahdollistamaan uusia laajennettuja avauksia Sallan alueella. Mitä kaikkea se tuleekaan olemaan, jää nähtäväksi ja ihmisten kekseliäisyydestä kiinni. Ministeri nosti omassa esittelypuheenvuorossaan esiin myös Venäjä-yhteistyön, ja totta tosiaan, koska myös siellä Venäjän puolella on aika vanhoja suojeltuja alueita, niin miksipä ei — olisi hienoa, että yhteistyötä pystyisi syntymään näiden suojeltujen alueiden kesken ja kävijöiden mahdollistamiseksi.

Totta kai toivomme, että jossain vaiheessa sitten nuo julkiset kulkuyhteydet, joita nyt on tässä positiivisessa hengessä esiin tuotu, voisivat olla vieläkin paremmat. Tämä varmastikin turvaa ainakin sen Kemijärven yöjunayhteyden, mutta kyllähän me mielellämme haluaisimme sähköistyksen myös Sallaan asti. Sitä ennen tietenkin toivomme, että myös linja-autoyhteydet toimisivat sinne hyvin.

Kaiken kaikkiaan on tietenkin iloinen ja positiivinen asia, että nyt Itä-Lappiin tulee uusi kansallispuisto, ja siitä haluan kyllä Sallaa onnitella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän tässä vaiheessa keskustelua vielä puheenvuorot edustaja Mustajärvelle ja sen jälkeen valiokunnan puheenjohtaja Sipilälle ja ministerille. — Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

15.48 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Ilolla tervehdin entisenä sallalaisena ja nykyisenä naapurikunnan asukkaana uuden Sallan kansallispuiston perustamista. Asia on edennyt ripeästi täällä etelän päässä, ja sille on ollut edellytyksenä, että pohjatyö paikallisella tasolla on tehty huolellisesti. Aikoinaan kunnan päättäjät halusivat laajentaa rinneja hissialueita, mutta kun se tie ei vetänyt, tekivät kuntapäättäjät uuden arvion ja lähtivät valmistelemaan kansallispuiston perustamista. Paikallisia päättäjiä ja virkamiesjohtoa pitää kunnioittaa siitä, että he kykenivät uudelleenarviointiin ja uuteen strategiseen valintaan. Ennustan, että se valinta osoittautuu koko Sallatunturin ja Itä-Lapin matkailun kehittämisen kannalta oikeaksi valinnaksi.

Paikallisella tasolla tehtiin laaja selvitystyö kansallispuiston perustamiseksi. Alueen ihmisille jaettiin tietoa, heitä ja matkailuyrittäjiä kuunneltiin, heidän kanssaan keskusteltiin ja eri intressejä yhteensovitettiin. Hanke koettiin laajasti omaksi, ei ulkopuolelta ohjatuksi tai sanelluksi valinnaksi.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että paikallisten ihmisten oikeudet kirjataan laintasoisina, ettei synny sellaisia kiistoja niin kuin liian usein on syntynyt. Esimerkiksi metsästysoikeuden pitää olla lähtökohtaisesti sallittu paikallisille asukkaille ja ainoastaan erityisin poikkeuksin kiellettyä. Jo pitkään on voinut havaita sellaisia pyrkimyksiä, että joidenkin mielestä kaiken pitäisi olla kiellettyä ellei sitä ole erikseen sallittu.

Aikoinaan Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa perustettaessa hallituksen esityksen mukana ei ollut karttaliitettä, jonka avulla olisi voinut konkreettisesti osoittaa, mitä alueita metsästysrajoitukset koskevat. Karttaliitettä ei ollut käytettävissä valiokuntakäsittelyn mutta ei myöskään täysistuntokäsittelyn aikana. Se johti virkamiesvaltaan ja paikallisten ihmisten näkemysten sivuuttamiseen. Onneksi nyt lainvalmistelu on paremmalla tolalla ja mukana on hyvinkin yksityiskohtainen ja tarkka karttaliite, josta näkee mahdolliset rajoitusalueet.

Arvoisa puhemies! Koko Itä-Lapin matkailualueen tunnettavuus ja kiinnostavuus kasvaa tämän päätöksen seurauksena. Sallatunturin kansallispuiston perustamisella voi olla paljon muitakin myönteisiä vaikutuksia. Tavoitteena tulee olla, että raideyhteys henkilöliikenteelle avataan Kemijärveltä Sallaan asti. Se olisi todella ekologista matkailua, kun junalla voisi matkustaa Helsingistä Sallaan ja laajemminkin Itä-Lappiin. Myös muita liikenneyhteyksiä pitää parantaa, sillä maakunnan sisäisessä rahanjaossa Itä-Lappi on liian monena vuonna jäänyt aivan liian vähälle. Luonnonsuojelualueiden tulee olla saavutettavissa kaikkialla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Täytyy muistuttaa, että monen suojelualueen reittiverkosto ja palvelurakenteet rapistuvat siitä huolimatta, että lisää rahaa on tullut. Valtaosa rahoista keskitetään viskilompoloitten appelsiinivyöhykkeelle ja suojelualueiden erämaiset osat laiminlyödään. Näin on esimerkiksi UK-puiston Savukosken kunnan puoleisessa osassa, vaikka huomattava osa koko puiston alueesta sijaitsee Savukoskella. Puistoon ei ole sijoitettuna enää ainuttakaan savukoskelaista työntekijää. Savukosken opastuskeskus aiottiin laittaa kokonaan kiinni. Itse asiassa eduskunnan tekemä päätös mahdollisti sen, että se on osan aikaa vuodesta auki, mutta kyllä se pitäisi saada pysyvämmälle tolalle. Opastus Savukosken

osalta aiottiin hoitaa Pyhätunturilta käsin, ja sehän olisi tarkoittanut samaa kuin että esimerkiksi Nuuksion kansallispuiston opastus hoidettaisiin Turusta tai Tampereelta.

Pahinta sopimusrikkomusta valtion kanssa ovat paikalliset asukkaat todistaneet jo 40 vuotta, kun UK-puisto perustettiin 1981. Silloin luvattiin puistoon johtava tie peruskorjata. Asia kirjattiin lain perusteluosaan, mutta juristit ovat jälkikäteen todenneet, että se ei velvoita yhtään mihinkään, ja mitään ei ole vieläkään tapahtunut 40 vuoden aikana. Niin Sallatunturin kansallispuistossa mutta myös kaikkialla muuallakin pitää turvata riittävä henkilöstö ja investoinnit, jotta mahdollisimman monet pääsevät nauttimaan näistä ainutlaatuisista luontokohteista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vastauspuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Sipilä, 2 minuuttia.

15.53 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Innokas ympäristövaliokunta on jo parin kokouksen ajan ennakkokäsitellyt tätä positiivista asiaa. Tämä on erittäin hyvä esimerkki hyvin valmistellusta hankkeesta.

Kansallispuistoaloite on lähtenyt alueelta. Alue on jo nyt suosittu retkeily- ja luontokohde. Se tarjoaa myöskin yrittäjyyden ja työllistämisen näkökulmasta uusia mahdollisuuksia alueelle, samoin kuin tietenkin retkeilijöille sitten uusia kunnossa pidettäviä luontopolkuja.

Myöskin metsästäjiä on kuultu. Kansallispuistossa lähtökohtaisesti metsästys on kielletty, mutta tässä tapauksessa Sallaan rekisteröidyn metsästysseuran jäsenille tänne metsästysoikeus olisi tulossa, paitsi sitten rajoitusalueella, joka on matkailukeskuksen lähellä, eikä siinä tapahtuva metsästys olisi luonnollista.

Myöskin poronhoito voi alueella jatkua.

Näissä ennakkokuulemisissa on noussut myöskin huoli alueella liikkuvien retkeilijöiden turvallisuudesta, ja minusta tämä huoli pitää ottaa vakavasti. Olemme kuulleet metsästäjien näkökulmaa siihen ja oppineet ymmärtämään, että alueen hyvin tuntevat metsästäjät pystyvät ottamaan hyvin tämän näkökulman huomioon, mutta kyllä retkeilijöiden pitää pystyä tuntemaan turvallisuudentunne tuolla alueella liikkuessaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

15.55 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista. Todellakin on ilo olla perustamassa uutta kansallispuistoa, ja kuului myös teidän kaikkien puheenvuoroista, että tämä ilo on jaettu. Myös edustaja Pauli Kiurulle kiitos: tiedän, että olette tehnyt paljon työtä kansallispuistojen eteen aiempina vuosinakin, ja todella meillä on nyt yhteinen tavoite siinä, että kierretään kaikki kansallispuistot. Itsekin olen ihan hyvässä vauhdissa sen suhteen.

Tosiaankin tätä kansallispuistoa valmisteltaessa ollaan käyty todella tiivistä vuorovaikutusta alueen toimijoiden kanssa, mikä on tietysti äärimmäisen tärkeää, esimerkiksi metsästyksen osalta paikallisten kanssa. Koska tähän tarvittiin myös tämmöinen metsästykseltä rajoitettu alue, jotta voimme varmistaa kävijöiden turvallisuuden erityisesti siellä kaikkein tiheimmin käytetyillä alueilla, he ovat saaneet määritellä sitä, ja on tärkeätä, että nämä on pystytty yhteensovittamaan paikallisten kanssa hyvässä, erinomaisessa yhteisymmärryksessä.

Tässä nousi hyvin esiin, että on tietysti tärkeää, että jatkossa resurssit ovat riittävät Metsähallituksen luontopalveluille, jotta näitä kansallispuistoja voidaan ylläpitää. Meillähän oli semmoinen tilanne, kun tämä hallituskausi alkoi, että meillä oli korjausvelkaa näihin erilaisiin infrarakenteisiin kertynyt 32 miljoonaa Luontopalvelujen luonnonsuojelualueihin, johon kansallispuistotkin kuuluvat. Me ollaan nyt pystytty tuota korjausvelkaa kuromaan umpeen jo reilusti yli puolet, ja tarkoitus on saada kurottua se kokonaan umpeen tällä hallituskaudella. Tietysti se sitten tarkoittaa, että tulevienkin hallitusten täytyy riittävästi satsata myös tähän puoleen.

Aluetaloudellinen vaikutus kansallispuistoilla on todella merkittävä. Hyvä tuore esimerkki meillä on Hossasta, joka oli retkeilyalue ja sinänsä jo niin kuin matkailijoiden tiedossa ja siellä oli kävijöitä, mutta tämän kansallispuistostatuksen myötä aluetaloudelliset vaikutukset yli tuplaantuivat noin 6 miljoonaan euroon vuodessa [Puhemies koputtaa] ja kokonaistyöllisyysvaikutukset myös nousivat yli 20 henkilötyövuodella. [Puhemies koputtaa] Uskon, että vaikka Salla nyt on jo sinänsä matkailijoiden käytössä, tämä kansallispuistostatus myös siellä merkittävästi lisää aluetaloudellisia vaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.57.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.36.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

Mennään keskusteluun. — Edustaja Elo.

17.37 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen siitä, että me ollaan saamassa Suomeen 41. kansallispuisto. Nyt ministeri Mikkonen ei ole enää paikalla, mutta kiitos hänelle ja tietysti koko hallitukselle tästä asiasta.

Kansallispuistojen lisääminen on yksi tärkeä keino rakentaa luontopositiivista Suomea vuoteen 2030 mennessä. Meidän on pysäytettävä yhä kiihtyvää tahtia etenevä luontokato ja käännettävä suunta luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi, ja se tarkoittaa, että meidän on suojeltava enemmän luonnonvaraisia elinympäristöjä.

Kansallispuistot ovat valtavan suosittuja, ne ovat upeita retkeilyalueita ja arvokasta yhteistä kansallisomaisuuttamme, ja koronapandemian myötä ne ovat tulleet tutuiksi yhä useammille. Kansallispuistojen kävijämäärä kasvoi liki neljänneksellä vuodesta 2019 vuoteen 2020, ja se tarkoittaa, että meidän nykyiset kansallispuistot ovat kovalla kulutuksella.

Kansallispuiston perustaminen on paikallisesti toivottu päätös. Kansallispuistot vahvistavat alueiden elinvoimaa, matkailua ja luovat uutta työtä, ja tällä Sallan kansallispuistollakin on paikallisten vahva tuki. Hienoa on myös se, että Sallan kansallispuistoon pääsee julkisilla kulkuvälineillä — se ei ole aina itsestäänselvyys tässä meidän laajassa Suomen-

maassa. Toivottavasti tämä mahdollisuus saadaan myös hyvin markkinoitua kävijöille, niin että moni sinne myös löytää tiensä perille julkisilla.

Arvoisa puhemies! Retkeily ja metsästys on kansallispuistoissa ja muillakin retkeilyalueilla haastava yhdistelmä. Se on noussut esiin tämänkin asian valmistelussa. Lain valmistelussa on haettu ratkaisua, jolla sovitetaan yhteen luonnonsuojelu, virkistyskäyttö ja paikallinen metsästysperinne siten, että kansallispuiston kävijöiden turvallisuus voidaan varmistaa. On tärkeätä, että Sallan kansallispuistossa aktiivisen retkeilyn alue on rajattu metsästyksen ulkopuolelle. Samoin on tärkeää, että metsästysoikeutta rajataan paikkakuntalaisille ja että alueella ei metsästetä kevät- ja kesäaikaan. Sallan osalta on käyty perusteellisia neuvotteluja alueen eri toimijoiden kanssa, ja tämä hallituksen esitys on niiden yhteisten neuvottelujen tulos.

Metsästysjärjestelyiden ja rajoitusalueen vaikutuksia kävijäturvallisuuteen tullaan kuitenkin vielä valiokunnassa arvioimaan, ja on varmistettava, että tätä tilannetta seurataan ja tarvittaessa ryhdytään lisätoimiin, mutta tämä on asia, johon voidaan tarkemmin sitten myös palata hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä. On tärkeätä, että tässä on käyty hyvää vuoropuhelua paikallisesti ja löydetty yhteisiä ratkaisuja. Retkeilijämäärien lisääntyessä turvallisuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Nostan esiin myös sen, että lausunnoissa on esitetty myös laajempaa rajausta. Näen, että tämä on hieno ja hyvä alku ja kenties sitten joskus puiston vakiinnuttua myös laajentaminen on mahdollista. Siinä on hienoja valtion maita arvokkaine luontoalueineen ympärillä.

Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa iloitsen jo siitä, että meillä on suunnitteilla myös toinen kansallispuisto eli Evon tiedekansallispuiston perustaminen Kanta-Hämeeseen, ja toivon, että päästään tällä kaudella vielä päättämään toisenkin kansallispuiston perustamisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Soinikoski.

17.41 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Yli 90 prosenttia suomalaisista pitää luontoa tärkeänä ja kokee luonnon olevan osa kansallista identiteettiämme. Samaan aikaan yli puolet suomalaisista on huolissaan Suomen luonnon tilasta. Kaikkein eniten Suomen luonnon tila huolettaa yli 65-vuotiaita, joista kyselyn mukaan 64 prosenttia on huolissaan suomalaisen luonnon tulevaisuudesta.

Olen todella iloinen hallituksen esityksestä perustaa Suomeen uusi kansallispuisto Sallan alueelle. Sallan kansallispuistoalueesta poikkeuksellisen tekevät sen vanhat metsät, luonnontilaiset suot, herkkä tunturiluonto ja suuret korkeuserot. Alueella elää myös monia uhanalaisia lajeja. Suomen luonto on kansallisaarteemme. On meidän tehtävämme varmistaa, että myös tulevat sukupolvet voivat nauttia Suomen ainutlaatuisesta luonnosta. Sallan kansallispuistoalue on hallitukselta tärkeä teko suomalaisen luonnon suojelemiseksi.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat luontokansaa. Tämä näkyy esimerkiksi suurina kävijämäärinä kansallispuistoissa. Viime vuonna kansallispuistoissamme tehtiin peräti 2,4 miljoonaa käyntiä. Määrä on huima, kun sen suhteuttaa väkilukuumme. Tutkimusten mukaan kansallispuistoon sijoitettu euro tuottaa 10 euroa aluetaloudelle. Tämän takia ei ole ihme, että aloite Sallan kansallispuistosta tuli nimenomaan Sallan kunnalta. Paikalliset asukkaat ovat itse toivoneet kansallispuistoa ainutlaatuiselle alueelle, ja tätä toivetta hallitus kuuli. Sallan kansallispuiston arvioidaan tuottavan merkittävä määrä verotuloja ja uusia työpaikkoja retkeilymatkailun kautta. Kansallispuisto ei siten ole voimavara pelkäs-

tään suomalaiselle luonnolle vaan myös paikallisille asukkaille. Kansallispuisto on tarpeellinen lisä Suomen retkeilyverkostoon, jonka suosio on ollut kasvussa. Etenkin korona-aikana moni suomalainen on kokenut luonnon henkireiäkseen. Sallan kansallispuisto on jälleen yksi kohde lisää Suomen luontomatkailuun ja on 41. kansallispuisto.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on yli kaksinkertaistanut luonnonsuojelun rahoituksen, mikä on mahdollistanut kansallispuistoverkoston laajentamisen ja retkeilyreittien kehittämisen — kiitos siitä. Kansallispuiston hankkeet eivät kuitenkaan synny tyhjiössä, vaan ne tehdään aina tiiviissä yhteistyössä paikallisten asukkaiden kanssa. Sallan hanke on hyvä esimerkki hankkeesta, jossa aloite tulee suoraan kunnalta. Valtion tehtävänä on tukea, kuunnella ja varmistaa sekä asukkaiden että asiantuntijoiden osallistuminen kansallispuistohankkeiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä pätee niin nykyisiin kuin tuleviin kansallispuistoihimme.

Luonnolla on myös itseisarvo. Ilmastonmuutos ja kuudes sukupuuttoaalto uhkaavat suomalaisen luonnon monimuotoisuutta. Kansallispuistot ovat tehokkain tapa turvata kansallisaarteemme säilyminen myös tuleville sukupolville, ja myös me Kanta-Hämeessä odotamme seuraavaa kansallispuistoaloitetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohi — edustaja Lohi on poissa. Edustaja Huru — myöskin edustaja Huru on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.58 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Otan tämän maskin pois, kun kuulin, että se on mahdollista. Minulla menevät lasit huuruun, ja on tosi vaikeaa puhua tuon maskin takana.

Tämä lakiesitys on nyt tämmöinen teknisempi: Elikkä tällä esityksellä muutettaisiin rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annettua lakia. Lakiin ehdotetaan teknisiä muutoksia, joilla laki saataisiin vastaamaan terminologisesti muuta energiatodistuksesta annettua lainsäädäntöä, ja lisäksi lakiin tehtäisiin muita teknisluontoisia korjauksia. Ehdo-

tettavilla muutoksilla saatettaisiin ajan tasalle myös lain henkilötietojen suojaa koskeva säätely, ja muutoksilla parannettaisiin energiatodistustietojen saatavuutta ja energiatodistuksen laatijoiden henkilötietojen suojaa.

Rekisteriin energiatodistusten laatijoista voisi jatkossa tallentaa myös laskutuksessa tarvittavat tiedot. Lakimuutoksessa on tarkennettu säännöstä, joka koskee laatijan antamaa suostumusta siihen, että laatija merkitään laatijarekisteriin ja hänen tietojaan julkaistaan julkisessa tietopalvelussa. Energiatodistusrekisteriin voisi tallentaa uusina tietoina tiedot energiatodistuksen laatimisvaiheesta, havainnointikäynnin päivämäärästä ja uuden rakennuksen E-luvun vaatimustasosta sekä tiedon, onko todistus laadittu julkiselle rakennukselle.

Julkisesta tietopalvelusta annettua pykälää täydennettäisiin siten, että energiatodistusten laatijoiden tiedoista ilmenisi myös, miten kyseisiä tietoja voisi rekisteristä hakea. Uutena tietona julkisesta tietopalvelusta voisi jatkossa tarjota energiatodistuksen laatijan toiminnan sähköpostiosoitteen. Sen sijaan laatijan nimi ei olisi jatkossa julkisesti näkyvissä energiatodistusten tiedoissa.

Rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annettuun lakiin tehtäisiin muutoksia, jotka johtuvat yleisestä tietosuoja-asetuksesta sekä henkilötietojen suojaa koskevan kansallisen lainsäädännön muutoksista. Viittaus nyt jo kumottuun henkilötietolakiin poistettaisiin laista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Torniainen.

16.00 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kuten ympäristöministeri Mikkonen omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tämä hallituksen esitys on pitkälti tekninen muutos tuohon lakiin. Jos katsotaan käytännössä kolmea osiota tästä hallituksen esityksestä:

Otetaan vaikkapa vaikutukset viranomaisten toimintaan: Tällä hallituksen ehdotuksella arvioidaan olevan hyvin vähäisiä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen yhdenmukaiseksi kokonaisuudeksi energiatodistuksia koskevan muun lainsäädännön kanssa voi osaltaan hieman helpottaa myös Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen valvontatyötä ja tietopalvelutyötä — hyvä asia.

Sitten jos katsotaan taloudellisia vaikutuksia, mitä tällä hallituksen esityksellä on, niin nämä esityksen säännökset ovat luonteeltaan pelkästään lähinnä teknisluonteisia säännöksiä, joilla ei ole siis käytännössä taloudellisia vaikutuksia.

Ja taas yhteiskunnalliset vaikutukset: tämän ehdotuksen seurauksena energiatodistusrekisteristä olisi mahdollista saada hieman enemmän tietoa rakennusten energiatehokkuudesta, mikä voi myös hieman helpottaa rakennusten energiatehokkuuden vertailua.

Tämä on omasta mielestäni se tärkeä asia, joka tulee ottaa huomioon, nimenomaan energiatodistukset ja se, mitä tietoa niistä energiatodistuksista saadaan ja miten ne energiatodistukset on laadittu, käytännössä nimenomaan, miten se rakennus toimii sinä päivänä, kun se energiatodistus laaditaan, ettei se ole pelkästään semmoinen laskennallinen todistus sieltä suunnitelmista vaan siitä, miten se rakennus nimenomaan siinä järjestelmässä toimii. Meillä on tänäänkin ollut hallituksen esityksiä, joissa pyritään viemään entistä kotimaisemman ja entistä enemmän uusiutuvan energian käyttöön näitä rakennuksia, ja se on tärkeää, että myöskin meidän energiatodistusjärjestelmä kehittyisi jatkossa. Itse toivon, että

tähän paneudutaan myöskin sitten ympäristöministeriössä, että myöskin energiatodistukset voivat kehittyä jatkossa entistä käytännöllisemmiksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisoikeusasunnoista annetun lain 32 ja 89 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Myös tämä on hyvin pieni korjaus lakiin. Tällä esityksellä korjattaisiin uutta, 1.1.2022 voimaan tulevaa asumisoikeuslakia vastaamaan nykyistä, voimassa olevaa lakia.

Kyseessä ovat lakitekniset korjaukset tähän uuteen asumisoikeuslakiin, mistä eduskunta on päättänyt jo aiemmin. Tässä kulutusperusteista veden laskutusta koskeva säännös korjattaisiin vastaamaan voimassa olevaa lakia, eli kulutusperusteista veden laskutusta edellytetään, jos vesimittari on asennettu 23. marraskuuta 2020 tai sen jälkeen haetun rakennusluvan perusteella. Uudesta asumisoikeuslaista puuttui tämä siirtymäsäännös, ja se nyt tässä kohtaa korjataan. Vastaavasti korjattaisiin rajoitusmerkintöihin liittyvän säännöksen sanamuoto vastaamaan voimassa olevaa lakia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilä.

16.04 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa puheenjohtaja! Niin kuin ministeri totesi, tämä on hyvin tekninen muutos. Oikeastaan tämä käytännön muutos koskee näitä vesimittareita, eli huoneistokohtaisia vesimittareita olisi käytettävä vedestä perittävän maksun perusteena vain, jos ne on asennettu tuon 23. marraskuuta 2020 jälkeen. Hyvin tekninen muutos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.05 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Punkaharjun alue on pitkään ollut Suomen tunnetuimpia luonnonnähtävyyksiä ja osa kansallismaisemaa, ja nyt lähetekeskustelussa olevalla esityksellä Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamisesta Punkaharjun luonnonsuojelualueeseen liitettäisiin kaksi aluetta, joiden pinta-ala on yhteensä yli sata hehtaaria. Tällä laajentamisella toteutettaisiin hallitusohjelman kirjausta luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämisestä. Tässä työssä luonnonsuojelualueiden perustaminen on avainasemassa, sillä jokainen suojeluhehtaari auttaa luontokadon pysäyttämisessä.

Näistä liitettävistä alueista pienempi on harjumetsää, ja sen suojelu turvaisi etenkin harjukasvillisuutta, ja isompi liitettävä alue puolestaan koostuu Unnikkisaaresta ja vesialueista. Suojelu turvaisi vesiluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokasta rantamatalikkoa, johon kertyvä lumi mahdollistaa myös saimaannorpan pesinnän. Näin ollen suojelulla turvattaisiin saimaannorpan pesinnälle soveltuvien alueiden säilyminen, mikä loisi edellytyksen norpan pesinnälle alueella norppakannan kasvaessa.

Tämä Punkaharjun luonnonsuojelualuehan ei siinä mielessä ole perinteinen luonnonsuojelualue, että sen sisällä nykyisen rajoituksen mukaan on rakennuksia, muun muassa entisen Finlandia-hotellin rakennukset. Nyt tällä esityksellä tästä suojelualueesta erotettaisiin tämä entisen Finlandia-hotellin alue sekä Kruunupuisto Oy:n henkilökunnan pysäköintialue, joka ymmärrettävistä syistä ei tietysti tällä hetkellä sinänsä sisällä mitään luonnonsuojeluarvoja. Finlandia-hotellin irrottaminen tästä luonnonsuojelualueesta mahdollistaisi rakennuksen kunnostamisen ja laajentamisen ja myös sen palauttamisen matkailukäyttöön ja siten tietysti edistäisi alueen matkailua ja vaikuttaisi myönteisesti aluetalouteen.

Aloite tähän on lähtenyt sieltä paikallisesta toiveesta ja tarpeesta kehittää alueen matkailua.

Kokonaisuudessaan tällä esityksellä siis torjutaan luonnon monimuotoisuuden heikentymistä ja edistetään matkailualan kestävää kasvua. Punkaharjuhan on hyvin suosittu luonnonsuojelualue ja matkailukohde, ja sinne pääsee kätevästi myös rautateitse, mikä luo erinomaiset edellytykset kestävän, vähähiilisen luontomatkailun kehittämiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin — Ja edustaja Torniainen.

16.07 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kuten ministeri Mikkonen totesi, Punkaharju on todellakin todellista suomalaista kansallismaisemaa, ja vaikka siihen Punkaharjun viereen on rakennettu se uusi tie, niin useasti kyllä matkailijat kulkevat siinä Punkaharjulla nimenomaan sitä perinteistä vanhaa tietä ja nauttivat siitä luonnon läheisyydestä ja niistä maisemista.

Kaiken kaikkiaan tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan nyt säädettäväksi laki Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamisesta niin, että rajausta muutettaisiin siten, että luonnonsuojelualueesta erotetaan noin vähän yli kolmen hehtaarin laajuinen entisen Finlandia-hotellin alue sekä pieni Kruunupuiston henkilökunnan pysäköintialue omaksi osakseen ja sitten samalla liitetään siihen noin 115 hehtaarin laajuinen alue, joka käsittää Unnikkisaaren sitä ympäröivine vesialueineen. Siellä, missä on norppa-alueita, erittäin hyvä asia.

Omasta mielestäni ja myöskin näiden lausunnonantajien mielestä tämä myöskin palvelee nimenomaan luonnonsuojelua sekä myöskin sitten alueen matkailua ja elinkeinoelämää. Ja kun katsoo tätä lausuntopalautetta, niin esimerkiksi Savonlinnan kaupunki puolsi lakiesitystä ja piti suunniteltua luonnonsuojelualueen rajausmuutosta erittäin perusteltuna nimenomaan luonnonsuojelun kannalta ja hyvänä Savonlinnan matkailuelinkeinon kehittämisen kannalta. Myös Metsähallitus piti lakiesitystä kokonaisuutena perusteltuna ja myöskin tarpeellisena. Sitten, kun katsoo maa- ja metsätalousministeriön lausuntoa, niin siellä pidettiin esitettyjä rajausmuutoksia matkailuliiketoiminnan, rakennussuojelun ja luonnonsuojelun kannalta järkeviä ja perusteltuina. Omasta mielestäni tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja perusteltu myöskin siltä osin, että se lähtee nimenomaan sieltä alueen tarpeista ja elinkeinoelämän, kunnan ja kaupungin tarpeista ja niistä kehitysaskeleista, mitä siellä koetaan tarpeellisiksi. Silloin tällaista hallituksen esitystä voi erittäin hyvin viedä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

16.10 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että näitä alueita kehitetään ja huomioidaan myös muun rakentamisen tarpeet. Kun ministeri on paikalla, hieman sitä ihmettelen tässä Suomessa, että meillä hamutaan jatkuvasti valtavat määrät lisää suojelualueita ja eri tavoilla. Viittaan nyt esimerkiksi Natura-alueisiin. Ilomantsin kohdalla se tarkoitti sitä, että ne lupaukset, mitä silloin meille annettiin, että oikeudet säilyvät... Silloinen viranomainen sanoi meille kuulemistilaisuudessa varmaan 500 ihmisen edessä, että te ette ymmärrä, ilomantsilaiset, omaa parastanne, kun tällaisia vastustatte, ja kaikki oikeudet säilyvät. Miten kävi? Eivätpä säilyneet. Paikallisten ihmisten pelko osoittautui todeksi. Metsästysoikeuksia toki jäi, mutta merkittäviä rajoituksia tuli.

Että nyt sitten, kun mennään eteenpäin ja luonnonsuojelualueiden rakentamista näköjään halutaan koko ajan lisää, toivoisin: Meillä on olemassa olevia suojelualueita, monia kansallispuistoja, joissa rakenteet happanevat. Siellä on erittäin huonokuntoisia teitä. Jos haluaa tulla tutustumaan, niin vaikka Ilomantsissa Petkeljärven kansallispuiston tie on kelvottomassa kunnossa. Sitä nyt on monta kymmentä kertaa yritetty laittaa kuntoon, tai on esitetty toivomuksia, että laitettaisiinko se kuntoon, kun siellä kuitenkin turisteja käy. Ja jos menee asuntovaunulla tai asuntoautolla, isommalla koneella sinne, niin onpahan vain vaikeaa. Se siltakin siinä välillä on aika hapantunut. Että kun nyt ministeri innolla ajaa näitä uusia alueita, toivoisin, että nyt vihdoin ja viimein paikallisten toiveet huomioitaisiin,

että laitettaisiin niitä olemassa olevia rakenteita kuntoon, koska viime kädessä pelin ratkaisee se, missä kunnossa kaikki Suomen olemassa olevat luonnonpuistot ja kansallispuistot ovat, koska jos uusia haetaan ja vanhat unohdetaan, niin tehdään karhunpalvelus koko järjestelmälle. Siihen toivon sellaista rakentavaa otetta, mitä toki uskon ministerillä olevan. Ja rahaakin muistan viime vuoden budjetista — ja mitä tähänkin vuoteen tulee — että eri rakenteiden parantamiseen tulee rahaa, niin että kyllä sieltä liikenee, kun käytetään järkeä, käytännön työhönkin paikallisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivelä.

16.12 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan lyhyesti todeta, että tämä esitys on hyvä ja kannatettava ja tukee sitä, että me hallitusohjelman mukaisesti haluamme turvata luonnon monimuotoisuutta. Minusta ministeri hienosti sanoi, että jokainen hehtaari on tärkeä, kun kyse on luontokadon pysäyttämisestä.

Kuten edustaja Torniainen täällä jo toi esille, näissä lausunnoissa tosiaan Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamista pidettiin lähtökohtaisesti hyvänä sekä luonnonsuojelun kannalta että alueen matkailun kehittämisen näkökulmasta. Itse ajattelen, että erityisen hyvää on se, että tätä rajausta muuttamalla me saadaan lisää sitä luonnonsuojelualuetta, eli tämä lisäisyys.

Lopuksi nostan esille sen, jonka ministerikin nosti esille, että hyvää on myös se, että kun Punkaharjulle tosiaan pääsee rautateitse, niin tässäkin kohtaa taas luodaan hyviä edellytyksiä ja hyviä mahdollisuuksia kestävälle, vähähiiliselle matkailulle.

Itse kyllä koen, että tälle hallitukselle on ollut erittäin tärkeää, että kaikissa näissä tilanteissa, joissa kansallispuistoa tai luonnonsuojelualueita perustetaan tai muutetaan, kuullaan vahvasti sitä paikallista väestöä ja että niillä on paikallisten tuki. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

16.14 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Kiitos hyvästä keskustelusta. — Tosiaan tämä on mielestäni hyvä käytännön esimerkki siitä, miten kestävää luontomatkailua voidaan edistää, ja niin kuin tuossa edellisessäkin Sallan kansallispuiston osalta, se toive tulee sieltä paikallisesti. Nimenomaan siellä on nähty, miten paljon kotimaanmatkailu ja luontomatkailu kiinnostavat ihmisiä, ja se, että me voidaan niitä edellytyksiä parantaa, on ensiarvoisen tärkeää.

Edustaja Hoskonen kysyi olemassa olevien kansallispuistojen rakenteista: Ette ollut täällä salissa, kun äsken niitäkin käsiteltiin Sallan kansallispuiston yhteydessä. Mehän olemme tällä hallituskaudella merkittävästi kuroneet umpeen sitä korjausvelkaa, mitä olemassa olevissa luonnonsuojelualueissa ja kansallispuistoissa näiden rakenteiden osalta on ollut. Sitä oli 32 miljoonaa, ja me ollaan nyt siinä jo pitkälti yli puolenvälin, ja niitä korjauksia tehdään kaiken aikaa ympäri Suomea. Ne ovat myös erittäin merkittäviä tietysti sen jatkon kannalta, että miten ne alueet matkailukäytössä ovat entistä parempia, mutta ne ovat myös merkittäviä työllisyyspanostuksia sille alueelle, kun siellä on sitä käytännön työtä tarjolla paikallisille — ovat ne sitten yrittäjiä, joilta palveluja ostetaan, tai on se sitten Metsähallituksen omana työnä. Todella tavoitteena on, että me tämän hallituskauden aikana saamme kokonaan kurottua umpeen tuon korjausvelan, mitä siellä luonnonsuojelualueiden ja kansallispuistojen rakenteissa on. Ja tärkeätä sitten tietysti on, että jatkossa sitä koko

aika ylläpidetään niin, että sitä velkaa ei pääse kertymään eikä siten ole tarvetta semmoisiin isoihin kertapanostuksiin vaan voidaan ylläpitää ja huoltaa niitä rakenteita koko ajan. Se luo sitten mahdollisuuksia myös alueen matkailulle, joka on äärimmäisen tärkeätä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

9. Ilmastovuosikertomus 2021

Kertomus K 18/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi on aikamme suurin uhka. Tieteen ja tutkijoiden viesti on ollut jo pitkään selkeä ja hälyttävä: jos jätämme tarvittavat ilmastotoimet tekemättä, vaihtoehtona ei ole maailman jatkuminen entisellään, vaan vaihtoehtona on se, että ilmastonmuutoksen haittavaikutukset ihmiselle ja muulle luonnolle vahvistuvat, ja se on myös taloudellemme raskaampaa. Suomi on Pariisin sopimuksessa sitoutunut tekemään osansa ilmaston lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen.

Kerran vuodessa eduskunnalle annettava ilmastovuosikertomus antaa eduskunnalle mahdollisuuden seurata, miten ilmastotyö etenee. Vuosikertomuksessa tarkastellaan päästökehitystä eri sektoreilla sekä arvioidaan tavoitteiden saavuttamisen tilannetta käytettävissä olevien päästökehitysarvioiden pohjalta. Vuosikertomus nojaa vankkaan tietopohjaan, jonka tuottamiseen sekä tutkimuslaitokset että Tilastokeskus osallistuvat.

Tänään lähetekeskustelussa oleva ilmastovuosikertomus on järjestyksessään kolmas, ja se on annettu eduskunnalle viime kesäkuussa. Ilmastovuosikertomus osoittaa ilmastotyön olevan hyvässä vauhdissa. Pikaennakkotietojen mukaan vuoden 2020 kasvihuonekaasupäästöt laskivat 9 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Päästöjen väheneminen painottui päästökauppasektorille, jossa pudotusta on miltei 16 prosenttia. Sen sijaan kehitys oli selvästi maltillisempaa taakanjakosektorilla, jonka päästöt vähenivät ainoastaan 3 prosenttia. Tämä on ollut tilanne viime vuosina muutoinkin. Maankäyttösektorin nettonielu oli pikaennakkotietojen mukaan miinus 23 megatonnia. Nielu vahvistui edellisvuodesta etenkin hakkuiden vähentymisen seurauksena merkittävästi, yli 8 miljoonaa tonnia.

Suomen velvoitteena on ollut vähentää taakanjakosektorin päästöjä 16 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Rohkaiseva uutinen on, että vuoden 2020 pikaennakkotietojen mukaan tämä tavoite saavutetaan. Lopullisesti asia varmistuu kuitenkin vasta ensi vuonna. Suomi voi kuitenkin tarvittaessa hyödyntää joustokeinoja tavoitteen saavuttamisen varmistamiseksi.

Vuoteen 2030 mennessä Suomen tulee voimassa olevan EU-velvoitteen mukaan vähentää taakanjakosektorin päästöjä 39 prosenttia vuoteen 2005 verrattuna. Komissio on heinäkuussa esittänyt jäsenmaakohtaisten velvoitteiden kiristämistä siten, että Suomen velvoite nousee tasolle 50 prosenttia. Tätä muutosta ei ole otettu huomioon kesäkuussa annetussa vuosikertomuksessa, joka koskee siis viime vuotta.

Hallitus on linjannut tarvittavat lisätoimet tavoitteen saavuttamiseksi budjettiriihen yhteydessä, ja nämä toimet tullaan sisällyttämään valmisteilla olevaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan, samoin kuin omalta osaltaan ilmasto- ja energiastrategiaan, joka koskee päästökauppasektoria.

Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta vuosikertomuksen keskeinen johtopäätös on, että niin sanottu päästökuilu on noin 11 megatonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi tarvitaan siis lisää toimia. Tarvittavia uusia toimia tarkastellaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ohessa myös parhaillaan laadittavana olevassa ilmasto- ja energiastrategiassa sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa. Tarkastelu nojaa syyskuun alkupuolella pidettyyn budjettiriiheen ja siinä yhteydessä tehtyihin linjauksiin.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on viime vuoden ilmastokertomuksen käsittelyn yhteydessä esittänyt joitakin uusia vuosikertomusta koskevia kehittämistarpeita. Tämän vuoden vuosikertomukseen on sisällytetty eduskunnan ehdotuksen mukaisesti yleiskatsaus taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista sekä tarkastelut kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljestä ja yritysten positiivisesta hiilikädenjäljestä. Edellisvuoden tapaan kertomukseen sisältyvät myös katsaukset sektorirajat ylittäviin toimenpidekokonaisuuksiin, kuten kuntien ilmastopolitiikkaan ja kiertotalouteen.

Suomen ympäristökeskuksen keväällä 2021 laatiman laskelman mukaan kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjälki asukasta kohti laskettuna oli hieman yli 10,3 tonnia vuonna 2019. Päästöt laskivat vuosina 2010—2015, mutta tämän jälkeen ne ovat pysyneet jokseenkin samalla tasolla. Hiilijalanjäljen muutos voidaan osittaa kolmelle tekijälle: kulutusmenojen muutokselle, kulutusrakenteen muutokselle ja teknologiselle muutokselle. Syken arvion mukaan vuosina 2000—2019 kulutuksen hiilijalanjälkeä kasvatti kulutusmenojen kasvu, siinä missä kulutusrakenteen ja kulutustuotteiden päästöintensiteetin muutokset vähensivät päästöjä. Keskeisin hiilijalanjälkeä selittävä tekijä on tulotaso, jonka rinnalla muiden tekijöiden merkitys on vähäinen.

Arvoisa puhemies! Viime kesän sään ääri-ilmiöt, kuten Keski-Euroopan tulvat, Pohjois-Amerikan ennätyshelteet ja kotimaan ennätyspitkä hellejakso, ovat viimeistään herättäneet meidät ilmastokriisin etenemiseen. Ilmaston kiihtyvä lämpeneminen korostaa sopeutumistoimien kiireellisyyttä ja tarvetta muutokseen varautumiseen. Ilmastovuosikertomus sisältääkin edellisvuoden tapaan arvion kansallisen sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilanteesta. Kansallisen sopeutumissuunnitelman toimeenpanolla pyritään vähentämään haitallisia seurauksia, joita ilmastonmuutoksesta aiheutuu muun muassa ihmisten turvallisuudelle, terveydelle ja elinoloille, luonnolle ja muulle ympäristölle, elinkeinoille, kuten

maa- ja metsätaloudelle ja poronhoidolle, infrastruktuurille ja yhteiskunnan tärkeille toiminnoille.

Toivoa antavaa on se, että asiat ovat vielä meidän omissa käsissämme. Me pystymme vielä omilla päätöksillämme vaikuttamaan siihen, että ilmasto ei lämpene liian paljon. Siksi ilmastotyö jatkuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Aittakumpu.

16.23 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että ilmastopolitiikasta puhutaan, sillä se vaikuttaa monin tavoin ja lähes kaikkialla päätöksentekoomme ja sen perusteisiin. Keskusta on vahvasti mukana ilmasto- ja ympäristötyössä, ja näemme, että ihmisen tehtävänä on sekä viljellä että varjella maata. Kysymys on tietysti myös siitä, millaisen tulevaisuuden tarjoamme lapsillemme ja nuorillemme, tuleville sukupolville. Keskustan tavoitteena on tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka vähentävät haitallisia päästöjä mutta myös mahdollistavat asumisen, elämisen ja yrittämisen koko Suomessa. Mitään mieltä ei ole siinä, jos verottaisimme ja kurittaisimme itseämme niin, että toiminta ja eläminen vain siirtyvät jonnekin muualle.

Arvoisa puhemies! On totta, että ratkaisut ilmastonmuutoksen torjuntaan löytyvät hyvin läheltä. Ensinnäkin meidän tulee suosia kotimaista ruokaa. Ei ole rasistista jättää salaatinteossa ulkomailta tuodut kasvikset ja hedelmät käyttämättä ja valita tilalle kotimaista — ei, vaikka eräässä mediassa taannoin todettiinkin, että rasismi ei kannata salaatinteossa, maistuvaa salaattia tehtäessä kannattaa ottaa raaka-aineita ympäri maailmaa. Saa toki ulkomaistakin ruokaa käyttää, mutta erityisesti julkisissa hankinnoissa pitää painottaa ja edelleen lisätä kotimaisen ruoan käyttöä. Se on suuri ilmastoteko, kun ruoka tulee läheltä.

Kiitänkin hallitusta siitä, että se on monin tavoin edistänyt suomalaisen maa- ja metsätalouden toimintaa. Maatalousyrittäjien toimeentuloa ja ammatinharjoittamista tulee helpottaa. Tämä on hyvä ja oikea linja, joka on myös näkynyt hallituksen politiikassa. Maataloudessa myös tehdään paljon ilmastotekoja joka päivä. Tärkein yksittäinen maatalouden ilmastotoimi on kannattavuudesta huolehtiminen. Se on myös olennaista maamme huoltovarmuuden kannalta. Kuinka kävisi, jos todella joutuisimme ulkomaisen ruoan varaan ja sitten sen tulo yhtäkkiä hiipuisi tai jopa loppuisi?

Arvoisa puhemies! Suomen metsien kasvu on tuplaantunut viimeisen sadan vuoden aikana, sillä meillä osataan kestävä metsänhoito. Suomi on tässä edelläkävijä. Metsäosaamistamme ja muutakin osaamistamme kannattaakin viedä ulkomaille. Ilmastokertomus toteaakin, että yhteistyö ja kumppanuus muiden kanssa vahvistaa Suomen mahdollisuuksia. Voimme viedä osaamista ja teknologiaa muun muassa ruokatuotannon, puhtaan veden riittävyyden ja luonnonvarojen, myös metsien, kestävän käytön kohdalla. Täällä Suomessa metsät ovat valtava hiilinielu. Metsien hyötykäyttöä tulee jatkaa. Esimerkiksi erilaisten puupohjaisten tuotteiden sekä puurakentamisen lisääminen on hyvin kannattavaa ja kestävää. Haluankin kysyä ympäristöministeriltä: Mitä kuuluu hallitusohjelmaan kirjatulle puurakentamisen lisäämiselle? Miten se etenee?

Arvoisa puhemies! Ilmastotoimissa on oltava äärimmäisen varovainen siinä, että emme tosiaan tee sellaista, mikä vain siirtää tuotantoa tai kulutusta Suomesta ulkomaille. Jos esimerkiksi korotamme yritysten ja teollisuuden tarvitsemien polttoaineiden verotusta, mitä ei onneksi olla nyt tekemässä, on riskinä, että tuotanto siirtyy sinne, missä se on edullisem-

paa. On selvää, että silloin päästöt todennäköisesti vain kasvavat samalla, kun suomalaisten elämä ja työnteko vaikeutuu.

Arvoisa puhemies! Keskusta näkee, että tekniikan kehitys tulee antamaan valtavasti ja on jo antanut valtavasti ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Kehitystyötä Suomessa tehdään esimerkiksi hiilivapaan teräksen valmistuksen kehittämisessä, ja vastikään kuulimme lupaavia uutisia Oulun yliopistolta, jossa kehitetään hiilineutraalia sementtiä. Nykyisinhän sementtiteollisuus tuottaa jopa 8 prosenttia maailmanlaajuisista hiilipäästöistä. Näin ollen on tärkeää, että kehitystyötä ja tutkimusta tuetaan ja sille annetaan riittävä rahoitus.

Myös liikenteen osalta on keskeistä muistaa se, että kun väylät ovat koko Suomessa kunnossa, niin silloin myös liikenne tuottaa vähemmän päästöjä ja se antaa mahdollisuuksia edelleen kehittää suomalaista puhdasta teknologiaa ja teollisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Soinikoski.

16.29 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Liikenne muodostaa noin viidenneksen kaikista Suomen kasvihuonepäästöistä ja jopa 40 prosenttia koko taakanjakosektorin päästöistä. Liikenteen päästöjen vähentäminen on aivan keskeistä saavuttaaksemme hiilineutraaliustavoitteemme.

Hallitusohjelman tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tässä työssä hallituksen hyväksymä periaatepäätös fossiilittoman liikenteen tiekartasta on ratkaisevassa roolissa. Tieliikenteessä meidän on lisättävä kannusteita uusia autokantaamme biokaasu- ja sähköautoihin. Autokannan uusimisen ohella meidän on kasvatettava joukkoliikenteeseen kohdistettua tukea ja tehostettava veturikaluston ja raidekapasiteetin käyttöä. Meillä on kaikki edellytykset siirtyä kohti hiilineutraalia liikennettä, ja sitä kohti me olemme tämän hallituksen johdolla menossa.

Arvoisa puhemies! Liikenteen päästöjen vähentämisellä on paitsi ympäristöllisiä myös terveydellisiä vaikutuksia. Fossiilisten polttoaineiden alasajo, julkisen liikenteen tukeminen ja pyöräilyväylien rakentaminen tuovat terveyshyötyjä, kun ilmanlaatu paranee ja ihmisten liikunnallisuus lisääntyy. Samalla päästöjen vähentäminen lisää asuinalueiden viihtyisyyttä, kun liikennettä suunnitellaan ihmisten ja luonnon näkökulmasta.

Päästötön liikenne ei vähennä ainoastaan hiukkaspäästöjä vaan myös meluhaittoja, jotka ovat aito ongelma monilla asuinalueilla. Fossiiliton liikenne on avain paitsi puhtaampaan myös viihtyisämpään ympäristöön.

Arvoisa puhemies! Yhä useammalla suomalaisella on jatkossa mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä ja taittaa matkoja turvallisesti kävellen tai pyöräillen. Omaa autoa tarvitaan jatkossakin isossa osassa maata, mutta fossiilisista polttoaineista meidän on päästävä eroon. Fossiilittoman liikenteen tiekartan ensimmäisten toimenpiteiden toteuttaminen on jo aloitettu. Hallitus tukee muun muassa biokaasun jakeluverkoston laajentamista sekä sähköautojen latausinfran rakentamista taloyhtiöiden ja työpaikkojen parkkipaikoille sekä huoltoasemille.

Ensimmäisiin toimenpiteisiin kuuluvat myös joukkoliikennetuet, kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelma sekä hankintatuet sähköautoille ja konversiotuet etanoli- ja kaasuautoille. Lisäksi biopolttoaineiden jakeluvelvoitetta nostetaan. Tavoitteena on, että ympäristöystävällinen vaihtoehto on aina saastuttavampaa vaihtoehtoa edullisempi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mattila.

16.32 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton puheenjohtaja sanoi taannoin selkeästi, että on alkutuottajan etu olla mukana ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä. Maanviljelijän harjoittama elinkeino, jos jokin, on riippuvainen sääolosuhteista: huono satovuosi näkyy huonona tilinä. Sen sijaan, että maalaisimme synkkiä kuvia maailmanlopusta tai kieltäisimme tieteellisen tosiasian nimeltä ilmastonmuutos, olemme mukana ratkaisemassa ilmiöön liittyviä kysymyksiä. Keskustalle on tärkeää, että asiat tehdään oikeudenmukaisesti ja alkutuottajia syyllistämättä.

Maailman hyväosaisiin maihin kuuluvana valtiona meillä on toki velvollisuus näyttää muille maille esimerkkiä myös ympäristöasioissa. Tässäkin on kuitenkin säilytettävä kohtuullisuus. Varsinainen vaikutustyö tehdään niissä pöydissä, joiden äärelle ovat kokoontuneet maailman suuret valtiot, jotka ovat niitä suurimpia päästöjen aiheuttajiakin. On tärkeää, että Suomi hoitaa oman osansa, olemme mukana vaikuttamistyössä ja myös viemässä näihin maihin, näihin Suomen perässä ilmastotoimissaan tuleviin maihin, edistyksellistä ilmastoteknologiaamme.

Arvoisa puhemies! Olen kansanedustajan työssä päässyt tutustumaan lähemmin siihen, minkälaista on harjoittaa alkutuotantoa tämän päivän Suomessa. Minulle on välittynyt kuva hätätilasta. Tuotantovaatimukset ovat huippuluokkaa, johon Suomen tunnolliset tuottajat pyrkivät. Pienet tilat eivät ole enää kannattavia. Kaiken pitää olla suurta ja jatkuvasti tiukentuvien määräysten mukaista. Tämä tarkoittaa isoja investointeja yleensä velkarahalla. Yhdessä maatalouden heikon kannattavuuden kanssa velkainvestoinnit ovat uuvuttava yhdistelmä. Olemme Suomessa tottuneet pitämään omaa korkeaa omavaraisuusastetta itsestäänselvyytenä. Karmea tosiasia on, että viikoittain yhä useampi tuottaja lopettaa heikon kannattavuuden ja työuupumuksen vuoksi eikä uusia tule tilalle. Tuottajat tietävät, että suomalaiset arvostavat kotimaista ruokaa, mutta poliittinen ilmapiiri heitä kohtaan on vihamielinen. Tietyt poliittiset ryhmät pyrkivät heidän mielestään silmiinpistävän innokkaasti lannistamaan suomalaisen talonpojan. Tämä on monen tuottajan suulla esiin tuotu tuntemus. Syyllistävässä ilmapiirissä on ikävä tehdä töitä.

Meidän päättäjien olisi hyvä pitää eräs tosiasia mielessä: jos viivan alle jää miinusmerkkinen luku, ei voi tehdä investointeja eikä kohta ole elinkeinoakaan, jota voisi harjoittaa. Tilanteen pahentuessa kansallinen ruokaturvamme ja huoltovarmuutemme ovat uhattuina. Ilmastonmuutoksessa pitäisi päinvastoin varautua tuottamaan ruokaa myös muulle maailmalle, sillä Suomi on ilmastonmuutoksen kehitysnäkymässä niiden maiden joukossa, jossa elinolosuhteet säilyvät siedettävinä. Toivonkin, että eduskunnassa kiinnitettäisiin erityistä huomiota myös alkutuottajien jaksamiseen. Mitä kuuluu meidän tuottajille, mitä kuuluu suomalaiselle ruuantuotannolle, ja mikä on suomalaisen maatalouden tulevaisuus? Näihin toivoisin saavani vastaukset ympäristöministeriltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivelä.

16.35 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tuoreen YK:n raportin mukaan olemme nykytoimilla menossa globaalisti lähes 3 asteen lämpenemistä kohti vuosisadan loppuun mennessä. Ilmastokriisi on asia, josta meidätkin päättäjinä tullaan muistamaan ja jonka edelleen pitää olla kaiken politiikan keskiössä.

Samaan aikaan on toki positiivista voida sanoa, että Suomen päästöt ovat pienentyneet. Tästä kiitos kuuluu paitsi valtion ja kuntien tärkeälle työlle myös kansalaisyhteiskunnan jatkuvalle ja erittäin tarpeelliselle paineelle asian suhteen. Kuitenkaan myöskään Suomen päästöt eivät ole pienentyneet riittävästi 1,5 asteen tavoitteen saavuttamiseksi. Siksi mielestäni on hyvä, että EU:lta tullut taakanjakosektorin päästövähennystavoitteen päivitys velvoittaa Suomea nopeuttamaan päästövähennystoimien käyttöönottoa myös maataloudessa, jonka päästöt ainoana tällä sektorilla eivät ole laskeneet.

Maatalouden päästövähennyksiin on suhtauduttava vakavuudella. Suomalainen ruokajärjestelmä on saatava kestävälle pohjalle, jotta viljelijöillä olisi vakaa ympäristö toimia ja tieto siitä, mihin suuntaan he ovat ruuantuotantoa viemässä lähivuosina. Maanviljelijöiden rooli on ratkaiseva, ja heidänkin kannaltaan on keskeistä, että heidän toimeentulonsa perustuu kestävään maatalouteen, joka tuottaa paitsi ruokaa meille kaikille myös elintärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten hiilinieluja, ravinnekiertoa ja monimuotoista luontoa.

Taakanjakosektorilla liikenteen päästöt ovat myös ilokseni vähentyneet ennakoitua nopeammin. Tästä huolimatta 1,5 asteen tavoite ja se, että Suomi voi olla luomassa kestävän liikennejärjestelmän mallia myös globaalisti käytettäväksi, edellyttää edelläkävijyyttä siirtyä käyttövoimassa pois polttomoottoreista nopeassa tahdissa.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tässä esille kulutusperäiset päästöt. Tällä hetkellä suomalaisten kulutuksen päästöt ovat aivan liian korkealla tasolla. Ne ylittävät maapallon kantokyvyn moninkertaisesti. Tutkimuksen mukaan yksilön hiilijalanjälkeä selittää selkeästi eniten tulotaso: mitä suuremmat tulot, sitä suurempi päästöjalanjälki — aivan kuten ilmastovuosikertomuskin tuo tätä esille. Tämä ei ole vasemmiston mielestä yksilön ongelma, vaan julkisen vallan on puututtava yksilön mahdollisuuksiin liikakuluttaa tästä maapallosta elinkelvoton. Kukaan meistä ei varmaankaan tietoisesti valitse tuhota omaa elinympäristöään, vaan ajattelen, että me toimimme paljolti sosiaalisen ympäristön ja normien johdattelemina. Eli kun aivan kaikkea saa tässä yhteiskunnassa mainostaa ja markkinoida, niin yksilöille myös muodostuu harhaanjohtava kuva oman kulutuksen vaikutuksista isossa kuvassa. Sen takia ajattelen, että olisi tärkeää, että kulutuksen päästöihin puututaan sääntelyllä, jottei jää pelkästään yksilön harteille yrittää ymmärtää, mikä se oma jalanjälki on, minkä tuotteen ostaminen pahentaa ympäristökriisiä ja kuinka paljon. No, lähtökohtaisesti markkinoilla ei tietenkään pitäisi olla ollenkaan sellaisia tuotteita, joiden kuluttaminen tuhoaa maapallon elinehdot.

Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomusta on edelleen kehitetty edellisvuodesta, mikä on hyvä asia, ja ajattelen, että tämä kertoo siitä koko ajan kiireellisemmäksi käyvästä tarpeesta mitata yhä tarkemmin Suomen ja suomalaisten kasvihuonekaasupäästöjä, jotta niitä olisi mahdollista leikata niin Pariisin sopimuksen kuin meidän ihmiskunnan ja elonkehän turvarajan mukaisessa vauhdissa. Toivon, että täällä eduskunnassa laajasti tutustutaan tähän tärkeään asiakirjaan ja sen esittämiin toimenpiteisiin ja myös ryhdytään noihin toimenpiteisiin, jotta me saataisiin Suomen päästöt ja suomalaisen elämäntavan päästöt ympäristökestäviksi siinä aikataulussa, jota maapallon keskilämpötilan pitäminen alle 1,5 asteen nousun edellyttää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Taimela.

16.40 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Tänään lähetekeskustelussa on siis lajissaan kolmas ilmastovuosikertomus täällä salissa. Kertomuksella seurataan Suomen

päästövähennystavoitteiden toteutumista. Siihen on koottu tiedot maamme päästöjen ja nielujen kehityksestä. Ja mikä tärkeää, siinä pohditaan laajasti, miten suunnitellut politiikkatoimet vaikuttavat päästöihin. Vuosikertomus on myös hyvä tapa arvioida uusien toimien välttämättömyyttä, jotta asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Kiitosta voi antaa siitä, että tämänkertainen kertomus on konkreettisempi ja se on mennyt monin tavoin parempaan suuntaan. Sen on voinut kuulla myös ennakkokäsittelyissä valiokuntatyössä.

Suomen päästöt vähenevät, mutta ilmastotoimien tahtia on kiristettävä, jotta Suomi saavuttaa tavoitteen hiilineutraalisuudesta vuonna 2035. Tämä ei ole pelottelua, vaan tämä on realismia. Uusia toimenpiteitä tarvitaan ja on huolehdittava siitä, että suunnitellut toimenpiteet kohtelevat suomalaisia reilusti ja tasapuolisesti.

Ilmastopolitiikassa tapahtuu kaiken kaikkiaan varsin paljon. Valmistelussa on keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU, päivitettävänä on myös ilmasto- ja energiastrategia ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. Useissa valiokunnissa on työstettävänä myös Fit for 55 -paketti.

Kertomusta käsiteltäessä on todettava, että suomalaisten kulutus ei ole kestävää ilmaston kannalta. Suomalaisten keskimääräinen hiilijalanjälki on kaukana kestäväksi arvioidusta kulutuksesta. Asioissa on edetty, mutta tämäkin on syytä mielestäni sanoa ääneen. Suomen ilmastopaneelin arvion mukaan kotitalouksien hiilijalanjäljen pitäisi pienentyä jopa 70 prosenttia, jotta Suomi saavuttaisi tavoitteensa hiilineutraalisuudesta vuonna 2035.

Arvoisa herra puhemies! Vähähiiliseen liikenteeseen ja lämmitykseen siirryttäessä ja maatalouden päästöjen vähentämiseen tarvitsemme tulevinakin vuosina muun muassa erilaisia veroratkaisuja ja avustuksia. Tässä työssä on jatkossakin välttämätöntä tutkittu tieto ja pitkäjänteiset politiikkatoimet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Peltokangas.

16.43 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt 129-sivuinen, ympäristöministeriön tuottama, yksi hallituksemme vuosittaisista lempilapsista, koko maailman pelastamisesta ja valtioneuvoston ilmastoposeeraamisesta kertova ilmastopiplia.

Päätavoitteena pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja tästä eteenpäin hiilinegatiivinen, toisin kuin Euroopan unionin tavoitteet ja ilmastosopimukset meiltä tällä hetkellä edellyttäisivät. Huolestuttavaa on, että Euroopan unioni on jo tehnyt päätöksiä ilmastopoliittisten tavoitteiden kiristämisestä ja Suomen vastaus siihen on, etteivät nykyiset toimet tavoitteen saavuttamiseen ole riittäviä ja tästä syystä sisällytetään lisätoimia valmisteilla olevaan uuteen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja ilmasto- ja energiastrategiaan. Toisin sanoen hallituksen suomalaisten elinoloja kurjistavaa ilmasto-ohjausta ja kiristyspolitiikkaa lisätään tuntuvasti, uusia veroja keksitään ja vanhoja korotetaan ideologisten tavoitteiden saavuttamiseksi, vaikka Suomen tavoitteet ovat jo nyt 15 vuotta Euroopan unionin ja esimerkkinä 30 vuotta Kiinan tavoitteita kunnianhimoisemmat.

Hallitusohjelmassa kirjataan, että päästövähennystoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Tämän kirjauksen toteutus on kyllä loistanut poissaolollaan kaikissa hallituksen tähän mennessä tekemissä toimissa, tai ne ovat olleet täysin näennäisiä ja riittämättömiä. Epäsuhta kasvukeskusten ja haja-asutusalueiden välillä kasvaa ja on liian suuri, että hallituksella riit-

täisi edes kyky niiden ongelmien ratkomiseen oikeudenmukaisesti, ja tästä syystä ilmastoposeeraaminen iskeekin kaikista lujimmin maaseudun ihmisiin ja tätä kautta maaseudun elinvoimaisuuteen keskustapuolueen hallituksessa näpertelystä huolimatta.

Arvoisa puhemies! Päästökauppasektorin sähkön ja lämmön hinnankorotukset ovat jo iskeneet kuluttajaan, eikä niiden kasvulle näy loppua. Nyt väläytellään jo uhkaa sähkökriisistä ja kymmenien prosenttien hinnankorotuksista. Kaukolämmön osalta korotus on jo alueellisesti ollut pahimmillaan 30 pinnaa, ja pitää muistaa, että monopoliasemassa olevien sähkönsiirtoyhtiöiden siirtohintojen ero voi olla jopa kolminkertainen riippuen kuluttajan asuinpaikasta. Tämäkö on nyt sitä hallituksen mielestä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaista siirtymistä fossiilivapaaseen energiankäyttöön?

Tämän lisäksi hallitus tavoittelee maankäyttösektorin päästövähennyksiä ja hiilinielujen vahvistamista tuntuvasti. No, hiilinieluja ei vahvisteta hakkaamalla tuhansia hehtaareja metsää muka vihreän tuulivoiman, sen siirtolinjojen ja huoltotieverkostojen alta. On syytä muistaa, että suomalainen metsänomistaja kuuluu ilmastonmuutoksen torjunnan eliittiin. Metsäteollisuutemme on yksi taloutemme kivijaloista.

No, tässä ilmastopipliassa mainitaan, että ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta olennaisinta on nettopäästöjen kehitys eli kokonaispäästöt vähennettynä maankäyttösektorin nettonieluilla. Tämä onkin mielenkiintoinen kirjaus, sillä ojittamattomien luonnonvaraisten soiden vaikutus hiilinieluihin on Euroopan unionin tasolla jätetty päätöksissä kokonaan noteeraamatta, eli niitä ei lasketa lainkaan hiilinieluiksi. Suomen pinta-alasta kolmannes on suota, joten tämän perusteella voimme sanoa, että ilmastovuosikertomuksen laskelmat perustuvat vain ja ainoastaan ideologisiin ja poliittisiin päätöksiin ja näiden ympärillä tehtävään bisnekseen. Tiede ja totuus on tässä ideologiassa toisarvoinen seikka.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, olen esittänyt, että 2000-luvun alun päätös kumotaan turpeen osalta ja turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Ihmettelen sitä, miksei se kelpaa, koska se on win-win-tilanne: 4,2 miljoonaa hehtaaria luonnonvaraista suota on hiilinielu sen jälkeen myöskin siellä EU-laskelmissa ja on lähes meidän liikenteen päästöjen veroinen hiilinielu. Tämä antaisi työkalut siihen, että ei tarvitsisi tehdä veronkorotuksia eikä runnoa meidän maatalouttamme ja teollisuuttamme alas. Pyydänkin, että toimitaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

16.48 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. — Tässä konkreettinen kysymys nousi edustaja Aittakummulta siitä, miten puurakentamista on edistetty: Tällä hallituksellahan todellakin on tavoite edistää merkittävästi puurakentamista ja myös puurakenteita. Pitää muistaa, ettei tarvitse rakentaa aina kokonaan puusta vaan voi tehdä osittain, ja voidaan puuta käyttää myös infrarakentamisessa. Esimerkiksi asuntorakentamisen osalta MAL-sopimuksissa on erikseen kannusteita puurakentamiseen, ja myös ARAn rakentamisessa ja julkisessa rakentamisessa puurakentamiseen liittyy suosituksia. Tietysti kun täällä on paljon kuntapäättäjiä, niin toivon myös kunnissa hyödynnettävän puurakentamista pitkälti.

No sitten täällä nousi kysymys esiin tästä reilusta muutoksesta: Se on tietysti tärkeä meidän hallituksen johtolanka myös ilmastotoimissa, ja sen takia meillä on esimerkiksi paljon erilaisia avustuksia kotitalouksille, vaikkapa nyt öljylämmityksestä luopumiseen, jota nyt vielä lisättiin ja korotettiinkin, jotta se on mahdollisimman monille vaihtoehto, ja myös

pienituloisille siihen räätälöidään oma ratkaisu, jotta tämä korkea alkuinvestointi ei ole esteenä. Sen lisäksi tietenkin meillä on esimerkiksi puhtaaseen energiaratkaisuun olemassa olevia tukia, joilla halutaan löytää niitä hyviä, päästöttömiä vaihtoehtoja, niin että niistä saadaan edullisia. Tällä hetkellä esimerkiksi tuulivoima on jo täysin markkinaehtoisesti toimivaa ja itse asiassa äärimmäisen edullinen sähköntuotantomuoto.

Sitten nostettiin esiin maatalous ja maatalouden päästöt: Maataloudessahan monet viljelijät ovat tehneet todella hyvää työtä. Puhutaan uudistavan viljelyn keinoista, joilla on pidetty huolta siitä maaperän hiilivarastosta ja sitä kautta myös kasvukunnosta ja esimerkiksi satovarmuudesta. Näitä hyviä esimerkkejä on ympäri Suomea, ja olisi tärkeätä, että me pystyttäisiin myös tukipolitiikalla entistä enemmän tähän ohjaamaan, sillä tietysti kotimaisen ruuan tuotanto ja erityisesti kasvisruuan lisääminen on myös niin kuin arjen semmoinen hyvä ilmastoteko, millä me jokainen kuluttaja voimme vaikuttaa.

Toivoisin, että MTK:ssa, jossa on tehty loistavaa työtä ilmastotiekartan osalta, yhdessä määriteltäisiin se tavoitetaso vaikka vuoteen 35 mennessä, millaista päästövähennyspolkua tavoitellaan, ja sitten mietittäisiin niitä hyviä keinoja ja myös miten hyödynnetään olemassa olevia tukikeinoja tai muita mahdollisia uusia tukimuotoja siihen, että tähän tavoitteeseen päästään. Me tiedetään, että maataloussektori on pitkäjänteistä ja asiat eivät tapahdu hetkessä, ja sen takia olisi hyvä laittaa se tavoite sinne riittävän pitkälle horisonttiin ja sitten määrätietoisesti lähteä yhdessä tekemään työtä sen tavoitteen saavuttamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.51.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.44.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Edustaja Kinnunen.

17.44 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomi elää metsistä, pelloista, luonnosta. Vakaasta talouskasvusta voi huolehtia ympäristöä suojellen. Kun elämme itse lähellä luontoa, meille rakentuu tervehenkinen suhtautuminen ympäristöömme ja sen suojelemiseen. Vuoden 2021 ilmastovuosikertomus avaa meille kehitysnäkymiä ja mahdollisuuksia arkijärkiseen ilmastopolitiikkaan. Vuosikertomus kehittyy ja monipuolistuu vuosi vuodelta. Tämä on nyt järjestyksessään kolmas kertomus.

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Hallitus on sitoutunut siihen. Tehtävämme on viljellä ja varjella. Haluamme antaa tämän maan myös luonnon ja ympäristön puolesta hyvässä kunnossa tuleville sukupolville. Turvaamme lastemme lapsille ja heidän lapsilleen hyvän elämän.

Päästöt ovat vähentyneet Suomessa ennakoitua nopeammin. Ilmastonmuutoksen torjuminen tuleekin nähdä myös mahdollisuutena. Voimme viedä osaamistamme ja korkeaa teknologiaa sinne, missä saastutetaan meitä enemmän. Ilmansaasteet eivät tunne valtakun-

tien rajoja. Suomi hoitaa osansa mutta edellyttää sitä myös muilta. Monissa suomalaisissa yrityksissä ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa nähdään monenlaisia liiketoiminnan ja viennin mahdollisuuksia. Voimme olla ratkaisijoita. Syntyy tarpeellisia työpaikkoja, vientiä ja kasvua, johon meidän tulee päästä mukaan.

Syksyn kehysriihessä tehtiin monia järkeviä ilmastotoimia. Keskusta toi neuvottelupöytään monia tärkeitä ehdotuksia, kuten muovin kierrätysvelvoitteen, ilmastoystävälliset rehut, kierrätyslannoitteet, avustukset öljylämmityksestä luopumiseen, biokaasun käytön edistämisen ja monta muuta. Maatalouden päästövähennyksiä päätettiin vähentää monin keinoin, kuten edistämällä pysyvää nurmipeitteisyyttä tukemalla nurmia ja kesantoja, perustamalla kosteikkoja ja tukemalla joutomaan metsittämistä. Hallitus kohdistaa ratkaisukeskeisesti määrärahoja myös maatalouden ilmastoviisaisiin investointeihin.

Ruoantuotannon kannalta on tärkeää, että pidämme peltomaan mahdollisimman hyvin tuottavana. Ruoantuottajat, viljelijät ja alkutuottajat ovat vastuullista väkeä, joka elää luonnosta ja haluaa kehittää ruoantuotantoa yhä kestävämpään suuntaan. Viljelijät tuntevat ensimmäisenä muutokset ympäristössä ja omassa tilipussissaan. Ilmastonmuutos on heille totinen paikka. He ovat valmiita monipuolistamaan viljelemistä ja tuottamaan kestävillä menetelmillä puhdasta suomalaista ruokaa. Tehtävämme on pitää viljelijöiden jaksamisesta huolta. Tarvitsemme osaamisen täydentämistä ja jatkuvaa oppimista, jonka toteuttaminen tulee antaa toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen tehtäväksi. Tarvitsemme täsmäkoulutusta.

Meillä kaikilla on paljon arkijärkistä tehtävää luonnon ja ilmaston hyväksi. Voimme olla itse kukin ratkaisijoita. Voimme selättää ruokahävikkiä sekä lisätä julkisissa hankinnoissa ja ruokapalveluissa suomalaisen puhtaan lähiruoan osuutta. Ohjataan kuntia suosimaan lähi- ja luomuruokaa, edistetään kiertotaloutta, pidetään teitä kunnossa, pidetään huolta maaperästä, peltojen ja metsien hyvästä kunnosta, jotta ne tuottavat mahdollisimman hyvin ja jotta ne sitovat ja varastoivat hiiltä. Hoidetaan suunnitelmallisesti metsiä, harvennetaan risukot kasvamaan. Palautetaan kasvamattomat suometsät kosteikoiksi. Huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta. Edistetään puupohjaisten tuotteiden kehittämistä ja puurakentamista. Viedään korkeaa ja kestävää ympäristö- ja ruokateknologiaa ulkomaille, tehdään niistä vientituote. Suositaan suomalaista puhdasta ruokaa.

Iloitsen kovasti siitä, että vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunki Oulu lanseerasi maanantaina ruokakulttuuriin liittyen Arctic Food Lab -merkin, joka myönnetään tuotteille, joiden aineet ovat läheltä. Saimme juhlahetkessä ruislimpun kainaloomme. Tällaisia esimerkillisiä, kokonaisvaltaisia avauksia tarvitaan. Kulttuuriohjelmassa korostuukin sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Oulun kestävän kulttuuripääkaupungin suunnitelmassa sanotaan näin: ”Varsinaisen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi meidän on muutettava tapojamme olla vuorovaikutuksessa planeettamme ja luonnon kanssa. Muutokset ylittävät valtioiden rajat, niiden vaatimuksiin voidaan vastata Euroopan laajuisella yhteistyöllä, joka on pandemian takia entistä tärkeämpää. Eurooppa voi ratkaista isot ongelmat vain yhdessä.” Yhteistyötä tarvitaan.

Ilmaston kansallinen sopeutumissuunnitelma on tärkeä työkalu tulevaisuutemme hahmottamisessa. On tärkeää arvioida ilmastonmuutoksen vaikutusta ihmisten turvallisuudelle, terveydelle, luonnolle ja tärkeille elinkeinoille ja kaikille yhteiskunnan tärkeille toiminnoille. Pidetään huoltovarmuus ja ruokaturva hyvällä tasolla. Tärkein yksittäinen maatalouden ilmastotoimi on sen kannattavuudesta huolehtiminen. Jos tili on punaisella, viljelijän on mahdotonta tehdä kestäviä investointeja.

Arvoisa puhemies! Pystymme omilla vastuullisilla ratkaisuillamme vaikuttamaan kestävään tulevaisuuteen. Viljellään ja varjellaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.52 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä informatiivisesta kertomuksesta. Kuten ministeri esittelypuheenvuorossaan täällä jo totesi, niin nyt tarvitaan paradigman muutos ekologisen velkaantumisen lopettamiseksi. Tavoitteena tulee olla luontopääomamme ylläpitäminen ja jopa sen vahvistaminen. Meidän on kyettävä nyt myöntämään, että ylikuluttaminen ja jatkuvan kasvun haaste on ilmastolle ongelma. Tavoitteena on oltava kestävän elämäntavan rakentaminen, ja siihen tarvitaan myös uusia keinoja ja työkaluja. Kiertotalous on yksi osa tätä uutta paradigmaa, ja kiertotalouden siirtymää onkin syytä vauhdittaa. Monista kielteisistä seurauksista huolimatta koronapandemia on varmaan edesauttanut osaltaan tämän uuden ajattelumallin eteenpäin viemistä esimerkiksi etätyön käyttöönoton myötä, joka on todennäköisesti vähentänyt myös liikennepäästöjä.

Uuden paradigman, ajattelumallin, rakentamiseen tarvitaan kuitenkin edelleen paljon kansalaiskeskustelua esimerkiksi siitä, mitkä ovat niitä asioita, niin arvokkaita asioita, ettemme halua niiden tuhoutuvan. Ihmisten syyllistäminen on aina huono lähtökohta tällaiselle keskustelulle ja yleensäkin osallisuudelle, ja siksi tarvitaan myös positiivista asioiden esille tuomista ja yhdessä kehittämistä — erityisesti tarvitaan nuorten kuulemista. Heidän tulee tietää, kuinka he voivat vaikuttaa ja olla osallisia ilmastonmuutoksen hillinnässä, mutta toisaalta heidän pitää pystyä luottamaan siihen, että aikuisilla on kykyä ja rohkeutta tehdä kestävyyttä edistävät päätökset. Yksi este kansalaiskeskustelulle on se, että ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät käsitteet ja ilmiöt ovat edelleen osittain epäselviä ja tämä johtaa myös osittain ristiriitaisuuksiin. Esimerkiksi biotalous ei välttämättä ole kestävää eikä uusiutuva energia välttämättä vähäpäästöistä. Tällaiset ristiriitaisuudet hämmentävät kansalaisia ja vaikeuttavat asioista keskustelua. Ilmastovuosikertomus onkin tärkeä työkalu tavoitteiden arvioinnin lisäksi myös eri tahojen välisen vuorovaikutuksen edistämiseen. Esimerkiksi ilmastokertomuksessa ollut luku ilmastotoimien vaikutuksesta on kansalaiskeskustelun kannalta erittäin mielenkiintoinen ja hyödyllinen. Avointa kansalaiskeskustelua tarvitaan myös ilmastolisätoimien tarpeellisuuden perustelemiseen.

Puhemies! Nostan kertomuksesta saman asian esille kuin viime vuonnakin eli kuntien päästöt. Ne ovat tavoitteisiin nähden vähentyneet hitaasti, mutta toisaalta erot kuntien välillä ovat merkittäviä. Meillä on paljon erinomaisesti edenneitä Hinku-kuntia, mutta myös niitä, joissa asia on vielä ihan uusi. Tässä asiassa toivoisi kuntien välille käytävää positiivissävytteistä kilpailua ja enemmän hyvien käytäntöjen jakamista. Kaikki kunnat tulisi saada mukaan tekemään vähähiilisiä kiertotaloussopimuksia yhdessä maakuntien yritysten ja muidenkin toimijoiden kanssa. Myös julkisessa hallinnossa ilmastotavoitteita tulisi korostaa. Tällä hetkellä hankintalainsäädäntö kannustaa kyllä ympäristönäkökohtien huomioimiseen julkisissa hankinnoissa, mutta ei se velvoita siihen.

Toinen asia, mikä kiinnitti huomiotani kertomusta selatessani, oli kulutuksen hiilijalanjäljen suuruus. Tässä tarvitaan lisää toimia, joilla helpotetaan kansalaisia arjessa kohti kestävän kulutuksen mukaisia toimia. Kiinnostusta asiaa kohtaan kyllä on, mutta miten asia saadaan helposti toteutettua arjen kiireessä — sitä monet kansalaiset kysyvät. Tärkeää on auttaa kansalaisia tekemään helposti ympäristöystävällisempiä valintoja.

Puhemies! Ilmastonmuutoksen hidastamisen lisäksi on tärkeää puhua myös ilmastonmuutokseen sopeutumisesta. Kansallisen sopeutumissuunnitelman toimeenpanolla vähennetään haitallisia seurauksia, joita ilmastonmuutoksesta aiheutuu ihmisten turvallisuudelle, terveydelle ja elinoloille, luonnolle, elinkeinolle ja yhteiskunnan muille tärkeille toimille. Esimerkiksi viime viikolla täällä salissa käydyssä keskustelussa tuli hyvin esille arktisen alueen ongelmat, siis myös koko Suomen ongelmat. Koko arktisen alueen tulevaisuuden kannalta ilmastonmuutoksen torjuminen on keskeinen tekijä. Arktinen alue lämpenee kaksi kertaa nopeammin kuin muu maailma. Arktisen alueen ihmiset, luonto, elinkeinot, kulttuuri ja hyvinvointi ovat uhattuina, koska todistetusti jäätiköt sulavat ja merenpinta nousee. Viimeviikkoinen keskustelu osoitti hyvin sen, että Suomen on oltava edelläkävijä myös itsekkäistä syistä. Ilmaston lämpeneminen koskettaa meitä kielteisesti monella muullakin tavalla, muun muassa luonnon monimuotoisuuden vähentämisenä ja erilaisina säiden ääri-ilmiöinä. Toiseksi, edelläkävijyys antaa meille kilpailuetua monilla alueilla. Ilmastonmuutokseen vastaaminen ja kestävän kehityksen ratkaisut voivat tarjota mahdollisuuksia elinkeinoelämälle sekä uusille innovaatioille ja työpaikoille.

Lopuksi, arvoisa puhemies, edelleen tarvitaan lisää poikkitieteellistä ja monialaista tutkimusta ilmaston lämpenemisen seurauksista ja myös näistä sopeutumiskeinoista. Lisäksi on muistettava, että ilman politiikkajohdonmukaisuutta nämä tavoitteet eivät tule toteutumaan, ja tässä meillä on vielä tekemisen paikka. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

17.58 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä kaikkien aikojen kolmas ilmastovuosikertomus osoittaa, että ilmastotyö on hyvässä vauhdissa. Päästövähennystoimissa on edistytty, ja Suomen päästöt vähenivät viime vuonna 9 prosenttia. Lisätoimia kuitenkin tarvitaan, sillä ilmastovuosikertomus osoittaa, että nykytoimet eivät riitä hiilineutraaliuden saavuttamiseen.

Kertomuksesta käy ilmi, että taakanjakosektorilla päästöt vähenevät hitaasti. Se osoittaa, että kansallinen ilmastopolitiikkamme ei tehokkaalla tavalla ohjaa päästöjen vähentämiseen. Kertomus koskee vuotta 2020, ja siinä eivät näy budjettiriihessä tehdyt ilmastopäätökset. Niiden riittävyys päästökuilun umpeen kuromiseksi arvioidaan virkavalmistelussa ja tutkijoiden kanssa maaliskuuhun 2022 mennessä.

Arvoisa puhemies! Tiedeyhteisön viesti on selvä: päästövähennykset eivät voi enää odottaa. IPCC:n raportti maalaa karua kuvaa. Ilmakehän kasvihuonekaasupitoisuudet, lämpötila ja merenpinta nousevat ja jäätiköt vetäytyvät nopeammin kuin tuhansiin vuosiin. Muutokset näkyvät jo kaikkialla maailmassa muun muassa sään ääri-ilmiöiden voimistumisena. Todennäköisyys sille, että 1,5 asteen lämpeneminen ylitetään 2030-luvun alkupuolella, on suuri, vaikka päästöjä rajoitettaisiin voimakkaasti. Riskit ja vaikutukset ovat sitä suuremmat, mitä enemmän ilmasto lämpenee. Tarvitsemme siis nopeita, laaja-alaisia ja voimakkaita toimia ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

Onkin nähtävissä, että ilmastopolitiikassa on alkamassa uusi vaihe, talouden murros, jossa luonnonvarojen kulutusta hillitsevästä kiertotaloudesta luodaan talouden uutta perustaa. Muutos on välttämätön, jotta kulutuksemme saadaan asetettua maapallon kantokyvyn rajoihin.

Ilmastokestävien ratkaisujen kehittäminen ja skaalaaminen on kannattavaa bisnestä. Teollisuus ja elinkeinoelämä ovat jo nyt menossa kohti vihreää, kestävää taloutta. Valtion

kannattaa olla tämän kehityksen kirittäjä, ei jarru. Syksyn budjettiriihi osoitti entistä selvemmin, että ilmastopolitiikka, elinkeinopolitiikka ja talouspolitiikka nivoutuvat entistä tiiviimmin yhteen. Siksi on välttämätöntä, että ilmastopolitiikka on läpileikkaavana elementtinä kaikissa päätöksentekopöydissä.

Arvoisa puhemies! On selvää, että monen asian on muututtava, jotta Suomen nettopäästöt saadaan painettua nollaan. Muutokset on kuitenkin mahdollista tehdä niin, että samalla pidämme huolen ihmisten hyvinvoinnista ja vahvistamme talouden kestävyyttä.

Ilmastovuosikertomus kertoo, että suomalaisten kulutus ei ole ilmaston kannalta kestävää. Yksittäisen suomalaisen kestävä hiilijalanjälki on noin neljännes nykyisestä. On tärkeää, että pystymme seuraamaan yhä tarkemmin kotitalouksien kulutuksen päästöjä siten, että niihin sisällytetään myös tuontituotteiden tuotantoketjujen päästöt ulkomailla. On tärkeää pyrkiä ymmärtämään näitä valtioiden rajat ylittäviä päästöketjuja yhä paremmin. Kuluttajien toimintaa helpottaisi, että tuotteisiin saataisiin hiilijalanjälkimerkki. Se tekisi oman hiilijalanjäljen pienentämisestä helpompaa ja ohjaisi osaltaan tuotantoa vähäpäästöisiin tuotteisiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää vuosikertomuksen laatijoita ansiokkaasta kokonaisuudesta. Ilmastovuosikertomus on vuosi vuodelta parantunut, ja se on tärkeä väline ilmastotyön seurantaan. Näin parannamme myös tiedolla johtamista ilmastotyössä. Kiitän myös havainnollisesta tiivistelmästä, joka konkretisoi keskeisen sisällön helposti luettavaan muotoon kansalaisille.

Tältä pohjalta tulemme paneutumaan ilmastovuosikertomuksen sisältöön vielä huolella ympäristövaliokunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Huttunen.

18.02 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Olen koulutukseltani metsätalousinsinööri ja aloin viljelemään kotitilan peltoja vähän yli parikymppisenä. Pidän myös luonnossa liikkumisesta. Luonto on minulle tärkeä rauhoittumisen ja hyvän olon lähde. Yhteys luontoon on ollut katkeamaton. Nämä kaksi näkökulmaa talouteen ja luontoon eivät ole toisiaan poissulkevia, päinvastoin.

Ilmastonmuutos on tämän ajan suuri haaste. On kiistatonta, että maailma tarvitsee toimia, joilla tähän haasteeseen tartutaan. Suomi ja suomalainen maaseutu ja meidän tietävät ja osaavat ihmisemme tarjoavat näitä ratkaisuja malliksi maailmalle asti. Suomessa metsänhoito on kestävää ja metsät istutetaan hakkuiden jälkeen. Näin on jatkossakin. Metsät ovat meidän tärkein ja uusiutuva luonnonvaramme.

Maataloudessa tutkitaan, miten pelloista tehdään hiilinieluja ja ravinteita kierrätetään nykyistä paremmin. Maatalous on ehdottomasti osa ratkaisua. Suomalaista ruokaa tarvitaan jatkossakin. Lannasta ja biojätteestä tehdään tulevaisuudessa yhä enemmän fossiilisia polttoaineita korvaavia biopolttoaineita. Edistämme työkoneiden kustannustehokkaita päästövähennyksiä ja sähköistymistä käynnissä olevan selvityksen pohjalta. Selvitämme myös sähkö- ja kaasukäyttöisten työkoneiden edellytyksiä ja tukea erityisesti maataloudessa. Pitää myös tutkia, miten kaupunkien liete- ja jätevirrat voitaisiin kierrättää vieläkin nykyistä tarkemmin ja tehokkaammin. Tavoitteena pitää olla kaiken kierrättävä talous. Viimeisenä muttei vähäisimpänä tekona jokaisen kannattaa vähentää turhaa kulutusta. Älä osta mitään, mitä et tarvitse, ja mieti kaksi kertaa, mitä aidosti tarvitset. Ilmastonmuutosta pitää torjua myös niin, ettei se lisää ihmisten välistä eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ratkaise ilmastonmuutosta yksin, mutta me olemme ehdottomasti osa ratkaisua. Suomessa kehitetään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja ympäristönsuojelua tukevaa tekniikkaa, ja niitä pitää myös viedä voimallisesti ulkomaille, paljon voimallisemmin kuin nykyään tehdään. Metsittämistä on sanottu kaikkien helpoimmaksi ja tehokkaimmaksi keinoksi vähentää ilmakehästä hiilidioksidia ja torjua ilmastonmuutosta. Suomen tuleekin nostaa huomattavasti profiiliaan sekä EU:ssa että koko maailmassa kertomalla omista metsänistutuksistamme ja metsien uudistamisestamme sekä myös viedä tätä tietotaitoa ja osaamista enemmän maailmalle.

Arvoisa puhemies! Keskustalle kysymys on ylisukupolvisuudesta. Tuleville sukupolville on turvattava aina hyvä tulevaisuus. Tämä on puolueemme aatteen ydintä: maa jätetään paremmassa kunnossa jälkipolville kuin olemme itse sen saaneet. Keskusta on valmis töihin ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä poissa. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

18.06 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Ilmastovuosikertomus liittyy tosiaan vuonna 2015 säädetyn ilmastolain toteutukseen. Sen mukaisesti valtioneuvosto toimittaa vuosittain eduskunnalle ilmastovuosikertomuksen, jolla seurataan yleistä päästökehitystä ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteiden toteutumista. Lisäksi se sisältää kartoituksen politiikkatoimista ja arvion sopeutussuunnitelman toimeenpanotilanteesta. Se on kattava tietopaketti, jossa on paljon aineistoa ja informaatiota erityisesti viimeisen 15 vuoden ajalta.

Suomen kokonaispäästöt ilman LULUCF-sektoria eli päästökauppa- ja taakanjakosektoreiden yhteenlasketut päästöt vuonna 2019 olivat 53,1 megatonnia hiilidioksidiekvivalenttia, ja vuoden 2010 jälkeen kokonaispäästöt ovat vähentyneet keskimäärin 4 prosenttia vuodessa. Kahtena viime vuonna vähennystahti on ollut 7 prosenttia vuodessa.

Entä sitten päästökauppasektori? EU:n päästökaupan piiriin kuuluvat suuret teollisuus- ja energiantuotantolaitokset sekä Euroopan talousalueen sisäinen lentoliikenne. Päästöt pienenivät viime vuonna edellisvuodesta lähes 16 prosenttia, ja päästöjen laskun taustalla oli sekä kivihiilen että turpeen edellisvuotta huomattavasti pienempi kulutus. Viimeisen kymmenen vuoden aikana päästökauppasektorilla päästöt ovat vähentyneet keskimäärin noin 7 prosenttia.

Entä sitten taakanjakosektori, johon kuuluvat siis kaikki ne päästökauppajärjestelmän ja maankäyttösektorin ulkopuoliset kasvihuonekaasut, jotka raportoidaan kansallisessa päästöinventaariossa? Näitä ovat muun muassa liikenne ja maatalous, rakennusten lämmitys, jätteiden käsittely ja F-kaasut. Taakanjakosektorilla kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet hitaammin kuin päästökauppasektorin päästöissä, mutta kuitenkin lähes kaikella taakanjakosektorin jakaumalla päästölähteillä on vähennystä tapahtunut.

Vuonna 2019 tieliikenteen päästöt vähenivät 4 prosenttia, ja muun muassa viimeisen 15 vuoden aikana rakennusten erillislämmityksessä on tapahtunut 45 prosentin vähennys, teollisuudessa 28 prosentin vähennys. Eli viimeisen 15 vuoden aikana vuodesta 2005 päästöt ovat vähentyneet kaikilla sektoreilla maataloutta lukuun ottamatta, ja näin ollen taakanjakosektorin päästötkin ovat vähentyneet noin 16 prosenttia vuodesta 2005.

Meillä on siis selvä kehitys ollut viimeisen 15 vuoden aikana, ja taustalla on tietenkin monenlaisia päätöksiä, muun muassa viime kauden päätös kivihiilestä luopumisesta, mutta monen muunkin asian osalta on ollut erilaisia poliittisia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Erityisesti viime vuosina nuorten kiinnostus ilmastonmuutokseen liittyviin asioihin ja meidän päästöjen vähentymiseen on lisääntynyt ja nuorilla myöskin huoli ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sopeutumisesta on kasvanut. Tietoa meillä on saatavilla, kuten esimerkiksi tämä ilmastovuosikertomus osoittaa, mutta olen sitä mieltä, että nuorille pitäisi tätä tietoa myöskin tarjota ja siihen yhteiskunnankin resursseja valjastaa. Nuoret tarvitsisivat tietoa heidän omissa käyttämissään kanavissa ja heidän tavoillaan, koska jos he saisivat vahvempaa viestiä siitä, että poliittisesti olemme pystyneet päästöjä vähentämään, vaikkakaan ei vielä kaikkia tavoitteita ole voitu saavuttaa, niin nuorille myöskin tulisi se tunne, että poliittiset päätöksentekijät ja eduskunta ottavat tämän asian sille kuuluvalla vakavuudella.

Olin viime viikolla Allianssin järjestämässä Ilmastonmuutosvoima-paneelissa ja siellä toin esiin, että on tärkeää, että nuoria kuullaan. Nyt kun ympäristövaliokunta paneutuu tähän ilmastovuosikertomuksen käsittelyyn, niin olenkin esittänyt, että ympäristövaliokunnassa kuulisimme nuoria, esimerkiksi Nuorten Agenda 2030 -ryhmää, joka on kattava edustus nuorista ympäri Suomea, tämän ilmastovuosikertomuksen käsittelyssä.

Kiitos tämän vuosikertomuksen laatijoille, mutta ehkä kehitettävää olisi tosiaan tulevaisuudessa siinä, että pystyttäisiin tarjoamaan tätä tietoa myöskin siinä muodossa, että nuoret sen paremmin löytäisivät ja olisivat siitä myöskin sitten kiinnostuneita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.11 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Elikkä meillä on käsittelyssä ilmastovuosikertomus vuodelta 2021, ja on ihan hyvä, että tämmöistä tehdään, mutta haluaisin nostaa kuitenkin semmoisia vähän erilaisia näkökulmia tähän asiaan:

Voisi sanoa, että itse kun tuolla maaseudulla olen nuoruuteni asunut, niin silloin jollakin tavalla jätehuolto oli erilainen ja siellä kaatopaikalla oli semmoisia ihmisiä, jotka etsivät sieltä käyttökelpoista tavaraa ja materiaalia ja muuta, ja se oli todellista kierrätystä, mutta sitten on tullut kaikenlaisia kieltoja siihen, niin että siellä ei saa enää ihmisiä olla, ja jätteet on muutenkin niin kuin sosialisoitu yhteiskunnalle. Elikkä en oikein näe, että tämä kaikki on mennyt hyvään suuntaan. On paljon asioita, mitkä ovat menneet hyväänkin suuntaan, mutta esimerkiksi muovin kierrätys on tällä hetkellä hyvin pitkälle niin, että sitä voitaisiin tehdä paljon enemmän mutta valitettavasti suuri osa siitä poltetaan yhteiskunnallisissa jätteenhuoltolaitoksissa ja muutetaan lämmöksi. Uskoisin, että siihen olisi ollut parempiakin keinoja.

Taisi olla viime vuoden puolta vai oliko jo vuotta 19, kun Kaipolan paperitehdas lopetti. Sinne oli syntymässä tämmöinen todellinen kierrätysinnovaatio, ja heillä olisi ollut kyky tehdä jätemuovista öljyä tai lentopetrolia tai bensiiniä, mutta valitettavasti tämä hallitus vain korulauseilla tuki tämmöistä, että Kaipolaan pitää saada toimintaa. Tämä yhtiö, joka sinne oli tulossa, ei saanut minkäänlaista tukea, ei mistään ilmastorahastosta eikä muiltakaan yhteiskuntaamme rahoittavilta tahoilta.

On hyvä, että ilmastosta ollaan huolissaan, ja minäkin olen ihan varma, että ilmastonmuutos on totta, koska tuossa 200 metrin päässä Kansallismuseossa on semmoinen taulu seinällä, jossa lukee, että ”18 000 vuotta sitten tässä oli kilometrien paksuinen jää”. Minä

itse en usko ihan täysin tämmöiseen ilmastohätätilaan, ja mielestäni on väärin, että lapsia pelotellaan tällä ilmastohätätilalla tai ilmastonmuutoksella. Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti tuossa esiin, että arktisella alueella jäätikkö sulaa ja merenpinta nousee, ja tämä on ihan totta. Jäätikkö sulaa, merenpinta nousee, tietyt kalat nousevat yhä ylemmäs, ja lämpötilat ovat laskeneet, ja nämä on todennut jo meribiologi Zubov vuonna 1938. Itse henkilökohtaisesti uskon, että tässä on ollut semmoinen jatkuvaan ilmastonmuutokseen liittyvä kylmä kausi välillä.

Edustaja Elo puhui tuossa äsken puheenvuorossaan, että tuontiketjujen päästöt ulkomailla pitäisi huomioida, ja olen ihan samaa mieltä siinä. Se pitäisi myös huomioida energiakäyttöön tulevassa turpeessa tai puussakin. Alajärvellä on semmoinen lämpölaitos, johon tuotiin turvetta aikaisemmin 12 kilometrin päästä, ja nyt sinne ajetaan haketta tuolta Pietarin läheltä, jota tuskin on edes kestävällä tavalla korjattu — en tiedä, onko siellä mitään istuttamisvelvoitetta tämän jälkeen. Tämä tämänhetkinen ilmaston lämpötilan jarruttaminenhan on ihan älyvapaata monelta osin. Turpeen kohtalo on ollut teidän käsissänne, ja minusta näyttää, että tämänhetkinen hallitus on tuhonnut monen turveyrittäjän omaisuuden ja turveyrittäjien tulevaisuuden ja myös monen nuoren, joka on työllistynyt turvealalle.

Luonnonvarojen kulutuksesta olen hyvin samaa mieltä kaikella tavalla. Itse uskon, että olen aika lailla semmoinen voisiko sanoa ”kompostivihreä”, elikkä meillä on kyllä kiinnitetty kotona kierrättämiseen huomiota pitkän aikaa. Muoviakin keräsimme aikaisemmin erilliskeräyksenä, silloin kun sitä yksityinen yritys sai hyödyntää, mutta nyt vuosien aikana hallitukset ovat sosialisoineet kotitalouksien muovijätteen sillä tavalla, että sitä ei käytännössä enää erilliskerätä tai jos erilliskerätään, sitten se kuitenkin poltetaan siellä yhteiskunnan polttolaitoksissa ja muutetaan lämpöenergiaksi, joka ei mielestäni ole ollenkaan kestävin tapa hyödyntää muovia uudelleen. — Arvoisa puhemies, tässä tämä minun lyhyt puheenvuoroni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

18.18 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Sivilisaatio on kehittynyt jääkauden jälkeisenä aikana, jolloin ilmasto on ollut geologisessa mittakaavassa harvinaisen stabiili. Tuona aikana, jona on kehittynyt maanviljelys, kaupungit ja kaikki se, mitä pidämme sivilisaationa, ilmaston muutokset eivät ole ylittäneet yhden asteen määrää. Nyt ihmiskunta on yli puolitoistakertaistanut ilmakehän kasvihuonekaasujen määrän verrattuna esiteolliseen aikaan, ja ilmasto on esiteolliseen aikaan verrattuna lämmennyt jo yhdellä asteella. Olemme siis astumassa ulos siitä ilmastosta, jossa sivilisaatio on kehittynyt ja jossa tiedetään, että sivilisaatio pystyy toimimaan. Tällä vaikutamme kaikkien jälkeemme tulevien sukupolvien elämään, ja tässä asiassa meidän on ymmärrettävä vastuumme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

10. Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 12/2020 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 11/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 23.9.2021 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola